

PENSAR L'EDUCACIÓ DES DE LA CULTURA

Gemma Carbó Ribugent

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	3
1.- POLÍTIQUES CULTURALS I EDUCACIÓ	5
1.1.- POLÍTICA, POLÍTIQUES CULTURALS I VIDA CULTURAL	5
1.2.- DRETS HUMANS I DRETS CULTURALS	8
1.3.- GESTIÓ I ADMINISTRACIÓ CULTURAL I EDUCATIVA: LA TRANSVERSALITAT	12
1.4.- DIVERSITAT CULTURAL I CREATIVITAT	13
1.5.- EDUCACIÓ INTERCULTURAL	15
1.6.- COMPETÈNCIES CULTURALS I COMUNICATIVES	16
2.- INVESTIGAR PER CREAR CONEIXEMENT EN AQUEST CAMP	18
2.1.- EL CONTEXT HISTÒRIC I TERRITORIAL	19
2.3.- METODOLOGIA	21
3.- POLÍTIQUES CULTURALS I EDUCACIÓ A CATALUNYA: DIVERGÈNCIA I COMPLEMENTARIETAT	25
3.1. – L’ANÀLISI JURÍDIC	25
3.1.1.- <i>La primera legislatura 1980 - 1984</i>	25
3.1.2.- <i>La segona legislatura 1984-1988</i>	28
3.1.3.- <i>La tercer legislatura 1988 -1992</i>	30
3.1.4.- <i>La quarta legislatura 1992 – 1995</i>	32
3.1.5.- <i>La cinquena legislatura 1995 -1999</i>	33
3.1.6.- <i>La sisena legislatura 1999 - 2003</i>	35
3.1.7.- <i>La setena legislatura 2003 – 2006</i>	38
3.1.8.- <i>La vuitena legislatura 2006 – 2010</i>	39
3.2.- L’ANÀLISI SOCIOLÒGIC	41
3.2.1.- <i>Experts internacionals en educació i polítiques culturals</i>	43
3.2.2.- <i>Responsables polítics de la cultura i l’educació a Catalunya</i>	45
3.2.3.- <i>Professionals i tècnics d’educació i cultura a Catalunya</i>	47
4.- RESULTATS: ÀMBITS DE DIVERGÈNCIA	51
4.1.- LÒGICA DEPARTAMENTAL DE L’ADMINISTRACIÓ PÚBLICA	53
4.2.- CODIS DEONTOLÒGICS I PROFESSIONALS ALLUNYATS	57
4.3.- DIFERÈNCIES SISTÈMIQUES	59
4.4.- IDENTITATS PROFESSIONALS I CORPORATIVISME	62
4.5.- EL FACTOR UNIVERSITAT, LA CULTURA I LA FORMACIÓ CULTURAL	63
4.6.- LA CONSIDERACIÓ SOCIAL DE LA TASCA EDUCATIVA I CULTURAL	66
4.7.- RELACIÓ AMB L’ENTORN MARCADA PER LA PROTECCIÓ I/O EL CONSUM	68
4.8.- REVOLUCIÓ DIGITAL I CANVI DE PARADIGMA EDUCATIU I CULTURAL	70
4.9.- LA IDENTITAT CULTURAL, LA PLURALITAT I LA INTERCULTURALITAT	71
5.- ÀMBITS DE COMPLEMENTARIETAT, EIXOS DE L’ EDUCACIÓ CULTURAL	73
5.1.- EDUCACIÓ PER A LA CIUTADANIA CULTURAL	75
5.2.- LITERATURA, LECTURA I NOVES ALFABETITZACIONS	78
5.3.- EDUCACIÓ ARTÍSTICA PER A TOTHOM	81
5.4.- PATRIMONI, IDENTITAT I EDUCACIÓ INTERCULTURAL	83
5.5.- L’EDUCACIÓ EN DIVERSITAT CULTURAL I CREATIVITAT	87
5.6.- LES ARTS ESCÈNIQUES I LA PEDAGOGIA DEL COS I EL MOVIMENT	89
6.- CONCLUSIONS	90
7.- BIBLIOGRAFIA	96
ANNEX 1 .- CARTA I MODEL ENTREVISTA QUALITATIVA	106
ANNEX 2 .- QUADRE DE LLEIS ANALITZADES	110

Introducció

“(…) per entendre el que passa avui en els centres educatius cal mirar fora d’ells.” Marina Garcés¹

Diversitat cultural, innovació i creativitat son conceptes molt presents en els discursos polítics contemporanis de l’educació i la cultura. Es reconeixen els valors intrínsecs a aquests paradigmes i es destaca la necessitat de potenciar-los en la ciutadania, molt especialment es planteja considerar-los en la formació de les noves generacions. El concepte de revolució educativa està a l’ordre del dia². La societat del coneixement és una societat en la que educació i noves formes d’expressió artístiques i culturals necessiten convergir per facilitar la innovació, la capacitat crítica i la creativitat.

Des de la pràctica professional hem observat que hi ha experiències interessants que busquen la intersecció entre el sector de la cultura i el món de l’educació formal i no formal, i que és en aquests creuaments on s’estan generant propostes innovadores d’educació cultural i creativa i on estan apareixent nous perfils professionals de caràcter híbrid.

Els gestors de les institucions culturals constaten que la funció educativa de les arts i el coneixement és fonamental doncs és la més lligada a la formació de públics i ciutadania. Els professionals de l’educació per altra banda, reflexionen sobre la necessitat d’integrar la perspectiva i les competències culturals per formar ciutadans i treballadors creatius, lliures i políticament responsables.

L’escola està aportant projectes i propostes interessants i segueix, indiscutiblement essent la institució bàsica de socialització i la garantia de participació i accés universal a la cultura; la mes important sens dubte entre les institucions educatives i culturals, però no la única a considerar, ja que cada vegada es més el pes i la demanda de l’educació no

¹ Garcés M., *La balsa: habitar y aprender* en La maleta de Portbou nº 10. Abril 2015.

²http://www.cccb.org/ca/curs_o_conferencia-i_c_i_una_revolucio_educativa-40316

formal, social, d'adults i al llarg de tota la vida per col·lectius amb característiques culturals molt diverses.

En la nostra societat, hi ha una conscienciació creixent del paper fonamental que els ciutadans tenen com a creadors, productors i consumidors culturals, especialment els joves, i de com la seva capacitat crítica en relació al coneixement i la diversitat és vital per garantir les bases dels sistemes públics i democràtics de govern. Aquesta conscienciació avança de manera paral·lela a la confirmació d'una crisi evident dels models culturals i educatius que han predominat fins avui i que no garanteixen el desenvolupament d'aquestes capacitats d'innovació i creativitat. Aquests models escolars i educatius tal i com assenyala el filòsof José Antonio Marina³ sembla que dificulten o no donen resposta ni en la forma ni en el contingut, a les necessitats formatives de la ciutadania.

El diàleg educació i cultura no és una solució definitiva al problema però és un objectiu explícit de les polítiques culturals internacionals i de les polítiques culturals locals. Documents rellevants en aquest sentit són el manifest conegut com l'Agenda 21 de la cultura proposat per la comissió de cultura del Comitè de Governos Locals Units que proposa com a objectiu <Generar instàncies de coordinació entre les polítiques culturals i educatives, impulsant el foment de la creativitat i la sensibilitat, i la relació entre les expressions culturals del territori i el sistema educatiu.(CGLU 2004)> El repte es troba expressament consignat en les comunicacions de la Comissió Europea al Parlament Europeu sobre una Agenda Comú per a la Cultura que recomana:

Promoure la creativitat en l'educació a través de la participació del sector cultural en el procés d'aprofitament del potencial de la cultura com aportació concreta / eina per a l'aprenentatge permanent i del foment de la cultura i les arts en l'ensenyament formal i no formal (CE, 2007).

Així com també en les polítiques de la Unió Europea per al creixement econòmic a través de les indústries culturals i creatives entre d'altres:

³ Una cultura para la educación. La Vanguardia 18 febrer 2004. Citat per Martínez Salanova, E. Blog Cine y Educación. El país de las aulas. Revista digital de Educomunicación [http://www.uhu.es/cine.educacion/cineyeducacion/temasserytener.htm#Una_cultura_para_la_educaci%C3%B3n_\(Sobre_Ser_y_tener\)](http://www.uhu.es/cine.educacion/cineyeducacion/temasserytener.htm#Una_cultura_para_la_educaci%C3%B3n_(Sobre_Ser_y_tener)) Data darrera de consulta 10/07/2012

Si bé les institucions tradicionals tenen una especial importància per accedir als serveis culturals, existeix la necessitat de reconèixer i recolzar noves maneres d'experimentar la cultura, que sembrin les llavors de la curiositat, la anàlisi i la desmitificació per a una relació al llarg de tota la vida amb la cultura. (CE, 2010)

Per ser coherents amb els nous contextos calen polítiques culturals i educatives innovadores, transversals i amb una major complementarietat. El diàleg educació i cultura és un repte expressat en discursos polítics internacionals i una estratègia poderosa com demostren moltes bones pràctiques locals, però a nivell de política autonòmica a Catalunya, les aliances presenten serioses dificultats. Aquest article és fruit d'una investigació històrica jurídica, alhora que qualitativa, que buscava analitzar científicament aquesta realitat per tal de proposar orientacions de futur aportant reflexió i contingut al concepte Educació Cultural ja descrit per Eduard Delgado (Delgado 1999)

1.- Polítiques culturals i educació

Des de la perspectiva àmplia i genèrica de les ciències socials, focalitzem la mirada i centrem la perspectiva d'anàlisi en les polítiques culturals i específicament, en el dret de la cultura seguint amb l'àmbit de la gestió cultural, l'educació en diversitat cultural i intercultural i les competències bàsiques artístiques i comunicatives. Les aportacions realitzades des de tots aquests àmbits acadèmics han contribuït a la definició d'un marc teòric específic per plantejar la investigació en la que es fonamenta aquest assaig. Som conscients de les limitacions que ens hem imposat en la recerca bibliogràfica de cada àmbit de coneixement però això ens ha permès definir una proposta epistemològica que va més enllà de la disciplina i que estaria acotada pels conceptes, teories i autors consultats que a continuació es detallen.

1.1.- Política, polítiques culturals i vida cultural

La filosofia contemporània ha considerat fonamental l'estudi de les relacions entre ètica i política, i aquesta és una qüestió rellevant per aquest treball perquè partim de la

convicció que la cultura i l'educació son àmbits de polítiques públiques directament relacionats amb una concepció ètica de la política en general com a àmbit de l'esfera pública. Entendre la política lligada a la ètica és en certa manera una resposta o reacció a un cert relativisme moral característic de les societats en contextos de crisi i que preocupa als autors i actors contemporanis. Compartim aquesta preocupació i en fem la base d'aquest treball.

El relativisme és un fet cultural que ha estat promogut per la convicció religiosa primer i per la creença absoluta després en la ciència (raó) o en la passió (psicologia) (Rorty, 2010). Un relativisme que ha generat la crisi de les polítiques públiques com a espais de pedagogia i dels governants com a agents de formació de ciutadania. La devaluació de la noció de ciutadania que va ser determinant en la configuració dels estats moderns, suposa en definitiva, la pèrdua d'allò que hem construït per garantir la convivència social i la resolució de les situacions quotidianes de relació intercultural.

Els efectes d'aquesta mancança s'evidencien en situacions tràgiques com les que darrerament ens han ocupat a França, a Mèxic, a Iraq etc. El paper protagonista del mercat com a agent regulador de les relacions socials i del neoliberalisme com a filosofia dominant en el context internacional, estatal i autonòmic dels darrers anys ha provocat l'aparició de nous conflictes de convivència i fa necessari un replantejament del paper i les característiques de la política com a pedagogia i espai públic en el futur.

Per a Richard Rorty, Victoria Camps i José Antonio Marina, és fonamental la recuperació d'un discurs des de la filosofia política que està directament relacionat amb la funció pedagògica i educativa de l'exercici de govern i assentada en el reconeixement i respecte a la diversitat cultural que caracteritza el context democràtic i ciutadà d'avui. Per a Victoria Camps, l'estètica, expressada en les formes artístiques i culturals que les societats construeixen és condició lligada a l'ètica. (Camps, 2012)

Per a Richard Rorty especialment, la filosofia avui és un exercici de reflexió política i la política és entesa com a política cultural. En general però, la política cultural s'ha definit històricament com a política pública en clau únicament sectorial. Per això, la recerca contemporània està buscant ampliar la perspectiva i plantejar la necessitat d'un canvi significatiu en la definició i abast de les polítiques culturals. Un canvi que apropa

molt més aquesta disciplina al concepte i la reivindicació d'un àmbit d'intersecció com l'educació cultural.

Autors com E. Delgado ja van plantejar en el seu moment que la política cultural estava directament relacionada amb el desenvolupament territorial local en un sentit més integral, que per definició implicava d'una manera directa la relació entre cultura i educació (Delgado,1999). Des d'aquesta visió més holística, la reflexió ha avançat considerablement i planteja la necessitat de centrar-se ja no tant en la tradicional mirada sobre equipaments culturals, indústries culturals i agents culturals sinó en el *sistema cultural* entès com un camp més ampli que el definit per les polítiques culturals tradicionals.

La política cultural busca respondre avui a la vida cultural entesa com totes aquelles accions humanes < que generen perfeccionament intel·lectual i moral però a través de l'oci i el joc, que no tenen una aplicació pràctica i econòmica immediata i es fan per plaer encara que impliquen formació. Vida cultural implica transmissió d'idees, comunicació artística i la festa. (Fernández P, 1991: 18)>

Aquesta vida cultural es genera en un espai privat de creació, consum i de participació i en un espai públic en el que es situa la societat civil, la comunitat organitzada i el poder. L'estat contemporani no hauria d'intervenir en aquests espais públics de la cultura i la creació. Després de les experiències dels feixismes, l'espai que correspon a la seva intervenció és el de la legislació i la intermediació que és fonamental per la protecció de la diversitat d'expressions culturals, la dissidència i la llibertat intel·lectual, la protecció del patrimoni i l'educació de la sensibilitat i la creativitat. És l'espai fonamental de l'educació pública i de qualitat.

Miralles (Xabide, 2007) afirma que s'ha produït ja tres generacions de polítiques culturals. Després de l'estat modern i de l'estat del benestar ens situem avui en el marc de l'estat relacional. En cada una d'aquestes etapes, segons aquest autor, les relacions entre polítiques culturals i educatives han estat molt concretes:

Quadre resum	Política educativa	Política cultural	Estratègies bàsiques	Criteris d'intervenció	Graus de relació
Estat modern	Instrucció pública	Cultura patrimonial	Normatives	Eficiència (rendiment)	Ignorància mútua
Estat del benestar	Formació permanent	Democratització de la cultura	Servei públic	Eficàcia (objectius)	Col·laboració (recurs)
Estat relacional	Educació integral	Democràcia cultural	Foment	Efectivitat (impacte)	Competència (es solapen)

Font: Miralles, E. (Xabide, 2007: 5)

El que caracteritza el període contemporani o Estat relacional és el repte de la formació de ciutadania cultural que doni sentit a la democràcia cultural, un repte per el que cal articular el diàleg entre educació i cultura de manera que no es solapin sinó que convergeixin. Això implica la necessitat d'una gestió pública de les identitats culturals múltiples que conviuen avui en contextos territorials i virtuals diversos i que fan necessari replantejar les funcions de mediació i intermediació dels estats i els poders públics o religiosos en la seva tasca de formació de ciutadania. L'educació esdevé així, una estratègia fonamental per a la gestió i les polítiques culturals.

1.2.- Drets Humans i Drets Culturals

La Declaració Universal dels Drets Humans del 10 de desembre de 1948, és la concreció jurídica internacional de la filosofia política de la que parlàvem en el punt anterior. Es tracta d'una carta, consensuada internacionalment, que concreta els mínims indiscutibles per a una ètica universal que faci possible la convivència. L'article 27 de la Declaració, reconeix el dret a participar en la vida cultural i el dret a la protecció dels interessos morals i materials per la creació. I en el seu article 22, assenyala que els drets culturals son indispensables per a la dignitat i el lliure desenvolupament de la personalitat. El dret a l'educació està reconegut en l'article 26 que especifica que aquesta ha de ser gratuïta com a mínim al nivell fonamental i tindrà com a objectiu el desenvolupament integral de la persona humana, d'acord amb la decisió dels pares. El preàmbul de la declaració universal assigna a l'educació la tasca d'ensenyar i promoure aquests drets entre tots els ciutadans.

La Declaració de Drets Humans es va concretar i aterrar al nivell de les polítiques estatals a través de dos Pactes pels Drets Civils i Polítics el primer i pels drets Econòmics, Socials i Culturals l'altre, constituint la Carta Internacional de Drets Humans i configurant la base del dret internacional. El Pacte Internacional per els Drets Civils i Polítics fa referència als drets de llibertat clàssics com el dret a la vida, a un judici just, a la llibertat d'opinió i expressió, a la llibertat de pensament i de religió, a la llibertat d'associació etc. que han de ser garantits per els estats generalment a través de la no intervenció o actuació en aquests camps. El Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals reivindica aquells altres drets fonamentals que no depenen explícitament o únicament de la intervenció o no intervenció dels estats sinó també de la societat civil com el dret a treballar, el dret a la salut, el dret a l'educació i el dret a una qualitat de vida acceptable, que han de ser no garantits sinó únicament reconeguts per els estats, que actuaran únicament quan siguin requerits en la seva contribució.

Els preàmbuls dels dos pactes tenen exactament el mateix enunciat que fa un reconeixement explícit a la dignitat inherent a la persona humana i a l'ideal de l'esser humà lliure que gaudeix de drets com a ciutadà, com a membre d'una comunitat, com a treballador i com a esser social i cultural amb les conseqüents obligacions derivades de respectar, tanmateix, els drets dels altres. Els drets Civils i Polítics són drets amb un alt nivell de concreció i exigència d'observació, els drets Econòmics, Socials i Culturals són més relatius pel que fa a l'exigència d'observació als estats, però ambdós compten avui amb una construcció dogmàtica desenvolupada i constitueixen cada vegada més, l'enfocament per al seguiment, avaluació i disseny de polítiques públiques en general i de polítiques relacionades amb l'educació, la cultura i el patrimoni en particular.

L'òrgan de supervisió dels drets civils i polítics és el Comitè de Drets Humans, amb competències per examinar les denúncies entre estats i les denúncies dels particulars. Pel que fa als drets econòmics, socials i culturals l'òrgan de supervisió està constituït per experts independents i un comitè específic de control (CESCR) al que els estats han d'informar periòdicament. Des de l'any 2008, el PIDESC també compta amb un Protocol Facultatiu que ha de permetre avançar en les peticions dels particulars en relació a aquests drets davant dels òrgans competents.

Els drets humans parteixen del principi de la indivisibilitat. La divisió en dos pactes segons la tipologia dels drets ve determinada per la delicada qüestió de l'articulació entre el respecte a les llibertats fonamentals i el grau d'intervenció de l'estat en la seva garantia. El dret a la informació, a la llibertat d'opinió i expressió s'entén com un dret clàssic, reconegut i regulat per el PIDCP, mentre que el Pacte Internacional pels Drets Econòmics, Socials i Culturals concentra els drets culturals en un article, el 15, que afirma que els estats reconeixen el dret a participar en la vida cultural, gaudir dels beneficis del progrés i beneficiar-se de la protecció dels interessos morals i materials per la creació. El dret a l'educació està reconegut en l'article 13 i 14 del PIDESC.

Des de la perspectiva de les polítiques culturals, les llibertats enteses com a culturals son la llibertat d'opinió i expressió, la llibertat d'ensenyament, de recerca científica i de participació a la vida cultural. Aquests drets i llibertats son concebudes com a prevenció contra els totalitarismes. Per la via de la ratificació del pacte, els estats es comprometen, en matèria cultural a prendre mesures per a la conservació, el desenvolupament i la difusió de les arts, la ciència i la tècnica, així com a respectar la indispensable llibertat per a la investigació i l'activitat creadora. Per altra banda, els estats reconeixen els beneficis del foment de la cooperació internacional en qüestions científiques i culturals.

En el cas del dret a l'educació, la intervenció positiva dels estats és particularment important per garantir la definició del model educatiu i un nivell primari d'educació gratuïta així com, la generalització de l'ensenyament secundari. Però és important assenyalar que els continguts de l'educació estan directament vinculats amb les llibertats culturals fonamentals (llibertat d'opinió, d'elecció, d'expressió i de recerca o llibertat de càtedra) per una banda, i per altra banda, en els contextos contemporanis multicultural, aquests continguts han de garantir des de la diversitat, el dret de la ciutadania a participar en la vida cultural.

El concepte de drets culturals, a parer dels estudiosos del dret de la cultura seria el concepte que englobaria els dos aspectes fent de l'educació l'instrument de participació en la vida cultural. Es un concepte que no està prou desenvolupat jurídicament. No té precedents ni articulació específica en l'àmbit jurídic, i la interdependència i connexió amb altres drets econòmics, socials, civils i polítics complica la seva definició. Per a González Moreno els drets culturals es poden entendre com

Subclasse de drets humans [...] l'objecte dels quals és la recerca de la pròpia identitat personal i col·lectiva que situa a l'individu en el seu medi existencial en relació al seu passat (patrimoni), present (creació i comunicació) i futur (educació, investigació i protecció). (González 2003: 84)

El dret internacional no reconeix avui per avui el dret a la identitat cultural tot i que el comitè interpreta que la referència a participar en la vida cultural porta implícita la llibertat d'elecció i el dret al reconeixement d'aquesta identitat. Aquesta llibertat d'elecció i reconeixement de la identitat estan relacionades amb el dret a l'educació i en concret amb el dret a escollir el tipus d'educació religiosa, moral i d'acord amb les conviccions dels pares⁴. <Aquesta dimensió del dret a l'educació, amb una forta càrrega emocional, és la menys treballada. En efecte, les qüestions de l'accés a l'educació i de la qualitat d'aquesta educació, que inclou la qüestió cultural en el sentit d'identitat, haurien de ser tractades simultàniament. (Meyer Bisch 2000: pàg. 35)>

Els autors que estant fent recerca en el camp de les polítiques i la gestió cultural, i sobretot, la línia d'investigació de dret de la cultura, insisteixen en no seguir considerant la cultura com un dret social complementari en un moment en que la cultura ha conquerit autonomia conceptual en el llenguatge científic i constitucional i s'entén que configura, cada vegada més, la condició per altres drets fonamentals com el dret a l'educació o el dret a la informació. La resolució 10/23 de 26 de març de 2009 del Consell de Drets Humans de Nacions Unides estableix la figura, per tres anys, de l'experta independent en matèria de drets culturals i assenyala que cal< estudiar les relacions entre drets cultural i diversitat cultural, en estreta relació amb els estats i altres actors rellevants com la UNESCO, amb l'objectiu d'avançar en la promoció dels drets culturals>

La investigació de la que parteix aquest assaig es fonamenta en la convicció que els drets humans i en especial els drets culturals son garants de la diversitat cultural i la creativitat i que l'educació del futur hauria de ser estratègica en la consecució dels

⁴El Tribunal Europeu de Drets Humans o Tribunal d'Estrasburg, ha establert darrerament doctrina en relació precisament a conflictes interns espanyols en matèria de Educació per a la Ciutadania.

reptes plantejats per les societats contemporànies en relació a aquests paradigmes. El debat jurídic encara està situat com hem vist, en una contraposició teòrica que sembla insalvable: la universalitat dels drets humans enfront el dret a la identitat cultural. L'evidència d'aquest conflicte es fa palesa avui en molts entorns i comunitats, entre ells l'entorn català. Caldrà harmonitzar les dues perspectives i fer una passa endavant decidida cap a una política educativa i un sistema d'escola pública diferent si volem garantir que l'educació del futur sigui una educació per a una ciutadania cultural, crítica i creativa en contextos de llibertat, democràcia i convivència de la diversitat com assenyala Augé:

Tota educació digna d'aquest nom hauria de tenir com a finalitat i com a ideal l'entrevessament de les fronteres i les cultures, el "transculturalisme", no el tancament en una sola tradició. (Augé, 2010:45).

1.3.- Gestió i administració cultural i educativa: la transversalitat

Les polítiques autonòmiques i les locals conviuen avui amb la política internacional però segueixen essent l'àmbit de competència directe en cultura i l'educació. De les polítiques, els discursos aterren a la gestió cultural, a l'administració educativa, i a la relació immediata entre agents, institucions i departaments administratius. Els estatuts, les cartes municipals o les Agendes 21 de la Cultura, són els documents de referència per estudiar les polítiques i la gestió cultural. Molts d'aquests documents reivindiquen el protagonisme de la ciutadania i reclamen la seva participació en la definició de marcs de convivència pacífica per als que la aliança cultura i educació des de la perspectiva intercultural, de protecció i promoció de la diversitat cultural és estratègica. L'estudi de bones pràctiques en aquest sentit, en el camp de les polítiques públiques sobretot locals ja s'ha iniciat. S'han publicat alguns estudis interessants com els de la Fundació Kaleidos (Kaleidos, 2011) o, els de la Federació Internacional d'Arts Councils IFACCA (IFACCA, 2011). Alguns departaments i administracions a nivell estatal, autonòmic i local també han assajat fórmules noves d'organització i repartiment de les funcions educatives i culturals però sense que això hagi comportat a la llarga, massa canvis reals ni massa avenços en el sentit de la transversalitat.

Ens interessa específicament en aquesta recerca l'àmbit de l'administració autonòmica catalana. Al llarg dels 30 anys que ocupen el nostre estudi, les escoles d'administració pública catalanes han dedicat poc interès a aquesta qüestió però si que s'han vist forçades a introduir en els esquemes de la funció pública alguns espais de transversalitat a partir de la consolidació de nous perfils professional: educadors socials o professionals del món audiovisual per exemple. Com assenyalen les teories de la burocràcia, les administracions i organitzacions sobretot públiques, son per definició i per sistema reaccionaries als canvis i a la intersectorialitat. Les administracions públiques a Catalunya, a tots nivells, funcionen d'acord amb aquesta burocràcia, que garanteix l'eficàcia i la gestió transparent, i l'incrementalisme, és a dir l'augment continuat i progressiu dels recursos departamentals com a estratègia política que era la norma general si més no fins a l'inici de la crisi actual.

Aquest model de funcionament complica especialment la transversalitat en l'àmbit de l'administració autonòmica, plenament competent en matèria cultural i educativa. Caldrà veure si la imposició de la reducció del dèficit públic i l'exigència internacional de major eficàcia en la gestió dels recursos col·lectius tindrà algun impacte en aquest sentit. En el moment d'acabar aquesta investigació encara era aviat per valorar-los. En qualsevol cas, una de les hipòtesis de les que partíem era la constatació de la dificultat sistèmica de relació entre les polítiques culturals i educatives concretada molt especialment en l'administració i la gestió pública a la Generalitat de Catalunya.

L'administració pública s'organitza i s'estructura a partir de les lleis i les normes. En els preàmbuls d'aquestes lleis es perfilen clarament les visions polítiques i ideològiques en relació al món de l'educació i al de la cultura, però el que ens sembla més rellevant és que aquests preàmbuls posen de manifest també el model de relació entre una i altra funció (educativa i cultural) que l'administració promourà a través de la seva normativa i els seus programes.

1.4.- Diversitat cultural i creativitat

En el dret internacional, els principis de la diversitat cultural i la creativitat s'han convertit en estructurants dels nous paradigmes polítics, econòmics i socials. El nexa

entre la preservació i promoció de la diversitat cultural i de la creativitat amb l'educació i la formació es fa evident de manera immediata però no és present a la realitat política dels estats nació. La diversitat cultural es torna un element central de les relacions internacionals però també de les polítiques culturals estatals a partir de l'any 1998 i 2001 amb l'Informe Mundial *La Nostra Diversitat Creativa*, i, sobretot a partir de 2005, any de l'aprovació de la Convenció per a la Protecció i Promoció de la Diversitat de les Expressions Culturals promoguda per la UNESCO. D'acord amb aquesta convenció, la diversitat cultural és avui un patrimoni comú de la humanitat. És per al gènere humà, tant necessària como la diversitat biològica per als organismes vius. La diversitat cultural és factor de desenvolupament no només entès en referents econòmics sinó com a via d'accés a una existència satisfactòria. La cultura política de defensa de la diversitat és la que es fonamenta en la participació dels ciutadans en l'espai públic. La persona per damunt de les seves arrels nacionals, ètniques, religioses o culturals és membre individual d'una comunitat política i accepta voluntàriament un vincle social amb drets i obligacions. Aquesta perspectiva implica la renúncia a tota actitud integrista o fonamentalista que vulgui imposar els referents culturals i morals d'una determinada comunitat com a obligatoris.

Tots aquells elements culturals que atemptin contra la dignitat humana, no poden ser considerats com a positius en defensa de la diversitat. La llibertat i la diversitat cultural es concreten al final, en la llibertat d'opció i expressió de visions i percepcions del món, que poden ser individuals o col·lectives i que es transmeten a través de diferents llenguatges i formes de sabers i valors locals que impliquen riquesa global. Ha estat el fet de constatar que aquestes expressions constitueixen avui un gran recurs econòmic i articulen un sector estratègic, que configuren les indústries culturals i creatives, el detonant per a la reacció política internacional. (Yúdice, 2002)

La diversitat cultural és la condició per a la creativitat i la innovació, per a formes de pensament lateral i interdisciplinari indispensables en els nous contextos econòmics i socials. La diversitat cultural és també el que garanteix l'aportació de continguts a les indústries de la informació i la comunicació i el valor afegit als equips de treball i investigació. Des de l'excepció cultural inicial proposada per Canadà i França la dècada dels noranta fins a la ràpida ratificació de la Convenció de 2005, han passat pocs anys. La reacció política internacional ha estat la més significativa en la història de la política

cultural. Tot i així i com assenyala encara Yúdice <les indústries culturals segueixen estant en molts països, desvinculades dels ministeris de cultura i de les polítiques públiques, i son moltes les veus “apocalíptiques” que encara les denuncien com a portadores només de formes culturals homogeneïtzant i poc recomanables en general des d’una visió concreta de la cultura i l’educació. (Yúdice, 2002: 30) >

1.5.- Educació intercultural

El concepte d’interculturalitat sorgeix, i està directament relacionat, amb el món educatiu, la reflexió pedagògica i els estudis culturals. En un primer moment i en autors com Giroux el vincle entre aquesta educació intercultural i la política cultural era evident:

[...] tant els teòrics dels estudis culturals com els educadors crítics es dediquen a unes formes de treball cultural que situen la política en el context de les relacions que articulen les representacions simbòliques, la vida quotidiana i les tecnologies del poder; ambdós s’ocupen de la política cultural com experiència de caràcter social i de l’aprenentatge.(Giroux, 2011)

Històricament l’educació intercultural i els estudis culturals apareixen en el moment inicial de la reivindicació de la diversitat cultural com a paradigma vinculat a les minories culturals, als seus drets civils, econòmics, polítics i socials negats durant molt temps per les potències dominants. L’educació crítica i multicultural neix en aquest context com a resposta dels intel·lectuals i pedagogs als models educatius de reproducció d’unes estructures socials, culturals i econòmiques que ja no responien a la realitat i com a posicionament polític en relació a aquestes reivindicacions de les minories culturals. L’educació que ha buscat la integració és aquella que prioritza les capacitats individuals de cada un dels alumnes i la consecució de les mateixes oportunitats per a tots, obviant les identitats col·lectives. (Besalú, 2006)

L’educació des d’una perspectiva multicultural com per exemple el model anglès, assumeix la diferència i es posiciona des d’un respecte que prima la no interlocució i el manteniment d’espais separats en funció de la diferència cultural. L’educació intercultural en canvi parteix de la diversitat com un valor positiu no centrat en la

diferència i el caràcter estàtic de les identitats culturals sinó en el procés de diàleg permanent entre individus i col·lectius. Com assenyalen Baricco (Baricco, 2006) i Bauman (Bauman, 2007, 2008) els joves del segle XXI no necessiten arrels sinó àncores que els permetin navegar constantment per un mon global. La interculturalitat és una condició vital i la diversitat forma part del seu propi ADN individual i col·lectiu.

Aquesta és la nova realitat a la que l'escola i l'educació avui s'enfronten i per a la que no hi ha encara respostes polítiques. La interculturalitat com a perspectiva pedagògica reclama canvis significatius no només en els continguts i les formes escolars sinó en la pròpia estructura educativa, que haurà de fonamentar-se en les cultures en plural enteses com a processos continuats, individuals i col·lectius vinculats a l'educació formal, informal i al llarg de tota la vida.

1.6.- Competències culturals i comunicatives

Hi ha avui una exigència d'adaptació de la estructura educativa i social a les noves demandes derivades de la revolució que implica internet i la societat xarxa, i d'acceptació de la diversitat cultural com a valor fonamental per al desenvolupament individual i col·lectiu, que està obrint camps interessants de reflexió en l'àmbit de les didàctiques i la organització del currículum escolar. De la ordenació convencional del currículum a partir de les matèries i les disciplines, la tendència avui és avançar cap a l'estructuració del currículum en funció de les competències o capacitats que cal incentivar en els nens, en els joves i en la ciutadania en general. Les competències definides com a transversals son aquelles directament relacionades amb la diversitat cultural. Son entre d'altres, la competència artística i cultural i la competència comunicativa. En alguns països com Alemanya, s'estan desenvolupant propostes molt interessants de reconeixement d'aquestes competències culturals als ciutadans a través de sistemes d'avaluació de les seves pràctiques i formació no escolar⁵.

L'educació cultural encara no és entesa de manera tant transversal a Espanya i Catalunya, on sovint s'associa estrictament amb la competència artística però s'està treballant en la identificació de la pluralitat de llenguatges i formes expressives que

⁵ Cultural Competence Record - BKK

caldrà considerar i en la funció del mestre com a conductor i potenciador d'aquestes capacitats poc considerades fins ara en la majoria dels currículums escolars. Els coneixements en el camp de la psicopedagogia i la neurologia estan contribuint notablement al canvi de perspectiva amb propostes que porten a considerar les múltiples formes d'intel·ligència i d'aprenentatge. Estudis sobre els processos d'aprenentatge que posen en relació els dos hemisferis fins ara entesos per separat del cervell humà, o les dues formes tradicionalment dividides d'apropament a la realitat com són el mètode científic i el pensament lògic-matemàtic amb la vivència subjectiva i l'apropament emocional a la realitat que determinen les arts. Els divorcis tradicionals entre ciència i humanitats però també entre memòria o patrimoni cultural i creativitat, entre raó i subjectivitat i fins i tot entre natura i cultura com assenyala Anna Mae Barbosa (Barbosa,1998:) ja no ens ajuden a entendre la nostra realitat actual ni a explotar el potencial de la diversitat cultural.

Un dels elements fonamentals i articuladors de la realitat cultural en la que ens movem avui, i que encara configura una segona competència transversal diferent, plantejada des de la didàctica i l'organització curricular és la comunicació. La revolució digital i aquest *sistema neurocerebral artificial de caràcter planetari* (Fridman, Morin, 2009) que és Internet, han accelerat i multiplicat de forma exponencial les possibilitats comunicatives i culturals contemporànies i amb això han reactivat el debat històric en relació als mitjans de comunicació i la seva relació incestuosa o, al contrari, essencial, amb la cultura i l'educació. En el camp de les polítiques culturals i de la gestió, així com en l'àmbit de l'educació, el triangle cultura-comunicació-educació segueix despertant no pocs recels encara entre apocalíptics i integrats, entre defensors de les possibilitats infinites que l'aliança cultura comunicació comporta (industries culturals i creatives) o el caràcter homogeneïtzant i aculturador d'aquest binomi, que cal allunyar de l'educació. <El règim cultural – comunicacional en el què ens hem submergit comporta “danys colaterals” molt greus a la vegada per a l'exercici liberal de la democràcia, per a la independència de criteri dels seus ciutadans i per a la dignitat de les produccions de l'esperit (Fumaroli, 2007:)>

Les reproduccions i derivacions d'aquest debat ja estrenat per l'escola de Frankfurt i en el que poca cosa més s'ha aportat, es poden eternitzar però comença a generalitzar-se la demanda d'assumpció de certes responsabilitats i la presa de decisions polítiques en

relació a aquesta nova realitat. Això vol dir traslladar el discurs teòric –conceptual a la concreció política i la gestió d'acords entre cultura, comunicació i educació que s'ajustin a les demandes de la societat del coneixement i possibilitin el desenvolupament de capacitats per al diàleg intercultural i la protecció i promoció de la diversitat d'expressions culturals i creatives. Els autors més importants d'aquesta línia d'investigació i reflexió insisteixen en el fet que, si no considerem seriosament aquest triangle i fem possibles polítiques coordinades en aquest sentit ens trobarem amb que la cultura i l'educació seguiran essent polítiques essencialment públiques de caràcter secundari en termes de dedicació pressupostària i prioritat en l'agenda, mentre que la comunicació continuarà estant definitivament en mans del mercat i de les esferes del poder econòmic.

Les conseqüències estan a la vista però els feus polítics segueixen mantenint separades les polítiques en els àmbits de la cultura i la comunicació del de l'educació, i el que en aquesta absència de relacions s'estan jugant els nostres països és la seva pròpia viabilitat tant social com productiva, tant política com cultural. (Barbero, 2003)

2.- Investigar per crear coneixement en aquest camp

En l'àmbit de les Polítiques i la Gestió Cultural els màsters oficials han permès en els darrers anys, anar consolidant una comunitat científica i de coneixement en aquest camp. La recerca doctoral que fonamenta aquest assaig partia de la convicció o hipòtesis que avui a Catalunya el marc jurídic i polític-administratiu no facilita ni promou aquests espais d'intersecció entre el món de l'educació i el de la cultura.

Aquesta percepció era fruit de la pràctica professional i de recerques prèvies. Ens preguntàvem si aquest era un fet actual o tenia un recorregut històric i si hi havia motius que justificuessin aquesta divisió en la Catalunya contemporània. Volíem saber si havien estat les polítiques i les lleis de cultura i educació a Catalunya les que havien promogut aquesta separació i per altra banda, ens interessava conèixer les opinions dels experts i investigadors així com les respostes dels educadors, dels gestors culturals i dels artistes a aquesta situació.

La recerca de la complementarietat entre els dos sectors sembla necessària i recomanada, quines son doncs les causes de la separació aparent en l'àmbit de l'administració autonòmica i quines poden ser les respostes per a una millor resolució d'aquest problema?

Hipòtesis: Si aconseguim identificar els punts de divergència i/o els àmbits de complementarietat entre els sistemes de l'educació i de la cultura sobre els que caldria treballar podrem arribar a propostes polítiques transversals que garanteixin el dret fonamental a participar en la vida cultural i contribueixin a fer possible la convivència i el diàleg entre expressions culturals diverses i plurals.

Hipòtesis de futur: Si una nova legislació permet superar l'excessiva divisió departamental de les polítiques culturals i educatives fruit d'una organització administrativa i de gestió clàssica i burocràtica, es generaran programes i propostes públiques més acords amb les necessitats i demandes de la societat contemporània, des de la transversalitat i el treball en xarxa.

2.1.- El context històric i territorial

Es va definir per a la recerca, un temps històric i un àmbit territorial i es va acotar a aquest espai i temps la selecció dels agents i professionals de la cultura i l'educació entrevistats. L'àmbit geogràfic i històric orientava la recerca cap a una institució com el Parlament de Catalunya entès com a organisme central de la política catalana en el marc de l'estat de les autonomies espanyol. Partíem d'uns discursos dels organismes internacionals i de les polítiques locals que suggerien la necessitat de polítiques culturals i educatives complementàries i ens plantejàvem comprovar si s'havia produït la concreció d'aquestes polítiques a nivell estatal i autonòmic durant l'etapa 1980 - 2010.

El parlament català i el congrés de diputats espanyol han estat les principals institucions consultades. Els arxius virtuals del parlament i del congrés permeten accedir de manera ràpida i ordenada a totes les iniciatives legislatives registrades per les cambres, i

centrar-nos en aquelles iniciatives que han tingut com a resultat final l'aprovació de lleis, de caràcter orgànic i estatals en el cas d'educació (fins a la llei d'educació catalana de 2006) i de caràcter orgànic o autonòmic en el cas de la cultura, àmbit en el que, les competències catalanes son pràcticament exclusives i només farem referència breu a les lleis de patrimoni i propietat intel·lectual estatals.

La recuperació del govern democràtic a Catalunya i Espanya és relativament recent i defineix clarament el començament del període que ens interessava analitzar (1980). Pel que fa a la data de finalització de l'estudi, la selecció de 2010 respon al final d'una etapa legislativa a Catalunya, i permet mantenir una mínima perspectiva i distància d'anàlisi històrica. L'autogovern iniciat fa 30 anys ha permès implementar models de política cultural i educativa des de la visió de diferents tendències ideològiques.

La combinació de metodologies de recerca en la línia més històrica i jurídica per una banda, i en la línia més sociològica i qualitativa per l'altra és una característica central de la investigació de la que partim per fer aquest assaig. La recerca qualitativa el que es proposa és descobrir l'estructura i no a la inversa. Permet identificar i analitzar dades de manera contrastada a partir de les lleis i l'opinió dels experts i professionals per tal de construir teoria més fonamentada sobre l'educació cultural a Catalunya.

El nostre objectiu general era el següent: identificar els factors que expliquen les dificultats per a una major interrelació entre política cultural i educació a Catalunya analitzant el marc jurídic entre 1980 i 2010, i contrastant aquesta informació amb els resultats obtinguts a través de l'anàlisi sociològic i qualitatiu (20 entrevistes a experts), establint així una proposta d'educació cultural.

Objectius específics

- Estudiar i sintetitzar el procés històric contemporani de les polítiques i culturals i educatives a Catalunya entre 1980 i 2010 a partir de les lleis promulgades per el Parlament Català i les Corts Espanyoles.
- Analitzar els preàmbuls o filosofia política de les lleis en els àmbits d'educació i cultura i comprovar si existeixen acords i/o divergències entre els seus discursos.
- Contrastar aquest anàlisi històric- jurídic amb un estudi qualitatiu basat en la opinió de 20 protagonistes del període a Catalunya i d'experts internacionals.

- Construir a partir de la discussió i contrast de resultats i sobre la base de la teoria fonamentada, una proposta de marc teòric i conceptual sobre política i educació cultural.
- Proposar algunes pautes i orientacions a tenir en compte per a la definició de futures lleis i programes polítics culturals i educatius a Catalunya, d'acord amb les conclusions obtingudes.

Partíem d'un posicionament que es situa entre la teoria crítica i el constructivisme o la creació de coneixement de manera compartida. El propòsit de la investigació és la crítica i la transformació, per això un dels objectius finals és apuntar línies orientatives per a futurs marcs legislatius i polítics en aquests camps. Per altra banda, treballarem de manera constructiva perquè partim del supòsit que l'anàlisi de les lleis promulgades i l'estudi de l'opinió dels agents vinculats amb educació i cultura a Catalunya en els darrers 30 anys ens permetrà definir les bases del coneixement que ha de fonamentar una proposta d'educació cultural per a futures decisions polítiques i legislatives.

2.3.- Metodologia

L'estat de la qüestió s'ha obtingut fent la recerca i estudi de bibliografia científica sobre educació cultural amb la dificultat que hem assenyalat en el punt 2.1 i que ve donada per la diversitat de camps de coneixement acadèmics que abraça aquesta recerca. La cerca d'articles i recerques ha estat realitzada en funció dels camps d'estudi definits en el punt 2.1 i que són els de la Filosofia i Política, les Polítiques culturals i l'educació; els Drets Humans i el Dret de la cultura: drets culturals i educació; la sociologia i la Comunicació: aprenentatge i societat del coneixement; l'Educació i les Didàctiques específiques: educació artística, educació en patrimoni, educació en llengües, educació mediambiental i finalment, la Pedagogia i la Pedagogia cultural: educació intercultural i/o en diversitat cultural. Els resultats d'aquestes cerques determinen com hem vist, el marc teòric i conceptual que fonamenta la recerca i que ens confirma la pertinença i la justificació de l'enfocament metodològic adoptat per a contrastar la nostra hipòtesis d'acord amb la necessitat d'estudis transversals que creuin aquests camps i ajudin a crear epistemologia per a nous contextos de complexitat com els que ens caracteritzen.

El treball d'investigació es va iniciar amb el recull sistemàtic de les lleis de cultura i educació aprovades per el parlament de Catalunya entre 1980 i 2010 i d'aquelles lleis orgàniques aprovades per el parlament espanyol que, pel seu caràcter fonamental tenen incidència directa a Catalunya⁶. S'han descartat aquelles lleis que, malgrat formen part del cos legislatiu cultural no aporten al nostre entendre, informació rellevant per a aquest estudi. Son essencialment les lleis que regulen els aspectes financers i econòmics de les polítiques públiques. D'aquestes lleis seleccionades, analitzem els preàmbuls com a font d'informació primària amb la que treballarem, entenent que en els preàmbuls s'hi troba l'expressió dels valors i principis polítics vigents en relació a l'àmbit que es regula. En les nostres democràcies qui lidera l'acció política és el govern. Les lleis responen en principi a una demanda social que genera un impuls normatiu per crear, modificar o eliminar un estat de coses. Els projectes de llei son presentats pels governs. Els partits polítics i la societat civil poden presentar proposicions de lleis però en realitat és el govern qui les aprova i la proporció de lleis atribuïble a la segona opció és molt reduïda.

Com assenyala Tajadura Tejada (Tajadura,1997), els preàmbuls de les lleis tenen una funció pedagògica, el legislador els utilitza per les raons o motius pels quals legisla sobre la matèria en qüestió responent així a l'exigència que els actes de qualsevol poder públic siguin motivats. Son texts amb plena autonomia i per tant poden se analitzats com a documents específics que expressen els discursos de les polítiques culturals i educatives. Estem parlant essencialment de la legislació sobre la propietat intel·lectual, la normativa lingüística i la normativa cultural: arts visuals, arts escèniques i música, patrimoni cultural, literatura i biblioteques, arquitectura i entorn, cinema vídeo i fotografia, indústries culturals i mitjans de comunicació, així com de la normativa referent al sistema educatiu formal, a l'educació d'adults, a les universitats i a l'educació social.⁷

La segona font directa d'informació per a la nostra investigació són els agents culturals i educatius que han estat implicats de manera directa en les polítiques culturals i educatives d'aquest període, i, les veus dels experts internacionals en la matèria,

⁶Vegi's annex 2

⁷Quadre de lleis (annex 2)

vinculats a organismes culturals i educatius i/o a grups de recerca prestigiosos en aquest camp. La investigació sociològica qualitativa es basa en les entrevistes en profunditat fetes a una mostra d'agents culturals i educatius escollida d'acord a uns criteris específics, i que ens ha de permetre contrastar els factors de complementarietat o divergència entre ambdues polítiques.

L'estratègia d'una investigació sociològica qualitativa va orientada a descobrir, captar i comprendre una teoria, una explicació, un significat. Es construeix teoria a partir de les dades. En la investigació qualitativa és determinant el disseny de la mostra que per a la nostra recerca, serà un mostreig intencional teòric. Aquest tipus de mostreig no finalitza fins que s'aconsegueix el que es denomina el nivell de saturació, és a dir, fins que l'investigador reconeix el punt d'inflexió que ja no admet noves aportacions. No és tant important el nombre concret sinó el fet que s'hagin tingut en compte:

- Casos desviats o extrems que exemplifiquen les característiques de major interès
- Casos de màxima intensitat: autoritats en un tema concret
- Que es busqui la varietat màxima: casos dispersos, casos crítics i casos confirmadors o desmentidors.

En el cas d'aquesta investigació, l'univers, aquests casos que configuren la mostra, han estat seleccionats i escollits entre els protagonistes de la societat civil i política catalana del període, entre els experts en educació i cultura locals i internacionals, entre els tècnics i els gestors de les polítiques, entre els educadors i els creadors i/o productors de la cultura i entre els usuaris i els beneficiaris de les polítiques culturals i educatives a Catalunya. La mostra final ha quedat en una selecció de 20 persones altament significatives per a la nostra recerca. La recollida de dades ha estat en aquest cas a través d'una conversa o entrevista que és l'eina metodològica més habitual en la investigació qualitativa. Sol ser generalment, oberta i no estructurada, entesa com una conversa controlada per l'art de saber formular preguntes i de saber escoltar. La reconstrucció a posteriori del relat de les persones a través de la transcripció de l'entrevista permet treballar amb la informació obtinguda. Per a l'anàlisi de les dades s'ha utilitzat en aquesta investigació el programa ATLAS.Ti que permet, una vegada descobertes i captades les característiques i els elements del fenomen que volem analitzar, aplicar una sèrie de regles per identificar, tractar i transmetre aquestes característiques. Aquesta eina tecnològica treballa a partir de categories conceptuals que

son definides per la investigadora de manera prèvia o durant el procés de buidat. Teoritzar o establir teoria fonamentada és un procés que s'inicia doncs amb la descripció de les dades i l'establiment d'hipòtesis o enunciats per a establir les relacions entre categories o entre les categories i les seves propietats.

Així doncs, la anàlisi històrica jurídica ens permet conèixer els punts de divergència o complementarietat en les lleis de cultura i educació mentre que la recerca qualitativa ens aporta la contrastació d'aquests punts i ens ajudar a definir-los com a factors explicables a partir de la construcció de categories conceptuais.

3.- Polítiques culturals i educació a Catalunya: divergència i complementarietat

Aquesta recerca parteix de la hipòtesis que si els discursos polítics expressats en els preàmbuls de les lleis, no preveuen la coordinació entre els sistemes de la cultura i de l'educació ens caldrà plantejar noves polítiques públiques per a garantir propostes d'educació cultural d'acord amb les consignes europees i internacionals. En canvi, si el discurs polític expressat en els preàmbuls de les lleis ja defineix àmbits de complementarietat, la seva identificació ens defineix el camp de l'educació cultural.

3.1. – L'anàlisi jurídic

Al llarg de les vuit legislatures al parlament de Catalunya i prenent en consideració també les lleis marc i lleis orgàniques estatals el resum històric i les principals lleis on s'expressen visions divergents és el següent⁸:

Les lleis marc: constitució i estatuts catalans s'han analitzat específicament mentre que la anàlisi dels preàmbuls de les lleis⁹ es fa per legislatures i en cada legislatura les ordenàvem segons si eren lleis d'educació amb referències al món cultural, lleis d'educació sense referències al món cultural, lleis de cultura amb referència al món educatiu, lleis de cultura sense referències al món educatiu o, finalment, lleis sense preàmbul. El que preguntàvem concretament al text era:

- Quin concepte o visió del fet cultural o educatiu expressa?
- Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball conjunt amb el sector educatiu/cultural?
- Com es planteja aquesta tasca compartida?

3.1.1.- La primera legislatura 1980 - 1984

El més assenyalat o destacable d'aquesta primera legislatura democràtica a Catalunya és el dinamisme de l'activitat legislativa. A Catalunya, moltes de les lleis importants però

⁸ vegi's annex 2

⁹ vegi's annex 2

d'aquest primer període no tenen preàmbul o es concedeix molt poca importància a la seva redacció. La llei d'universitats estatal i la de normalització lingüística catalana són les que donen continuïtat a l'esperit republicà pel que fa als vincles i la centralitat del binomi educació – cultura. La llei de consells socials universitaris catalana s'allunya de l'esperit il·lustrat no considerant la participació del món cultural i artístic en les tasques educatives.

Finalment és important constatar que la primera llei de cultura és la Festa Nacional. En termes de cultura en aquest primer període polític, la cultura és la llengua i la festa i la política cultural assumeix els reptes que la constitució i el govern central han anat determinant en la mesura que es creu pertinent a Catalunya. En la llei de biblioteques apareix una clara definició de política cultural vinculada a "l'accés a la cultura". Per altra banda, el paper de la societat civil en la gestió cultural amb l'aprovació de la llei de fundacions sembla fonamental per a Catalunya. La llei de normalització lingüística és l'exemple d'un marc normatiu que regula els vincles entre cultura i educació i n'estableix la necessitat de diàleg.

1ª legislatura: Lleis d'educació i cultura. Quadre resum

• LORU. Ley orgánica de Reforma Universitaria
Quin concepte o visió del fet cultural expressa? <i>(...), democratización de la cultura, cultura en sus diversas formas, ciencia y cultura como herència(...)</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? <i>Si</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>Así pues, el desarrollo científico, la formación profesional y la extensión de la cultura son las tres funciones básicas que de cara al siglo XXI debe cumplir esa vieja y hoy renovada institución social que es la Universidad española</i>
• Llei8/1983, de 18 d'abril, de centres docents experimentals.
Quin concepte s'utilitza? <i>Avenços científics, tècnics, socials i culturals</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? <i>No</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>La millora de la qualitat educativa i de l'ensenyament, així com la renovació pedagògica no estan relacionades amb l'entorn cultural o no es un aspecte prou rellevant perquè sigui citat en el pròleg.</i>
• Llei14/1983, de 14 de juliol, reguladora del procés d'integració a la xarxa de centres docents públics de diverses escoles privades.
Quin concepte s'utilitza? <i>Catalanització</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? <i>Si</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>La meritòria labor de catalanització va lligada a la renovació pedagògica.</i>

- **Llei 11 / 1984** de 5 de març, de creació de l'Organisme Autònom Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya

Quin concepte s'utilitza? *Cultura física*

Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? *No*

Com es planteja aquesta tasca compartida? *L'institut nacional d'educació física és un centre d'ensenyament superior per a la formació de llicenciats en aquest àmbit.*

1ª Legislatura: Lleis d'educació que no fan referència al món cultural

- **Llei26/1984**, de 19 de desembre, de coordinació universitària i de creació de consells socials.

1ª Legislatura. Lleis de cultura que fan referència al món educatiu

- **Llei3/1981**, de 22 d'abril, de Biblioteques

Quin concepte s'utilitza? *Accés a la cultura*

Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? *Si*

Com es planteja aquesta tasca compartida? *Cal que les institucions culturals tinguin la màxima difusió per facilitar la participació en condicions de llibertat i igualtat*

- **Llei 1/1982**, de 3 de març, de fundacions privades
- **Llei 21/1985**, de 8 de novembre, de modificació de la llei 1/1982, de 3 de març de fundacions privades catalanes

Quin concepte s'utilitza? *Finalitats d'interès general entre les quals educació i cultura*

Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? *Si*

Com es planteja aquesta tasca compartida? *Regulació de la participació privada en aquest tipus d'activitats.*

- **LLEI7/1983**, de 18 d'abril, de normalització lingüística a Catalunya.

Quin concepte s'utilitza? *Ensenyament, estructures escolars*

Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? *si*

Com es planteja aquesta tasca compartida? *Escassa presència històrica de la llengua catalana en l'ensenyament. Català bandejat de l'ensenyament obligatori fins a 1978. Manca d'infraestructures escolars per integrar altres identitats culturals. També corresponen a la Generalitat la competència exclusiva en matèria de cultura en general (art. 9.4) i la competència plena sobre l'ensenyament (art. 15). (...) posa com a objectiu de l'ensenyament el coneixement de totes dues llengües.*

1ª Legislatura: Lleis de cultura sense referències al món educatiu

- **Llei1/1980**, de 12 de juny, per la qual es declara Festa Nacional de Catalunya la diada de l'onze de setembre

Televisió

- **Llei 6/1981**, de 19 de juny, reguladora del Consell Assessor de RTVE a Catalunya
- **Llei 5/1982**, de 6 de maig de reforma de la llei reguladora del Consell Assessor de RTVE a Catalunya
- **Llei 14/1982**, de 21 de desembre, de concessió d'un crèdit extraordinari destinat a les instal·lacions del tercer canal de TV i una xarxa de freqüència.
- **Llei 10/1983, del 30 de maig**, de creació de l'ens públic Corporació Catalana de Ràdio i Televisió i de regulació dels serveis de radiodifusió i televisió de la Generalitat de Catalunya
- **Llei 16/1983, de 14 de juliol**, per la que s'habiliten crèdits en el Pressupost prorrogat per a atendre les despeses de funcionament del tercer canal de TV i de la xarxa de freqüència modulada de la Generalitat.
- **Llei 20/1984, de 4 d'abril**, per la que s'habilita un crèdit extraordinari per als serveis públics de radiodifusió i televisió.

Regulació d'espectacles

- **Llei 8/1981, de 2 de novembre**, que crea la Entitat Autònoma d'Organització d'Espectacles i Festes. (Vigent fins el 30 de juliol de 2011)

Paisatge

- **Llei 12/1981, de 24 de desembre**, per la qual s'estableixen normes addicionals de protecció dels espais d'especial interès natural afectats per activitats extractives.
- **Llei 2/1982, de 3 de març**, de protecció de la zona volcànica de la Garrotxa
- **Llei 6/1982, de 6 de maig**, sobre declaració com a paratge natural d'interès nacional del macís de Pedraforca (Berguedà)
- **Llei 2/1983, de 9 de març**, d'Alta Muntanya
- **Llei 21/1983, de 28 d'octubre**, de declaració de paratges naturals d'interès nacional i de reserves integrals zoològiques i botàniques dels aiguamolls de l'Empordà
- **Llei 22/1984, de 9 de novembre**, que declara paratge natural d'interès nacional una part de la vall del monestir de Poblet.

Teatre

- **Llei 19/1984, de 4 de abril**, per la que s'autoritza a la Generalitat de Catalunya a concedir un aval per a la construcció del nou teatre de la Passió d'Olesa.

3.1.2.- La segona legislatura 1984-1988

Quin tipus de relacions s'estableixen en aquesta legislatura entre polítiques educatives i culturals? en aquest moment comprovem que es donen una sèrie d'oportunitats per al diàleg que semblen apuntar per exemple, a la consideració de les formacions artístiques i culturals com a interessants per el sistema educatiu obligatori.

En la segona legislatura es fa present en matèria de regulació del sistema educatiu (escoles i universitats) i des de la perspectiva antropològica, el vincle amb la cultura (o sociocultural), però en matèria cultural, només s'estableix una certa relació a nivell de recerca (investigació històrica en els cas dels arxius), del coneixement de la literatura catalana i de la formació de professionals en el camp de les biblioteques.

D'acord amb Rius (Rius, 2004) el paradigma francès de la democratització cultural defugia l'educació estètica i artística estatal considerant que la intervenció estatal en cultural s'havia de limitar a facilitar la trobada entre les arts i la creació i els públics. Sembla que el context català s'inscriu en aquesta tendència.

Aquestes dues primeres legislatures es caracteritzen per el fracàs del pacte cultural a Catalunya, per el trencament d'una política consensuada i per una clara orientació a una

cultura que, en el context català, tampoc no aposta per l'educació estètica i artística més enllà de les artesanies. En general, el govern de la generalitat no vol intervenir en l'àmbit cultural que no sigui estrictament patrimonial a excepció destacada de la política lingüística, àmbit en el que la defensa de la intervenció governamental no es discuteix i en el que, per tant, es fa possible considerar la previsió de la participació de les escoles en la implementació de la llei.

2ª Legislatura: Lleis d'educació i cultura. Quadre resum

• LODE: Ley reguladora del derecho a la educación
Quin concepte s'utilitza? <i>Pluralisme, participació comunitat escolar</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món cultural? <i>No</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>els principis de llibertat, tolerància i pluralisme de la constitució han de ser garantits en un projecte educatiu compartit per la comunitat escolar. La llei és una norma de convivència</i>
• LLEI25/1985, de 10 de desembre, dels consells escolars.
Quin concepte s'utilitza? <i>El consell d'ensenyament i cultura, el Departament d'Ensenyament i cultura, el món de l'ensenyament i la cultura</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món cultural? <i>Sí</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>participació efectiva del món cultural en la programació general de l'ensenyament no universitari a Catalunya en tres graons. En el graó més alt (consell escolar de Catalunya, ja desapareix el referent cultural i es fa referència només als interessos socials i professionals</i>
○ LLEI7/1986, de 23 de maig, d'Ordenació dels Ensenyaments no reglats en el Règim Educatiu Comú i la creació de l'Institut Català de Noves
Quin concepte s'utilitza? <i>arts i oficis, artesanies</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món cultural? <i>Sí</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>formació d'artesans</i>

2ª Legislatura: Lleis d'educació que no fan referència a l'àmbit cultural

- **LLEI18/1987**, de 13 de juliol, per la qual s'estableix la gratuïtat de l'ensenyament en els estudis de nivell mitjà i en els d'arts aplicades i oficis artístics.
- **Llei 4/1988**, de 28 de març, reguladora de l'autonomia de gestió econòmica dels centres docents públics no universitaris de Catalunya

2ª Legislatura: Lleis de cultura que fan referència al món educatiu

○ LLEI6/1985, de 26 d'abril, d'Arxius.
Quin concepte s'utilitza? <i>Utilització amb vista a la investigació històrica. Difusió</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? <i>No</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>es fa referència exclusivament a la voluntat de difondre el patrimoni documental.</i>
○ LLEI10/1985, de 13 de juny, de creació del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya
Quin concepte s'utilitza? <i>Escola Superior de Bibliotecàries</i>

Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu?_ *Si*
Com es planteja aquesta tasca compartida? aquesta és una professió vinculada al redreçament cultural i al desenvolupament educatiu: (...)per tal que sigui un element de consolidació d'aquesta professió d'aprofundiment de la seva funció social i de desenvolupament de la cultura a Catalunya.

2ª Legislatura: Lleis de cultura que no fan referència al món educatiu

- **LLEI20/1987**, de 12 de novembre, de creació de l'Entitat Autònoma Institució de les Lletres Catalanes.
- **La Llei 12/1985**, d'espais naturals

3.1.3.- La tercer legislatura 1988 -1992

El més important en aquesta tercera legislatura catalana, és a nivell educatiu, la LOGSE i la llei de formació d'adults, que responen a una perspectiva de preocupació i consideració de la cultura i el sector cultural com a estratègic per a l'educació i la formació. Les universitats catalanes, en canvi, s'allunyen de manera explícita de la funció cultural i es proposen com a resposta pragmàtica a una demanda formativa creixent. Només el concepte d'extensió cultural com a part de la tercera missió universitària sembla mantenir l'esperit inicial humanístic de les institucions universitàries catalanes.

La tercera legislatura és en síntesis, un període en el que es posa de manifest la distància cada vegada més gran entre la política cultural i el món educatiu a Catalunya. La llei de museus és en aquest sentit, un exemple paradigmàtic de la perspectiva i consideració que la cultura manifesta envers la formació de ciutadania. El concepte que s'imposa és el de difusió mentre que les funcions principals son les de protecció, vigilància (policia), assessoria i normativització o, com en el cas del Patronat de Montserrat, la funció turística.

3ª Legislatura: Lleis d'educació i cultura. Quadre resum I

- **LOGSE o Ley Orgánica 1/1990**, de 3 de octubre, de Ordenación General del Sistema Educativo. (Vigente hasta el 24 de mayo de 2006)

Quin concepte s'utilitza?. *Espacio cultural europeo. Lenguas como patrimonio cultural común. (...)El dominio, en fin, del acelerado cambio de los conocimientos y de los procesos culturales y productivos requiere una formación básica más prolongada*
Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural?_ *Si (ordenació ensenyaments artístics)*

Com es planteja aquesta tasca compartida? *En esta sociedad del futuro, configurada progresivamente como una sociedad del saber, la educación compartirá con otras instancias sociales la transmisión de información y conocimientos (...)*

- **LLEI3/1991**, de 18 de març, de formació d'adults.

Quin concepte s'utilitza? *La formació d'adults és un conjunt d'activitats de tota mena, culturals...*
Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? *si*
Com es planteja aquesta tasca compartida? *educació d'adults com a resposta educativa formal i no formal. Actualització i especialització constant dels formadors*

- **LLEI11/1990**, de 18 de juny, de la Universitat Pompeu Fabra.

Quin concepte s'utilitza? *Extensió universitària com a única referència que s'apropa a la idea d'una funció sociocultural. Pompeu Fabra com a impulsor de la normalització del català*
Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? *Si*
Com es planteja aquesta tasca compartida? *Extensió cultural.no s'hi fa referència explícita en el preàmbul*

- **LLEI36/1991**, de 30 de desembre, de creació de la Universitat Rovira i Virgili.

Quin concepte s'utilitza? *Demandes de titulació del sector cultural. Rovira i Virgili, teoritzador de la causa nacional de Catalunya*
Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? *Si*
Com es planteja aquesta tasca compartida? *s'entén que la universitat ha de dinamitzar el sector cultural*

- **LLEI 35/1991**, de 30 de desembre, de creació de la Universitat de Girona.

Quin concepte s'utilitza? *Demandes de titulació del sector cultural.*
Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? *Si*
Com es planteja aquesta tasca compartida? *s'entén que la universitat ha de dinamitzar el sector cultural*

- **LLEI34/1991**, de 30 de desembre, de creació de la Universitat de Lleida.

Quin concepte s'utilitza? *Demandes de titulació del sector cultural.*
Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? *Si*
Com es planteja aquesta tasca compartida? *s'entén que la universitat ha de dinamitzar el sector cultural*

3ª Legislatura: Lleis d'educació que no contempen l'àmbit cultural

- **LLEI 12/1991** de 10 de maig, de reconeixement de la Universitat Ramon Llull
- **LLEI11/1991**, de 10 de maig, reguladora de l'accés a la funció pública docent del personal docent dels centres que, en virtut de la Llei 14/1983, de 14 de juliol, del Parlament de Catalunya, s'han integrat a la xarxa de centres públics dependents de la Generalitat de Catalunya.

3ª Legislatura: Lleis de cultura que fan referència al món educatiu

- **Ley 20/1992, de 7 de julio**, de modificació de la Ley 22/1987, de 11 de novembre, de Propiedad Intelectual. (descentralització del registre i fixació del cànon de remuneració dels autors. L'article 140 preveu que un percentatge de la remuneració compensatòria per còpia privada estigui dedicat a les activitats de formació d'artistes

LLEI17/1990, de 2 de novembre, de museus

Quin concepte s'utilitza? *Estudi, difusió entre tots els ciutadans, prestacions culturals*
Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? *Si (article 8)*
Com es planteja aquesta tasca compartida? *garantir la difusió dels fons*

3ª Legislatura: Lleis de cultura que no fan referència a l'àmbit educatiu

- **Llei 1/1989**, de 16 de febrer, de creació de l'Institut Català d'Estudis Mediterranis.
- **LLEI8/1989**, de 5 de juny, de modificació de la Llei 6/1985, de 26 d'abril, d'Arxius.
- **LLEI10/1989**, de 10 de juliol, del Patronat de la Muntanya de Montserrat.
- **Llei 10/1990**, de 15 de juny, sobre policia de l'espectacle, les activitats recreatives i els establiments públics
- **LLEI8/1991**, de 3 de maig, sobre l'autoritat lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans.

3.1.4.- La quarta legislatura 1992 - 1995

En política cultural aquesta etapa tot i que encara no implica el tancament d'un període polític, sí que confirma una manera molt específica d'entendre el paper i la funció pública com a tangencial en tot el que implica formació de la ciutadania cultural. Les funcions són les de protecció, conservació i difusió en un sentit genèric, més enllà d'això, per al govern de la Generalitat, la vida cultural ha d'estar en mans dels agents socials, (o de determinats agents socials) i, només en comptades ocasions (cultura tradicional i popular, llengua) ha de formar part dels continguts i principis del sistema educatiu i escolar.

4ª Legislatura: Lleis d'educació i cultura. Quadre resum

○ Ley orgànica 9/1995 de 20 de noviembre de la Participación, la Evaluación y el Gobierno de los Centros Docentes.
Quin concepte s'utilitza? <i>Participación ilustrada, tareas cívicas</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? <i>No</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>Participació en el disseny de continguts. Regulació de la participació social en les activitats complementàries i extraescolars dels centres.</i>
• LLEI3/1995 , de 6 d'abril, de reconeixement de la Universitat Oberta de Catalunya.
Quin concepte s'utilitza? <i>Necessitats culturals del país, realitat social i cultural del país, activitats d'extensió cultural</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? <i>Si</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>formació cultural virtual i en base a les noves tecnologies, extensió cultural digital</i>

4ª Legislatura. Lleis de cultura que fan referència a l'àmbit educatiu

• LLEI2/1993 , de 5 de març, de foment i protecció de la cultura popular i tradicional i de l'associacionisme cultural.
Quin concepte s'utilitza? <i>La societat civil transmet cultura, valors, símbols. Societats d'estudi i difusió del patrimoni etnològic</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? <i>Si</i>

Com es planteja aquesta tasca compartida? *establint per llei, la presència de la cultura popular i tradicional al sistema educatiu. Així com: El capítol II desenvolupa el concepte de dinamització socio-cultural, alhora que defineix les responsabilitats en aquest àmbit dels ens locals i les funcions de la Generalitat.*

- **LLEI4/1993**, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya.

Quin concepte s'utilitza? *Difondre la producció bibliogràfica catalana. Sistema de lectura pública*
Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? *Si*

Com es planteja aquesta tasca compartida? *les infraestructures son competència de la Generalitat, la lectura pública dels municipis com a responsabilitat cultural-educativa*

- **LLEI9/1993**, de 30 de setembre, del Patrimoni Cultural Català.

Quin concepte s'utilitza? *Herència que cal transmetre a les generacions futures. Difusió del coneixement*

Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? *No específicament*

Com es planteja aquesta tasca compartida? *Entre les mesures de foment i difusió destaquen l'establiment en l'àmbit de l'Administració de la Generalitat de l'anomenat "u per cent cultural", la creació de l'Inventari del Patrimoni Cultural Català i els preceptes dedicats a la gestió dels monuments per a facilitar-ne la visita pública. D'aquesta manera, la Llei no s'atura en els objectius de protecció i restauració del patrimoni cultural, sinó que pretén dinamitzar-ne la difusió com a conseqüència lògica de l'assoliment progressiu d'aquells objectius. S'acompleix així la prescripció de l'article 8.2 de l'Estatut d'autonomia, que imposa a la Generalitat el deure de promoure la participació dels ciutadans en la cultura*

- **LLEI10/1995**, de 27 de juliol, de modificació parcial de la Llei 1/1989, de 16 de febrer de creació de l'Institut Català d'Estudis Mediterranis.

Quin concepte s'utilitza? *Camps diversos com el de la cultura*

Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? *Si*

Com es planteja aquesta tasca compartida? *Plataforma de cooperació per al desenvolupament d'activitats culturals i educatives*

4ª Legislatura: Lleis de cultura que no fan referència a l'àmbit educatiu

- **Ley 30/1994** de 24 de noviembre, de Fundaciones y de Incentivos Fiscales a la Participación Privada en Actividades de Interés General
- **LLEI1/1993**, de 25 de febrer, de l'himne nacional de Catalunya.

3.1.5.- La cinquena legislatura 1995 -1999

El canvi de tendència política al govern espanyol sembla també marcar un canvi de tendència en la política cultural i educativa a Catalunya. La legislació orgànica sobre la qüestió educativa queda en aquest període aturada per la situació de canvi de tendència política. La legislació catalana sobre consells socials, confirma la no consideració del fet cultural com a element significatiu en termes socials i que, en conseqüència, no te cabuda en els consells universitaris.

A nivell cultural a Catalunya, la creació del col·legi d'educadors socials, la focalització en la participació i el progrés social amb les lleis sobre associacionisme i la projecció de la llengua i la cultura catalana a l'exterior són el que més caracteritza aquests anys. En paral·lel, la cultura torna a concentrar-se en la política lingüística i a nivell municipal, la carta Municipal de Barcelona no evidencia un apropament de les dues polítiques encara que sí una visió de la política cultural molt més definida i conseqüent amb les tendències internacionals.

5ª Legislatura: Lleis d'educació i cultura. Quadre resum

- **Llei 15/1996** de 15 de novembre, o Llei de Creació del Col·legi d'Educadors i Educadores Socials de Catalunya

Quin concepte s'utilitza? *Serveis i projectes que van més enllà del sistema educatiu*
 Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? *si*
 Com es planteja aquesta tasca compartida? *hi ha una intervenció dels educadors en aquests serveis i projectes, als que aporten la seva competència i especificitat.*

5ª Legislatura: Lleis d'educació que no fan referència al fet cultural

- **Llei 5/1997**, de 30 de maig de reconeixement de la universitat de Vic
- **Llei 11/1997**, d'1 d'octubre, de reconeixement de la Universitat Internacional de Catalunya
- **Llei 16/1998**, de 28 de desembre, dels consells socials de les universitats públiques de Catalunya

5ª Legislatura: Lleis de cultura que fan referència al món educatiu

- **LLEI 18/1996**, de 27 de desembre, de relacions amb les comunitats catalanes de l'exterior

Quin concepte s'utilitza? *Contribució a la projecció de la llengua i la cultura. Combat per el manteniment i la recuperació de la cultura. Residències per motiu d'estudis*
 Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? *Si*
 Com es planteja aquesta tasca compartida? *es parla de reconeixement, suport i tasques assistencials i de coneixement recíproc així com del dret a participar en la vida cultural catalana d'aquestes entitats i/o a ser agents dinamitzadors d'aquesta vida cultural*

- **Llei 7/1997**, de 4 de juny d'associacions

Quin concepte s'utilitza? *Contribució de les associacions a l'acreciment de la societat i la cultura.*
 Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? *Si*
 Com es planteja aquesta tasca compartida? *(...) pel que fa a l'associacionisme cultural –Llei 2/1993, del 5 de març, de foment i de protecció de la cultura popular i tradicional i de l'associacionisme cultural –, només ha regulat els aspectes en relació amb la cultura. El capítol VIII està dedicat a les associacions de caràcter especial, com les d'alumnes i pares d'alumnes, les d'usuaris i consumidors, les culturals, les de veïns, les de voluntaris i, especialment, les juvenils. Entenem doncs, que aquesta llei regula el marc de relació entre associacions culturals i educatives*

- **Llei 1/1998**, de 7 de gener, de política lingüística

Quin concepte s'utilitza? *Àmbit de l'ensenyament*
 Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? *Si*
 Com es planteja aquesta tasca compartida? *Pel que fa a l'ensenyament, aquesta Llei garanteix a tota la població el ple coneixement de les dues llengües i, alhora, garanteix que l'alumnat no sigui discriminat ni*

separat en grups diferents per raó de la llengua, tot mantenint el sistema de conjunció lingüística aplicat a l'empara de la Llei del 1983, i d'acord amb la jurisprudència del Tribunal Constitucional. També estableix mesures de foment de la docència universitària en català.

Llei 22/1998, de 30 de desembre, de la Carta municipal de Barcelona.

Quin concepte s'utilitza? *cultura i educació*

Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? *si*

Com es planteja aquesta tasca compartida? *De manera paral·lela: democratització de la cultura, difusió i gestió de la cultura en benefici dels ciutadans i en paral·lel, sense interseccions, educació extraescolar i complementària*

Llei 12/1998 de creació del Col·legi de Publicitàries i Publicitaris i Relacions Públiques de Catalunya

Quin concepte s'utilitza? *Reconeixement i impuls a una nova professió*

Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? *Si*

Com es planteja aquesta tasca compartida? *Formació de professionals creatius*

Llei 14/1998, de 19 de novembre, de modificació de la Llei 10/1985, de 13 de juny, de creació del Col·legi de Bibliotecaris-documentalistes de Catalunya

Quin concepte s'utilitza? *Adequació dels col·legis professionals a les noves titulacions*

Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? *Si*

Com es planteja aquesta tasca compartida? *Formació de llicenciats en biblioteconomia i documentació*

3.1.6.- La sisena legislatura 1999 - 2003

Durant el període 1999-2003 és important l'aprovació de la primera llei d'universitats catalana en el context de la revisió de les principals lleis orgàniques educatives al govern estatal, la llei d'educació i la llei d'universitats. L'educació és doncs central en aquesta etapa política. La cultura, com hem vist, orienta la seva activitat legislativa a sectors com l'audiovisual que, malgrat no ser efectivament novetats (la història del cinema i l'audiovisual a Catalunya és centenària), sí que presenten ara innovacions importants derivades de les possibilitats que les noves tecnologies generen i de la necessitat de regulació de la producció de bens cada vegada més demandats.

En termes de cultura, aquest és el període en el que es legislen per primera vegada les indústries culturals i es modifica la funció del consell audiovisual de Catalunya per orientar-la més a la regulació. Tant la llei de Indústries Culturals com la institució del CAC preveuen, encara que no en el preàmbul, la relació amb la formació i l'educació però és una funció que queda poc reconeguda en el discurs de motivacions. La llei de fundacions i la llei d'arxius, dues pioneres en la legislació catalana, seran ara revisades i ajustades a les noves demandes socials, que en el cas de les fundacions semblen passar

per una major flexibilitat del règim de fundacions i, en el cas dels arxius, per una major regulació i preservació dels fons arxivístics en coordinació amb la llei de patrimoni cultural. Malgrat que l'accés als arxius i al patrimoni es proposa com a valor o criteri fonamental, el cert és que el mecanisme d'accés i participació segueix sense passar per l'educació i la formació i es queda, com fins ara, en la idea de difusió i en el servei a la investigació.

6ª Legislatura: Lleis d'educació i cultura. Quadre resum

▪ Ley Orgánica 6/2001, de 21 de diciembre de Universidades
Quin concepte s'utilitza? <i>conocimientos científicos y tecnológicos, sociedad del conocimiento, extensión de la cultura, desarrollo cultural, cultura de la evaluación</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? <i>Si</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>la extensión de la cultura es una función ineludible de la institución universitaria así como la generación y transmisión del conocimiento. El Consejo Social se configura como el órgano de relación de la Universidad con la sociedad. A este órgano le corresponde la supervisión de la actividad económica de la Universidad y el rendimiento de los servicios, así como la aprobación de los presupuestos. Su regulación corresponde a la Ley de las Comunidades Autónomas. Estará constituido por personalidades de la vida cultural, profesional, económica y social que no podrán ser de la propia comunidad académica, a excepción del Rector, Secretario general y Gerente</i>
▪ Ley Orgánica 2002, de calidad de la educación
Quin concepte s'utilitza? <i>valores humanistas propios de nuestra tradición cultural europea; (...) alumnos procedentes de otros países que, con frecuencia, hablan otras lenguas y comparten otras culturas. (...) En este sentido, la cultura del esfuerzo es una garantía de progreso personal</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? <i>Si</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>En una sociedad que tiende a la universalización, una actitud abierta, la capacidad para tomar iniciativas y la creatividad, son valores fundamentales para el desarrollo profesional y personal de los individuos y para el progreso y crecimiento de la sociedad en su conjunto</i>
▪ Llei 1/2003, de 19 de febrer, de Universitats de Catalunya
Quin concepte s'utilitza? <i>coneixements científics, tècnics i humanístics; renovació pedagògica i cultural, sistema universitari propi alhora català, científic i democràtic; diàleg entre cultures; llengua pròpia</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? <i>Si</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>(...) aportacions que la universitat catalana pot fer a l'avenç del coneixement, de les ciències, de les humanitats i del conjunt de l'experiència universitària.</i>
▪ Llei 14/2001, de 14 de novembre de creació del Col·legi de Pedagogs de Catalunya
Quin concepte s'utilitza? <i>cultura com a camp d'actuació</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? <i>Si</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>elaboració de projectes educatius, disseny de perfils professionals, accions educatives, recerca.. en el camp cultural</i>

6ª Legislatura: Lleis d'educació sense referències a l'àmbit cultural

- **Llei 23/2000**, de 29 de desembre, de modificació de la Llei 15/1998, de 28 de desembre, del Consell Interuniversitari de Catalunya
- **Llei 20/2003**, de 4 de juliol, de reconeixement de la Universitat Abat Oliba CEU

6ª Legislatura: Lleis de cultura amb referències a l'àmbit educatiu

	▪ Llei 2/2000, de 4 de maig, del consell de l'audiovisual de Catalunya
Quin concepte s'utilitza? <i>vetllar i regular el pluralisme cultural i lingüístic</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? <i>Si</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>educació en comunicació (premis a la recerca i a la producció escolar)</i>	
	▪ Llei 2/2000, de 29 de desembre, de creació de l'Institut Català d'Indústries Culturals
Quin concepte s'utilitza? <i>es parla de creativitat lligada al mercat cultural</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? <i>Si</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>es planteja en els punts h i k de l'articulat i es fa referència al foment de la formació i a la promoció de la innovació creativa</i>	
	▪ Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents
Quin concepte s'utilitza? <i>difondre el patrimoni documental</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? <i>Si</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>En un determinat moment la llei diu: Aquesta necessitat s'ha manifestat d'una manera especial a partir de la promulgació de la Llei 9/1993, del 30 de setembre, del patrimoni cultural català, concebuda com a marc de referència de les diverses normes sectorials d'ordenació de cada àmbit específic de la cultura catalana. Podem entendre doncs, que pel que fa a aquesta demanda social els arxius es remeten a la legislació de patrimoni</i>	
	▪ Llei 5/2001, de 2 de maig, de Fundacions.
Quin concepte s'utilitza? <i>Finalitats d'interès general entre les quals educació i cultura</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? <i>Si</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>Regulació de la participació privada en aquests dos tipus d'activitats.</i>	
	• Llei 24/2003, de 4 de juliol, de creació del Col·legi Professional de l'Audiovisual de Catalunya
Quin concepte s'utilitza? <i>Cobertura d'un buit professional i acadèmic</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? <i>Si</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>Formació per a una indústria creativa que requereix nous perfils professionals</i>	
	• Llei 11/2003, de 13 de juny, de creació del Col·legi Professional de Disseny Gràfic de Catalunya
Quin concepte s'utilitza? <i>Reconeixement acadèmic d'aquesta professió</i> Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? <i>Si</i> Com es planteja aquesta tasca compartida? <i>Col·legi per a nous professionals vinculats a la comunicació d'interès públic.</i>	

3.1.7.- La setena legislatura 2003 – 2006

La primera legislatura liderada per un govern tripartit d'esquerres a Catalunya i a Madrid es caracteritza per despertar noves expectatives en el camp de les polítiques culturals i educatives, que es concretaran essencialment en el següent període (Estatut, CONCA..)

L'activitat legislativa s'ha inaugurat amb la nova llei d'educació estatal i amb la llei de finançament de la tercera missió universitària a Catalunya. A nivell estatal, la revisió de la llei de propietat intel·lectual ha anat acompanyada de les primeres lleis audiovisuals que marquen la tendència general d'aquesta etapa en contraposició a la legislació cultural que havíem anat trobant fins al moment. L'educació en la legislació audiovisual sembla que comença a tenir una presència destacada i la reflexió sobre la cultura i les polítiques culturals quedarà en bona part recollida en el nou estatut català on té una presència molt més important que en els anteriors documents estatutaris.

Constatem d'aquesta manera un canvi de tendència important molt relacionat amb els posicionaments internacionals que, per altra banda, tenen com a referent en bona part tal i com hem vist, en la reflexió i el debat que està tenint lloc a Barcelona i Catalunya.

7ª Legislatura: Lleis d'educació i cultura. Quadre resum

- **LOE o Ley Orgánica 2/2006**, de 3 de mayo, de Educación.

Quin concepte s'utilitza? *Para la sociedad, la educación es el medio de transmitir y, al mismo tiempo, de renovar la cultura y el acervo de conocimientos y valores que la sustentan. (...)favorecer el conocimiento y aprecio de la diversidad cultural y lingüística. (...) educación para la ciudadanía*

Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? *Si*

Com es planteja aquesta tasca compartida? *Es más necesario que nunca que la educación prepare adecuadamente para vivir en la nueva sociedad del conocimiento y poder afrontar los retos que de ello se derivan. Especial mención merecen las enseñanzas artísticas, que tienen como finalidad proporcionar a los alumnos una formación artística de calidad y cuya ordenación no había sido revisada desde 1990. La Ley regula, por una parte, las enseñanzas artísticas profesionales, que agrupan las enseñanzas de música y danza de grado medio, así como las de artes plásticas y diseño de grado medio y de grado superior. Por otro lado, establece las denominadas enseñanzas artísticas superiores, que agrupan los estudios superiores de música y danza, las enseñanzas de arte dramático, las enseñanzas de conservación y restauración de bienes culturales y los estudios superiores de artes plásticas y diseño.*

- **Llei 3/2006**, de 17 de març, de creació del Fons d'acció territorial de l'educació superior

Quin concepte s'utilitza? *Foment de la cultura, àmbit cultural, productes i serveis culturals, clima cultural*

Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? *Si*
Com es planteja aquesta tasca compartida? *es regula la tercera missió de la universitat que passa per el diàleg amb el territori i els agents econòmics, socials i en definitiva, culturals.*

7ª Legislatura: Lleis de cultura que fan referència al fet educatiu

- **Ley 19/2006**, de 5 de junio, por la que se amplían los medios de tutela de los derechos de propiedad intelectual e industrial y se establecen normas procesales para facilitar la aplicación de diversos reglamentos comunitarios
- **Ley 23/2006**, de 7 de julio, por la que se modifica el texto refundido de la Ley de Propiedad Intelectual, aprobado por el Real Decreto Legislativo 1/1996, de 12 de abril.

Quin concepte s'utilitza? *limites facultativos a la ilustración para fines educativos, derecho de cita*
Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? *Si*
Com es planteja aquesta tasca compartida? *uso de las obras protegidas por el derecho de autor como ilustración con fines educativos en el marco de la educación formal y por parte de los docentes y profesores*

- **Llei 22/2005**, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya

Quin concepte s'utilitza? *dret a l'educació,*
Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? *Si*
Com es planteja aquesta tasca compartida? *no hi ha espais conjunts, més enllà de les atribucions de la llei a exercir com a element de garantia de la pluralitat i l'accés a la informació a tots els ciutadans i a constituir els mitjans de comunicació com a espais de coneixement i difusió de la llengua catalana*

- **Llei 8/2005**, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge

Quin concepte s'utilitza? *promoure actuacions per a conservar-lo i millorar-lo atenent als valors patrimonials, culturals i econòmics.*
Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? *Si*
Com es planteja aquesta tasca compartida? *ensenyament i formació d'especialistes en la matèria*

7ª Legislatura: Lleis de cultura que no fan referència al fet educatiu

- **Llei 3/2004**, de 28 de juny, de segona modificació de la Llei 2/2000, del 4 de maig, del Consell de l'Audiovisual de Catalunya

3.1.8.- La vuitena legislatura 2006 – 2010

Les dues darreres legislatures al Parlament de Catalunya liderades per governs tripartits d'esquerres donen importància a les lleis orgàniques d'educació que tornen a ser replantejades tant en el camp de les universitats com en el del sistema educatiu i ara, tant a Madrid com a Catalunya. Aquesta multiplicació constant de marcs legislatius orgànics, generen una primera reflexió sobre la diferència sistèmica entre polítiques educatives lligada a les visions polítiques liberals o socials.

En cultura, aquestes dues darreres legislatures es centren clarament en la qüestió de la propietat intel·lectual i el món de l'audiovisual, en molt menys grau en el paisatge i,

sobretot i especialment a Catalunya, la tasca estarà orientada a la redacció del nou estatut i en la constitució del CONCA, és a dir en instruments de polítiques culturals globals que vinculen la cultura per una banda al mercat i a la producció i per l'altra a la manera d'entendre i plantejar l'organització social i política. El vincle educació i cultura es fa molt evident en la relació cultura – mercat però no ho és tant en la relació cultura – política.

8ª Legislatura: Lleis d'educació i cultura. Quadre resum

- **Ley Orgánica 4/2007**, de 12 de abril, por la que se modifica la Ley Orgánica 6/2001, de 21 de diciembre, de Universidades.

Quin concepte s'utilitza? *oferta cultural y educativa de las universidades, deporte y extensión universitària*

Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? *Si*

Com es planteja aquesta tasca compartida? *a través de la creación, transmisión, desarrollo y crítica del conocimiento científico y tecnológico y de la transferencia de sus beneficios a la sociedad*

- **LLEI 12/2009**, del 10 de juliol, d'educació

Quin concepte s'utilitza? *cohesió cultural, condicionants culturals en origen*

Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el sector cultural? *Si*

Com es planteja aquesta tasca compartida? *Les raons culturals i cíviques són impulsades per la voluntat de conformar una ciutadania catalana identificada amb una cultura comuna, en la qual la llengua catalana esdevingui un factor bàsic d'integració social. L'escola ha estat vista com una oportunitat per a oferir a les noves generacions de ciutadans uns nivells més elevats de cultura i de benestar individual i col·lectiu. D'altra banda, la institució escolar ha mantingut vives la llengua i les tradicions del país, molt especialment en moments de manca de llibertats democràtiques.*

8ª Legislatura: Lleis de cultura que contempen el fet educatiu

- **Llei 6/2008**, del 13 de maig, del Consell Nacional de la Cultura i de les Arts
- **Llei 17/2008**, del 23 de desembre, de modificació de la Llei 6/2008, del 13 de maig, del Consell Nacional de la Cultura i de les Arts

Quin concepte s'utilitza? *foment i expansió de la cultura, (...) dret de la ciutadania a la cultura, d'accés universal*

Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? *Si*

Com es planteja aquesta tasca compartida? *perfeccionament professional, (...) desenvolupament dels públics –en particular, el del públic jove*

- **LLEI 20/2010**, DEL 7 DE JULIOL, DEL CINEMA

Quin concepte s'utilitza? *foment, preservació i difusió del patrimoni cinematogràfic*

Cita el preàmbul algun apartat de la llei en el que es faci referència al treball compartit amb el món educatiu? *Si*

Com es planteja aquesta tasca compartida? *utilitzant el concepte educació i el de cohesió social: Les innovacions tecnològiques ofereixen noves oportunitats per a fomentar la cultura i la conservació del patrimoni, i també per a augmentar la comprensió mútua entre els diferents pobles i, per tant, contribuir de manera decidida a la cohesió social. (...), la qual cosa limita alguns dels efectes fonamentals de tota obra cultural, com són l'enriquiment personal i la creació de valors col·lectius. Així mateix, l'article 45 de la Llei regula mecanismes de difusió de la cultura cinematogràfica en el sistema educatiu català.*

8ª Legislatura: Lleis de cultura que no fan referència a educació

- **Llei 11/2009**, del 6 de juliol de regulació administrativa dels espectacles públics i les activitats recreatives
- **Llei 11/2007**, d'11 d'octubre, de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals

3.2.- L'anàlisi sociològic

Com assenyalàvem en l'apartat referent al disseny de la investigació, la metodologia emprada per a fer aquesta recerca ha combinat la anàlisi positivista de lectura i observació detallada dels preàmbuls de les lleis sobre cultura i educació a Catalunya durant el període 1980 – 2010, amb una anàlisi de caràcter quantitatiu i qualitatiu fonamentat en les entrevistes especialitzades o en profunditat fetes a experts, polítics, tècnics i professionals. Les entrevistes són el document primari que ha permès la construcció de teoria fonamentada d'acord als criteris establerts per els seus diferents autors i utilitzant el recurs del programa informàtic ATLAS.ti.

A partir de les respostes i opinions expressades per les vint persones entrevistades seguint una pauta d'entrevista semi-estructurada, buscàvem identificar i categoritzar, és a dir obtenir una llistat ordenat (per rellevància quantitativa) i definir de manera qualitativa segons opinió qualificada aquests àmbits de complementaritat i intersecció o, al contrari el factors de divergència i intersticis entre polítiques culturals i educatives a Catalunya. Aquesta metodologia d'anàlisi qualitativa molt utilitzada en les ciències socials ens permet la ordenació segons nivell d'importància i la definició conceptual de categories fonamentades que posarem en diàleg i contrastarem amb els resultats de la anàlisi històrica i jurídica.

Seguint a Vallès (2002) els criteris mestres del mostreig qualitatiu són en el nostre cas la informació recollida prèviament i el coneixement previ del que partíem. Això determina el nombre final d'entrevistes d'acord no a la representació estadística sinó a la representació tipològica i sòcio-estructural fins a la saturació teòrica.

Les tipologies establertes per a la recerca són en aquest cas les següents:

- Experts locals i internacionals rellevants en l'àmbit de les polítiques culturals i educatives, que puguin aportar una perspectiva global i fonamentada sobre el tema.
- Responsables polítics catalans de la cultura i l'educació protagonistes d'algun moment del període estudiat que puguin aportar una reflexió sobre la qüestió.
- Professionals i càrrecs tècnics catalans del sector cultural i educatiu en actiu durant el període estudiat que puguin aportar la narració de la seva experiència.

Per garantir l'heterogeneïtat de la mostra realitzada ens hem basat en l'aplicació de les següents preguntes criteri:

- D'entre tots els que identifiquem qui té la informació més rellevant? ,
- Quins són els països de procedència amb més reflexió teòrica sobre polítiques culturals i educació?
- D'entre els experts importants, qui són aquells accessibles física, cultural i socialment parlant?
- Qui està més disposat a informar i col·laborar pel que fa a actors catalans?
- Qui és més capaç de comunicar la informació amb precisió? (Vallès, 2002).

D'acord amb aquestes qüestions i en base a les tipologies establertes des d'aquesta perspectiva hem seleccionat la mostra final identificant tipus polars:

- oposició educació – cultura,
- oposició expert internacional – local,
- oposició homes-dones,
- oposició experts – professionals, tècnics
- oposició junior – sènior
- oposició acadèmics – polítics

La mostra més indicada per respondre als objectius plantejats per a aquesta investigació, ha quedat finalment constituïda de la següent manera:

3.2.1.- Experts internacionals en educació i polítiques culturals

Els experts internacionals han estat seleccionats provinents dels països de l'òrbita llatinoamericana més rellevants per la seva aportació teòrica i pràctica a la reflexió sobre polítiques culturals i educació d'acord amb els paràmetres establerts des de la UNESCO o per organismes com la Organització d'Estats Americans. Aquests països son Brasil, Mèxic i Colòmbia.

La innovació en el camp acadèmic i polític pel que fa a la pràctica educativa - cultural és destacable especialment a Brasil on el moviment d'artistes educadors fou pioner en molts sentits i va obrir vies de reflexió importantíssimes des dels anys seixanta i setanta. Pel que fa a polítiques culturals locals, Sao Paulo va protagonitzar alguns dels projectes més interessants en aquest sentit com el dels Centres Escolars Unificats promoguts des del govern de la ciutat durant els anys vuitanta i noranta.

A Colòmbia, els estudis socials sobre polítiques culturals, comunicació i educació han estat de gran influència i determinants per a les tendències europees d'educació mediàtica, educació en comunicació o educació cultural. Aquesta reflexió teòrica s'ha vist contrastada en la definició de polítiques culturals i educatives molt singulars especialment en ciutats com Medellín, Bogotà etc. Finalment Mèxic destaca de manera singular per les aportacions acadèmiques en matèria de polítiques culturals i en el camp de l'educació artística amb projectes emblemàtics d'educació ciutadana i cohesió social liderats per experts de reconegut prestigi internacional.

1.- Ana Mae Tavares Bastos Barbosa (Rio de Janeiro. Brasil)

Educadora brasilera, pionera en art i educació. És la principal referència en el Brasil en l'ensenyament de l'art a les escoles i en entorns no formals, sent la primera brasilera amb doctorat en Art-educació, defensat el 1977, a la Universitat de Boston. Va ser la primera investigadora en preocupar-se de la sistematització de l'ensenyament en art a museus, durant la seva gestió com a directora del MASP. El 1987 va desenvolupar en base a la seva "proposta triangular", el primer programa educatiu del gènere educatiu cultural que encara avui constitueix la base de la majoria dels programes en art-educació del Brasil.

2.- Celso Seabra Santiago (Sao Paulo. Brasil)

Actor, escenògraf i educador. Assessor tècnic dels nuclis de cultura dels Centre Escolars Unificats a la Secretaria Municipal de Educação de São Paulo. Expert en educació, cultura i comunicació i director del programa virtual Educação Cultura e Comunicação. Fou també consultor al CENPEC - Centro de Estudos e Pesquisas em Educação, Cultura e Ação Comunitária

3.- Stella Barbieri (Sao Paulo. Brasil)

Artista plàstica, educadora i conte-contes. Comissària del projecte educatiu de la 29ª Biennial de São Paulo. Directora de la *Ação Educativa* de l'Institut Tomie Ohtake, responsable coordinació general de cursos de formació de professors, equip d'atenció al públic i publicacions de recolzament a exposicions, a més de cursos dels diversos llenguatges artístics per el públic en general i especialitzat. Educadora fa divuit anys a l'Escola Experimental Vera Cruz.

4.- J. Teixeria Coelho(Sao Paulo. Brasil)

Director del Museu de Art Contemporani de Sao Paulo. Expert en Polítiques culturals. Professor de Ciències de la Comunicació, professor titular de Ensenyament i Investigació en Política Cultural de la Universitat de Sao Paulo i professor de la càtedra de Polítiques Culturals. Fou Coordinador del observatori de polítiques culturals. La activitat investigadora del professor Teixeira ha girat al voltant dels temes de teories de la comunicació, de la informació y de polítiques culturals.

5.- Jesús Martín Barbero (Avila, Espanya i Bogotà, Colòmbia)

Reconegut expert internacional en Cultura i Mitjans de Comunicació i analista de les relacions entre Cultura, Educació i Comunicació. Ha produït importants síntesis teòriques a Llatinoamèrica sobre la Postmodernitat. Es Doctor Honoris Causa per la Universitat Nacional de Rosario (Argentina) i per la Universitat Javeriana de Bogotà (Colòmbia). Es una de les figures centrals de la intel·lectualitat crítica contemporània del continent americà. Referent internacional en l'anàlisi de la cultura com a mediació, la relació dels mitjans amb els seus públics, la seva interpretació i els seus lligams amb l'educació.

6.- Lucina Jiménez (Mèxic D.F)

Directora del Consorci Internacional Arte y Escuela i de La Nana, fàbrica de les Arts a Mèxic D.F. Ex Directora general del Centre Nacional de les Arts,(Mèxic). Especialista en Polítiques Culturals, Educació Artística i Desenvolupament de Públics i assessora de polítiques públiques internacional. Mitjançant el Canal 23 d'EDUSAT desenvolupa el programa d'Educació Artística a Distància i va dissenyar el Pla d'estudis del Post Grau Virtual en Política cultural i gestió Cultural. Es membre del Consell Assessor de l'Informe sobre Cultura i Sostenibilitat de Iberoamericà (OEI), de la Fundació Interarts de Barcelona (Espanya) i de la càtedra UNESCO de la Universitat de Girona.

3.2.2.- Responsables polítics de la cultura i l'educació a Catalunya

La selecció de les persones representatives per aquest segon grup s'ha fet d'acord a les qüestions i criteris emprats per a la definició de la mostra teòrica procurant identificar per altra banda, personalitats carismàtiques i singulars amb experiència política en els àmbits de govern autonòmics i locals i amb capacitat analítica i perspectiva històrica del període.

7.- Jordi Martí

Regidor de l'Ajuntament de Barcelona i Professor de polítiques i gestió cultural a la Universitat Ramon Llull de Barcelona. Fou Delegat de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona i Subdirector – gerent del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona. Director de Interacció 2004, Jornades internacionals sobre polítiques i gestió cultural, organitzades per la Diputació de Barcelona i Co-director del Foro de Autoridades Locales en el marco del Fòrum Universal de las cultures, Barcelona 2004

8.- Eulàlia Vintró Castells

Política i filòloga catalana. Fou Vicedegana del Col·legi de Doctors i Llicenciats de Catalunya i Balears del 1971 al 1977,El 1983 fou nomenada regidora d'ensenyament a l'ajuntament de Barcelona, i a les eleccions autonòmiques de 1984 fou diputada al Parlament de Catalunya. Després de les eleccions municipals del 1987 passà a ser tercera Tinent d'Alcalde i responsable de Cultura i Joventut, càrrec que deixà pel de responsable de Benestar Social. Fou candidata d'ICV a les eleccions municipals del

maig del 1995, arran de les quals es convertí en segona Tinent d'Alcalde fins a les eleccions de 1999.

9.- Victoria Camps

Filòsofa i catedràtica universitària espanyola. Professionalment ha estat Vicerectora i Catedràtica d'Ètica de la UAB (Universitat de Barcelona de Barcelona). En l'àmbit polític fou Senadora (entre el 1993 i el 1996) per el PSC (Partit dels Socialistes de Catalunya) participant en la candidatura com a independent. Durant aquest temps va presidir la Comissió d'Estudi de Continguts televisius del Senat. Fins l'Any 2001 fou presidenta de la Fundació Alternativas. Està considerada com una de les filòsofes hereves de José Luis Lopez Aranguren i Josep Ferrater i Mora.

10.- Marina Subirats i Martori

Sociòloga i experta en temes de Política Educativa. Es llicenciada en Filosofia i Lletres i estudià a París amb Alan Touraine i és catedràtica de Sociologia a la Universitat Autònoma de Barcelona. Està especialitzada en els camps de sociologia de l'educació i sociologia de la dona. Ha estat directora de l'Institut de la Mujer del Ministerio de Asuntos Sociales (1993-1996) i Regidora d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona del 1999 al 2006, i cap del Consell de Districte de Nou Barris.

11.- Ferran Mascarell

Historiador, vinculat des de sempre a la gestió cultural a nivell professional i com a polític electe. va ser Delegat general a Catalunya de l'SGAE. Més tard va desenvolupar el projecte inicial del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona. Ha estat el promotor del Pla de Biblioteques i del Pla d'Equipaments Culturals de Barcelona així com President de Barcelona Televisió. Ha estat Director-Gerent de l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB). Va ser l'ideòleg i l'impulsor del Primer Pla Estratègic del Sector Cultural de Barcelona, aprovat l'any 1999 i vigent fins l'any 2006. Ha estat Regidor de Cultura, Regidor del Districte de Gràcia, Regidor President de la Comissió de Cultura, Educació i Benestar Social i Portaveu del Govern de l'Ajuntament de Barcelona. Més tard fou Conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya amb el President Maragall i ara ho és amb el president Artur Mas.

12.- Joan Manel del Pozo

Professor de filosofia a la Universitat de Girona. Doctor per la Universitat de Barcelona. Traductor per a la Fundació Bernat Metge de les obres de Cícero i autor de monografies i articles diversos. Ha treballat i reflexionat sobre les relacions entre educació i ciutat, ètica i valors, universitat i recerca, oratòria i filosofia antiga i filosofia política. Fou elegit regidor del PSC a l'Ajuntament de Girona l'any 1995, reelegit el 1999 i el 2003. Primer Tinent d'Alcalde amb responsabilitats en l'àmbit de Participació, Educació i Cooperació. Va participar en el Pacte Nacional per l'Educació i fou membre del Consell Escolar de Catalunya. Diputat al Parlament de Catalunya, el maig de 2006 fou nomenat Conseller d'Educació i Universitats de la Generalitat de Catalunya.

3.2.3.- Professionals i tècnics d'educació i cultura a Catalunya

Aquest grup està constituït per actors del sector cultural i educatiu que treballen des de l'administració pública en el cas dels responsables tècnics o des de la iniciativa privada o el tercer sector. Com en el cas anterior, s'han escollit les persones entrevistades d'acord als criteris i qüestions plantejades en el primer punt en relació al mostreig teòric és a dir, establint representacions duals (escola – centres culturals, creadors – mestres, professionals liberals – funcionaris públics etc.) . En un segon nivell i d'acord també als criteris estipulats, la selecció s'ha fet sempre pensant en les capacitats d'aportació de coneixement de l'entrevistat i en el seu caràcter rellevant en algun sentit.

13.- Eulàlia Bosch

Professora de filosofia de llarg recorregut en l'àmbit d'educació. Directora i fundadora de serveis educatius i comissària d'exposicions. Es ex-directora de l'Institut d'Investigació per a l'Ensenyament de Filosofia (IREF) d'Espanya i autora dels llibres *El plaer de mirar* (1998) i *Educació i vida quotidiana* (2003). Entre 1995 i 1998 va ser responsable del Servei Educatiu del Museu d'Art Contemporani de Barcelona i ha treballat com a comissària de diferents exposicions com per exemple *Criatures misterioses*, *La capsula màgica*, *Veure la llum* i *T'envio aquest vermell cadmio*. Actualment és assessora en temes d'art i exposicions, creadora de programes d'art i educació, comissària d'exposicions, professora de filosofia i sòcia fundadora de Gao Lletres, SL.

14.- Jordi Pardo

Arqueòleg de formació i expert internacional en cultura i gestió del patrimoni. Professionalment ha desenvolupat i desenvolupa tasques de disseny i gestió de projectes i programes estratègics de cultura i d'economia creativa. Ha estat al capdavant de projectes museístics diversos com el de les Mines prehistòriques de Gavà, el jaciment arqueològic d'Empúries l'any 1992, el projecte de Born o el del Museu del Disseny per l'ICUB. Ha estat vinculat al departament de cultura de l'Ajuntament de Granollers i fou nomenat Director General d'Interior l'any 2003. Es consultor per a la UNESCO en temes de diversitat cultural i governança i col·laborador habitual de la Càtedra UNESCO de Polítiques Culturals i Cooperació

15.- Jordi Font

Expert en Cultura i Polítiques Culturals. Secretari de Cultura del PSC, impulsà i redactà el Pacte Cultural de 1985. Participa en la creació de la Fundació Serveis de Cultura Popular i el 1982 és nomenat Director de Promoció Cultural de l'Ajuntament d'Hospitalet de Llobregat. A partir de l'any 1984 exercirà com a coordinador de cultura de la Diputació de Barcelona des d'on promou la creació del CERC, impulsa les jornades INTERACCIÓ, modernitza la Xarxa de Biblioteques Populares i crea la Oficina de Difusió Artística (ODA). L'any 2002 és nomenat director de l'Institut del Teatre i és membre del consell Superior d'Ensenyaments Artístics de l'Estat així com membre de la comissió executiva d'ACESEA, xarxa de les escoles superiors artístiques de tot el territori de l'Estat espanyol.

16.- Montse Font

Mestra de formació. Va cursar el postgrau en Educació Física a la Facultat de Ciències de l'Educació de la UdG i ha treballat des de l'any 1976 com a mestra d'Educació General Bàsica en diferents escoles de Catalunya: Escola Montseny (Breda), Escola Joan Granés (Cardedeu), Escola La Farga (Salt), Escola Joan Bruguera (Girona). Destaca per la seva intensa participació en programes educatius i culturals de la ciutat i per l'obertura i innovació en la tasca docent i en la planificació educativa dels centres en els que ha treballat.

17.- Lolita Bosch

Esriptora, nascuda a Barcelona i formada a Mèxic. Autora de nombroses publicacions infantils i juvenils així com de nombroses obres en llengua catalana, en llengua castellana i traduïdes al polonès i a l'alemany. Directora del Festival Literari Fet a Mèxic (2007) i Fet a Amèrica (2009). Fou premi talent de l'FNAC l'any 2006 i Premi Crítica Serra d'Or de literatura juvenil. Directora i promotora del portal de literatura i lluita contra la violència a Mèxic: Nuestra Aparente Rendición. És professora de literatura creativa i promotora de diferents clubs de lectura a Catalunya

18.- Pilar Figueras

Directora del I Congrés Internacional de Ciutats Educadores. Ex - secretaria de la Comissió Inter departamental "Barcelona, Ciutat Educadora" i ex - secretaria General de l'Associació Internacional de Ciutats Educadores. És Mestra. Llicenciada en Música i Llicenciada en Psicologia Ha treballat com a mestra en les etapes Infantil, Primària i Secundària. Ha tingut diverses responsabilitats a la UAB:-Directora de Departament-Membre de l'Equip de Direcció a l'Escola de Mestres St. Cugat. Ha tingut diverses responsabilitats a l'Ajuntament de Barcelona: Ha estat Directora de Serveis Pedagògics i Directora del Conservatori Superior de Música de Barcelona.

19.- Prudencia Panadès

Professora a primària i secundària (Barcelona) i ha dirigit el Centre Cultural Fundació "la Caixa" de Granollers (fins 2006). També ha treballat en el disseny i coordinació del projecte estatal Caixa Escena. Actualment, està elaborant la tesi sobre el tema d'Educació i Cultura (àmbit teatre) . És membre del consell de redacció i articulista de la Revista "Vallesos". Dirigeix la col·lecció "Ginkjo" (Ed. Pol·len) de llibres per a nens de 0 a 90 anys. És Llicenciada en Història de l'Art per la Universitat de Barcelona i Màster en Història de les Dones (Facultat de Geografia i Història UB). Diverses conferències, cursos i tallers acrediten la seva formació en gestió cultural.

20.- Frederic Rodà (Barcelona 1950)

Director teatral. Ha estat director de la Fira del Teatre al Carrer de Tàrrrega entre 1991 i 1995 i actualment dirigeix el Teatre de Ponent des de l'any 1998 a Granollers, la Coordinadora de Sales Alternatives de Barcelona des de l'any 2002 i és professor de l'Institut del Teatre a Barcelona i Vic.

Les entrevistes semi – estructurades d'acord al plantejament proposat en l'apartat de metodologia, han estat realitzades personalment per aquesta investigadora i per a aquesta investigació exclusivament. La transcripció de les entrevistes per al seu posterior tractament ha estat realitzada de manera literal i configura el corpus d'informació primària d'aquest estudi. Les transcripcions íntegres es poden consultar en la Unitat analítica de la memòria digital del programa Atlas.ti i constitueixen la base sobre la que es desenvolupa la identificació, la categorització i l'anàlisi. La interpretació de resultats és el que presentem en aquest apartat.

El tractament de les entrevistes s'ha realitzat com dèiem en el punt anterior utilitzant el programa ATLAS.ti, un software de recerca qualitativa que permet gestionar la informació, extreure dades i treballar a partir de categories preestablertes i/o categories definides sobre el procediment d'anàlisi, amb l'objectiu que la recerca s'orienti a la construcció de teoria fonamentada, és a dir a la definició de paràmetres i conceptes científicament rellevants per a l'objecte d'estudi. Per establir aquestes categories cal que hi hagi un treball analític previ que s'anirà enriquint i complementant amb l'estudi dels documents primaris.

Les cites literals son extretes de les transcripcions de les entrevistes i han estat escollides per acompanyar i recolzar la redacció del procés de recerca. Estan presentades d'acord a les categories interpretatives definides i han estat extretes directament del programa informàtic suprimint les referències al nom de la persona entrevistada per tal de garantir la privacitat. No apareixen en el text totes les citacions codificades a través de Atlas.ti sinó les que son més significatives per reforçar la interpretació de resultats. La quantificació total de Famílies, Categories, Codis i Cites apareix en el quadre resum corresponent.

Les dues grans famílies de categories definides per a aquesta recerca son per una banda els àmbits de complementaritat i intersecció que el context internacional i els experts defensen (com ja assenyalàvem en la justificació de la recerca) i per altra banda, els factors de divergència i intersticis que intuïem en la nostra experiència professional i que expliquen les dificultats de la interrelació. L'aplicació d'una metodologia científica de caràcter qualitatiu com l'escollida ha estat fonamental per construir aquesta

categorització i garantir-ne la seva representativitat i objectivitat. En el següent capítol veurem quins factors i característiques expliquen i justifiquen cada categoria general, en quines subseqüents categories es manifesta i a través de quins codis s'han concretat una i altre família.

4.- Resultats: àmbits de divergència

La primera constatació o resultat de la investigació és que hi ha una proporció més alta de factors de divergència que de complementarietat. Aquests factors son detectats en els preàmbuls de les lleis i categoritzats en la anàlisi de les entrevistes realitzades.

Lleis analitzades que responen a la família dels factors de divergència

Lleis 1,2,58,79 (Lleis marc)

Llei 36 (Administració pública)

Lleis 9,11,39,84,45,26,41,40,48,71,82 (Lleis de cultura)

Espectacles. Regulació

Cultura popular. La Festa i l'Himne

Llengua i política lingüística

Museus i Patrimoni

Televisió, cinema i audiovisuals

Lleis 38,14 (Paisatge)

Lleis 5,17,30,42 (Educació) –

Lleis 8,35,51,52,53,65,66 (Universitats) –

Lleis 3,15,16,20,21,37,54,60,63,76 – sense preàmbul

Famílies, categories, codis i citacions. Xifres totals i percentatges en referències

	CATEGORIES*	CODIS	CITACIONS	%
FACTORS DE DIVERGÈNCIA	9 categories	18 codis ¹⁰	294 referències	59%
ÀMBITCOMPLEMENTARIETAT	6 categories	12 codis	204 referències	41%
TOTALS	14 categories	30 codis	498 citacions	100%

¹⁰ Un codi és un concepte, idea o missatge que sintetitza diferents referències coincidents

A partir de la anàlisi textual de las entrevistes, hem procedit a la selecció de las **cites** (498) que posteriorment hem ordenat segons els codis. Els **codis** totals identificats son 30. Aquests 30 codis s'han agrupat en el que denominem les **categories (family)**. Les categories (family) totals identificades son 15. El total de citacions de cada family o categoria se situa entre les 16 i les 51 sumant els dos codis diferents relacionats amb cada categoria. Aquestes 15 categories (family) s'han agrupat finalment en dos grans **superfamílies (Super)** La primera superfamília agrupa les famílies o categories (9) i els seus corresponents codis (18) relacionats amb **factors de divergència** i es presenten en lletra minúscula.

Code SuperFamilies

HU: Educació cultural

Code Family: Burocràcia i complexitat administració pública

Created: 2011-12-29 15:40:33 (Super 1)

Codes (2): [Descoordinació administrativa] [Distribució competencial]

Quotation(s): 51

Code Family: Pèrdua de connexió escola - entorn cultural

Created: 2011-12-29 15:38:56 (Super 1)

Codes (2): [Escola espai de protecció] [La cultura espai de consum]

Quotation(s): 27

Code Family: Sindicalisme i professionalització dels agents

Created: 2011-12-29 15:38:38 (Super 1)

Codes (2): [Gestors sense cultura] [Professors sense vocació]

Quotation(s): 41

Code Family: TIC - Revolució digital

Created: 2012-03-19 18:35:13 (Super 1)

Codes (2): [Desconnexió generacional (TIC)] [Noves formes culturals (TIC)]

Quotation(s): 26

Code Family: Universitat

Created: 2012-03-19 18:38:53 (Super 1)

Codes (2): [Formació de mestres curricular] [Universitat allunyada de la cultura]

Quotation(s): 40

Code Family: Medis de comunicació, educació i cultura

Created: 2012-03-19 18:43:03 (Super 1)

Codes (2): [Criminalització de l'escola] [Elitisme de la cultura]

Quotation(s): 32

Code Family: Diferències sistèmiques entre polítiques culturals i educatives

Created: 2011-12-29 15:38:26 (Super 1)

Codes (2): [Funció alliberadora del sistema cultural] [Funció conservadora del sistema educatiu]

Quotation(s): 42

Code Family: Diversitat cultural i identitat

Created: 2011-12-29 17:19:05 (Super 1)

Codes (2): [Identitat cultural com a recurs] [Multiculturalitat com a problema]

Quotation(s): 13

Code Family: Formació dels professionals

Created: 2011-12-29 16:25:11 (Super 1)

Codes (2): [L'educació no es cultura] [La cultura no educa]

Quotation(s): 48

Tornant a la interpretació final de les dades obtingudes en la anàlisi jurídica i qualitativa, els factors de divergència representen doncs un 59% del total de les lleis i opinions analitzades i es concreten en 18 motius que hem agrupat en 9 factors o causes d'aquestes divergències

4.1.- Lògica departamental de l'administració pública .

P 6: 20100704 - 6:11

Hubo un tiempo en el que cultura y educación no se habían separado. Las misiones educativas eran a base de llevar el Museo del Prado, el cine, el teatro a las poblaciones. Ha habido dos perversiones. La primera fue la separación que creó Malraux con el primer ministerio

P 1: 20100825 - 1:5

El divorci entre cultura i educació en bona part és el divorci ja creat en l'època de Malraux a França al crear dos ministeris diferents amb dos pressupostos.

P12: 20101218 - 12:1

Des del punt de vista de la practica política estem mantenint o estem a les acaballes del model Malraux i cal una veritable revolució de les relacions amb l'educació.

La causa fonamental que explica la divergència i desconexió entre la vida cultural i el sistema educatiu és la distribució competencial, la divisió administrativa i la burocràcia inherent al sector públic. La sentència que millor sintetitza aquest factor, extreta de l'estudi és: < La modernitat ha estat una màquina de separar i controlar >

En concret, hem identificat 39 referències a la qüestió de la distribució de competències com a gran factor de divorci entre cultura i educació, i 14 referències que parlen de descoordinació administrativa, burocràcia i caràcter complex de les administracions públiques. En definitiva això ens indica que la política cultural i educativa d'aquests anys a Catalunya tendeixen a no trobar-se per el model d'administració. La distribució orgànica de competències entre l'estat i les autonomies, i entre els diferents nivells d'administració territorial ha implicat la pèrdua de diàleg i comunicació entre discursos polítics, que s'expressen fragmentats i sense coherència. Una pèrdua de diàleg que s'evidencia en els preàmbuls de les lleis fent que la tecnocràcia i la burocràcia s'apoderin dels ministeris i departaments i es manifesti en la descoordinació administrativa i a la inversa, unes lleis que, ahora, estan fetes per governs que parteixen de la burocràcia i la compartimentació de competències i no poden donar altre resposta

a les demandes socials. La política cultural i educativa porta a una administració, que és sovint, el gran obstacle per al diàleg.

En les lleis on més clarament es posa de manifest aquesta evidència és en les lleis marc que ordenen el sistema democràtic espanyol i català, és a dir en els preàmbuls constitucionals i estatutaris o en la carta municipal de la ciutat de Barcelona. Hem observat en els preàmbuls de les lleis fonamentals estatal i autonòmiques, que les diferents institucions i administracions responsables de les polítiques culturals d'acord amb la distribució competencial, reconeixen i defensen el dret fonamental de participació en la vida cultural però no plantegen que la via per aquesta participació sigui a través de l'educació.

El Tractat de la Santa Seu és un acord històric singular que cal tenir en compte i que fa patent el conflicte educatiu candent encara avui entre l'església catòlica i els posicionaments polítics no confessionals. Al nostre entendre, és el document que més clarament explicita, entén i defensa el vincle educació – cultura (i comunicació), evidenciant una visió molt més transversal i al nostre parer, realista, de les relacions indiscutibles entre aquests àmbits i de la necessitat d'entendre i articular regulacions conjuntes amb finalitats però, en aquest cas, clarament doctrinàries.

A nivell d'estatuts catalans, el text de 1979 és irrellevant pel que fa a aquesta qüestió perquè té com a únic referent cultural, el concepte d'autogovern. L'estatut de 2006 segueix en bona part el plantejament de la constitució espanyola en matèria cultural. Reconeix els mateixos drets i llibertats fonamentals i n'afegeix d'altres molt propers a la noció d'educació com són el dret al lliure desenvolupament de la personalitat i les capacitats personals, especificant les competències que per a la protecció d'aquests drets i llibertats culturals ha d'assumir plenament la Generalitat. No hi ha cap referència però, a la relació que aquestes competències culturals puguin tenir amb les competències educatives.

En termes culturals en el preàmbul de l'estatut del 2006 s'hi identifiquen conceptes com el de desenvolupament de les capacitats creatives individuals i col·lectives i d'accés a la cultura però cap referència a l'educació o de manera evident, al sistema educatiu. Es podria concloure que en general, la constitució i les lleis marc de distribució de

competències i regulació dels drets fonamentals estatals no entenen que les polítiques culturals hagin de vincular-se amb la tasca educativa, o en tot cas, que el seu àmbit de responsabilitat educativa és exclusivament el de la difusió, el foment del consum i la participació en la oferta cultural.

En els preàmbuls dels estatuts catalans, l'educació està també molt desvinculada del discurs cultural i les polítiques educatives fan referència exclusivament a la implementació d'un sistema escolar que garanteixi el dret fonamental d'accés a l'ensenyament primari públic universal, que a Catalunya a partir de l'estatut de 2006 ja és un ensenyament formalment laic i gratuït, respectant la llibertat d'elecció de centre. Tant a nivell estatal com català la vigència del concordat signat amb la Santa Seu és l'expressió d'una situació que genera encara avui, un conflicte no resolt: la presència o no de l'educació en valors, que són culturals, a l'escola pública.

La constitució i l'estatut català de 2006 garanteixen doncs, i així ho expressen en el seu preàmbul, el dret a participar en la vida cultural i el dret a l'educació però d'una manera, definitivament desvinculada. Pel que fa a la Llei 22/1998, de 30 de desembre, de la Carta municipal de Barcelona, els postulats sobre educació i cultura no difereixen massa dels analitzats fins ara en les lleis marc i autonòmiques, amb l'excepció de la referència a la diversitat cultural com a enfocament innovador. Cultura i educació segueixen entenent-se, també en l'àmbit municipal, com a polítiques aïllades i desconnectades.

A la carta municipal de Barcelona, la no intervenció de l'administració s'imposa en la cultura, mentre que la desvinculació del context territorial i del món cultural predomina en la visió política de l'educació. La política cultural que s'hi proposa no assumeix la formació artística ni l'educació cultural o intercultural. L'educació assumeix essencialment, la responsabilitat en la lluita contra la desigualtat i la missió de construcció d'una ciutadania solidària. La pau, la solidaritat, la cooperació i la qualitat de vida es vinculen amb l'educació però sembla que no són àmbits relacionats amb la dimensió cultural. Els àmbits de la cultura són exclusivament el patrimoni cultural, (no el natural) les infraestructures i els equipaments i les indústries culturals.

Sorprèn la distància entre els plantejaments de les agendes 21 de la cultura impulsades per el Comitè internacional de Governos Locals i la carta municipal de Barcelona. Les agendes 21 parteixen de la consideració dels drets culturals com a fonamentals per a les ciutats i de l'objectiu transversal de formació de ciutadania cultural com a principi central, un objectiu que passa per l'articulació de polítiques coordinades entre el sector cultural i l'educatiu.

El segon grup de lleis analitzades que es relaciona amb aquesta constatació és el de les lleis que regulen l'administració pública cultural a Catalunya durant aquest període. El que caracteritza i diferencia de manera important la tasca legislativa i l'orientació de l'administració cultural a Catalunya en relació a Espanya és, sens dubte, el fet que el parlament català és pioner en la implementació de noves figures jurídiques que, des de l'administració pública, busquen gestionar la iniciativa cultural de manera més àgil i eficient, prenen els referents en d'altres perspectives més anglosaxones i apostant per l'allunyament d'aquest model francès de l'animació sociocultural que caracteritza els primers anys del període.

La institució de les Lletres Catalanes per exemple, té un caràcter més oficial que les seves homònimes procedents del món acadèmic i la societat civil com són l'Institut d'Estudis Catalans i l'Institut Ramon Llull, tot i que l'Institut d'Estudis Catalans veurà també reconeguda, per llei l'any 1991, la seva autoritat com a organisme regulador de la llengua catalana en els entorns oficials i públics. Els tres organismes tenen una tasca compartida de promoció i defensa de la llengua i la literatura catalanes a la regió de parla catalana i en el context internacional en general.

Es busca, d'aquesta manera, estendre el potencial de lectura en català cercant aliances amb els altres territoris de parla catalana i promovent el coneixement i la difusió de les lletres catalanes a nivell internacional. No es fa però cap referència en el preàmbul de les lleis que ordenen la creació d'aquests organismes a l'educació ni a la tasca compartida amb el món educatiu, malgrat que s'especifica com a objectiu l'expansió de la literatura en l'àmbit lingüístic propi en el cas de l'ILC i l'assessorament lingüístic a les institucions públiques en el cas de l'IEC. Aquesta divisió política i administrativa provoca una especialització dels perfils professionals en tasques i funcions allunyades i

que difícilment coincideixen. Aquest és el segon gran factor de divergència identificat en les lleis i les opinions dels nostres entrevistats.

4.2.- Codis deontològics i professionals allunyats .

P11: 20101204 - 11:24

Toda política cultural posterior a los años treinta, cuarenta, cincuenta se basó en la construcción de instituciones, equipamientos, estructuras, respondemos a las necesidades sociales y culturales con estructuras, no con procesos, por eso no podemos responder al sistema educativo

P17: 20110218 - 17:15

No té sentit que un museu entengui que la seva dimensió educativa vol dir fer d'escola l'experiència en un museu ha de tenir un altre component d'excel·lència i, aquest component ha de tenir a veure amb el projecte d'aquell museu o, d'aquell auditori.

P 2: 20110310 - 2:17

Els experts en cultura desconeixen el que és una escola i que els nens tenen una edat i un perfil psicològic i un grau de maduresa que és el que és. .

P 8: 20101008 - 8:13

Un expert en cultura i gestió cultural deia, "be, això de que nosaltres eduquem" i jo li vaig dir, quan penses en una temporada de l'orquestra, per exemple tingues present que estàs fent educació.

La sentència que més be resumeix aquest factor de divergència està extreta de l'opinió dels nostres entrevistats: <Els experts en cultura desconeixen el que és una escola>. La percepció de que educació i cultura son tasques que estan allunyades una de l'altre amb la consegüent divisió tècnica de funcions i rols s'ha establert a Catalunya. Els nostres entrevistats defensen amb la mateixa intensitat el caràcter central de l'educació que el caràcter central de la cultura, posant de manifest l'abisme entre un i altre món. La cultura acusa a l'escola de curricular, tècnica i poc culta. L'escola acusa a la gestió cultural d'haver renunciat a la seva funció educativa i apostar per la mercantilització de la oferta.

Els llenguatges emprats divergeixen i busquen la diferenciació explicitant aquesta divisió. Es parla de difusió cultural, animació sociocultural o dinamització però no d'educació, i es parla de les arts i l'educació física, artística o ciutadana però no de cultura. El debat es situa en termes de prioritat i escales: primer educar o primer saber en base a què educar? El currículum és el gran obstacle per als agents culturals i la tendència al màrqueting i la promoció del consum, la gran objecció que fan a la cultura

els agents educatius. Por i reserva mútua s'expressen en les entrevistes a través de diferents moments que queden ordenats i catalogats configurant aquesta segona categoria. Una categoria que podríem resumir en l'aforisme *excel·lència versus ciutadania*

Cal destacar a Catalunya durant aquests anys la creació de diferents col·legis professionals alguns dels que, sí contempen tasques comunes a nivell educatiu i cultural. Històricament, la regulació dels codis deontològics i professionals ha estat molt lligada al reconeixement de funcions socials encarregades a diversos especialistes. Els mestres son probablement, el grup laboral que menys ha variat la seva missió i finalitat i això vol dir, que menys ha discutit la seva singularitat.

La llei 7/1986, de 23 de maig, d'Ordenació dels Ensenyaments no reglats en el Règim Educatiu Comú i la creació de l'Institut Català de Noves Professions és una de les primeres lleis del parlament català que es proposava ordenar aquest camp de competències i responsabilitats. En aquest cas, va quedar com a norma, delimitada en la regulació de les professions derivades dels vells oficis artesanals, unes professions que, uns anys més tard constituïran la base de les indústries culturals, però no sota aquest format.

En línia amb el discurs de les indústries culturals, aquests perfils professionals es situen en una direcció molt llunyana a la formació i l'educació de ciutadania. S'entenen com a tasques tècniques clarament desvinculades del fet educatiu però expressen la tendència dominant en els darrers anys i tanquen el cicle iniciat amb el reconeixement dels oficis artesanals en els anys vuitanta, entenen-los tots com a oficis o professions orientades a la producció de bens artístics i culturals però mai relacionades amb la transmissió de coneixements adquirits a les noves generacions amb finalitats socials, comunicatives o culturals.

Pel que fa a la consideració dels agents culturals en general com a actors importants per al món educatiu, la participació de les instàncies socials serà regulada per la LOCEPCD o tercera llei de l'etapa socialista que tanca l'ordenació inicial del sistema. La participació social no és en cap cas, la del sector cultural malgrat que implica la participació en tasques com el disseny de continguts i les activitats complementàries i

extraescolars dels centres. També a les universitats, aquesta desvinculació és important quan es parla de participació dels agents que configuren “l’entorn social” sense considerar els de “l’entorn cultural”. La cultura no forma part d’una manera acceptada de la realitat social objecte de l’educació. El tercer factor en ordre de rellevància situa els motius de divergència en el diferent caràcter general i sistèmic d’unes i altres polítiques i de cada sector.

4.3.- Diferències sistèmiques

P11: 20101204 - 11:3

Porque efectivamente cultura y educación ,en realidad, forman parte de un mismo complejo social, pero son dos racionalidades, a nivel de sistemas , a nivel de sectores están constituidos e instituidos desde lógicas y racionalidades diferentes.

P 3: 20100626 - 3:3

Aprender de manera cultural se distingue de la educacional: la educación es convergente, o quiere ser convergente la cultura y el arte son divergentes.

P 4: 20110308 - 4:1

El sistema educatiu i cultural s'han ignorat, són dos mons que s'han ignorat, probablement perquè el sistema educatiu ha estat un mon reglat i, el mon de la cultura és un mon no reglat.

P13: 20110204 - 13:2

La cultura s' entén com un àmbit molt obert, de creativitat, d'iniciativa o també de conservació de valors antics, però en un sentit orientat a la construcció de caràcter personal, no com en el cas educatiu que està orientat a la preparació per a una vida professional.

P17: 20110218 - 17:3

Un ministre d'educació francès deia “ El meu somni és que un dia, els nens de la mateix edat, a la mateixa hora, obrint el mateix llibre, per la mateixa pàgina” és a dir, hi ha una voluntat d'igualtat, encara que és cert, que els projectes educatius de les escoles, han de tenir la seva pròpia idiosincràsia, s'han d'adaptar a la diversitat d'avui, però és un sistema que ha de permetre igualtat.

Les diferències son o s’acaben convertint a la llarga, en qüestions sistèmiques i inherents per tant, a la vida cultural i al sistema educatiu. Essencialment i a manera de síntesis, podríem concloure que s’ha atribuït històricament, (i segueix essent vigent avui a Catalunya) que, socialment l’educació té una funció conservadora. És el sistema públic que dona continuïtat al model establert, permet garantir la transmissió de l’herència cultural, i per aquest motiu és obligatòria, universal, gratuïta, pautaada i molt regulada, mentre que el sistema de la cultura tendeix en canvi, i sobretot en el context català a partir dels anys noranta, a tenir un caràcter alliberador, trencador, innovador i

transgressor, poc regulat, obert i minoritari que la fa característica i en fa necessària la gestió diferenciada i diferencial.

L'acceptació d'aquesta premissa no justifica sinó que agreuja el fet que siguin també les lleis de cultura (arxius, museus, patrimoni) les que malgrat estar directament relacionades amb la conservació de la memòria no estableixin ponts de diàleg amb el món educatiu. El món dels arxius marca una clara tendència a la escissió jurídica, en els textos dels preàmbuls, entre la tasca educativa i la cultural. Els arxius són equipaments culturals amb finalitats d'investigació històrica en la primera llei d'arxius (1985) i de conservació del patrimoni documental en la segona (2001). El concepte més proper a educació en un i altre preàmbul, és el de difusió, i, en la segona llei d'arxius, el preàmbul fa referència a la funció dels arxius com a serveis culturals per garantir la utilització social del patrimoni cultural documental però el concreta en la investigació.

L'arxiu nacional de Catalunya i l'arxiu del parlament de Catalunya comptem amb serveis educatius importantíssims i que fan una tasca indiscutible avui, de formació i educació incentivada per la posada en marxa en el context dels batxillerats, dels treballs de recerca obligatoris. Aquesta connexió no està explicitada però en les seves funcions segons les lleis vigents actuals i el manteniment per tant, d'aquest interessant punt de contacte entre educació i cultura no té cap garantia formal.

Si en els preàmbuls de les lleis d'arxius es fa evident l'escissió de les funcions culturals de les educatives, en l'àmbit dels museus i el patrimoni es ratifica la hipòtesis de manera encara més agreujada. La llei de museus de Catalunya, redactada l'any 1990, (és a dir en un context en el que els organismes internacionals com l'ICOM estaven debatent entorn de la nova museologia i la funció social d'aquestes institucions) no parla en el seu preàmbul en cap moment, de tasca, funció, responsabilitat o atenció a l'educació. És cert que la llei de museus catalana regula aquesta funció educativa en l'article 8 però en qualsevol cas, la llei no la considera una de les seves funcions essencials com si ho són l'estudi dels fons, la difusió d'aquests fons i la prestació cultural en format expositiu o de cessió dels fons.

La llei de Patrimoni Cultural Català no és en aquest sentit, gaire més explícita. Malgrat la definició que en el preàmbul es fa de patrimoni, com a herència que cal transmetre a

les generacions futures, el concepte educació o la referència al sistema educatiu com a agent amb el que interactuar per aquest finalitat és inexistent. La llei regula la difusió del coneixement implícit al patrimoni cultural, no l'educació en i a partir d'aquest patrimoni. El preàmbul assenyala textualment, que la prescripció de l'article 8.2 de l'Estatut d'autonomia que imposa el deure de promoure la participació dels ciutadans en la cultura, queda coberta amb les mesures de foment i difusió previstes: *establiment de el u per cent cultural, creació de l'Inventari del Patrimoni Cultural Català i requeriment d'una gestió dels monuments que facilitin la visita pública.*

La gestió d'alguns d'aquests monuments avui a Catalunya està traspasada als equipaments museístics nacionals de caràcter central. La gestió de molts d'altres, està en mans de l'església, dels municipis i consells comarcals i de les entitats del tercer sector o dels particulars. La importància atribuïda en uns i altres casos a la funció educativa és molt diversa, relacionada amb la major o menor capacitat d'inversió econòmica i depenent, en qualsevol cas, de la voluntat explícita dels responsables i/o de la demanda educativa formal. Podem afirmar en aquest sentit, que en l'àmbit del patrimoni cultural català és on més allunyades estan avui les posicions en relació als plantejaments de la Mancomunitat de Catalunya i la Generalitat republicana que entenien el binomi patrimoni cultural i educació com l'eix central de la construcció de ciutadania i de país. La inversió de el u per cent cultural ha anat destinada especialment a la restauració i conservació com de fet, explícita la llei.

Aquesta divisió sistèmica s'expressa tanmateix en un element central de la divisió entre la tasca cultural i educativa que és l'oposició o controvèrsia entre identitats corporatives i la protecció sindical professional. La tasca educativa sobretot pel que fa a l'ensenyament primari és assumida exclusivament i amb caràcter pràcticament de monopoli, per els mestres. Aquests mestres no pertanyen a cap col·legi professional sinó que s'identifiquen majoritàriament amb la funció pública quan de fet, bona part de la tasca educativa i de l'ensenyament primari a Catalunya està coberta per el sector privat. Entrem així en el quart factor de divergència.

4.4.- Identitats professionals i corporativisme

P 4: 20110308 - 4:16

Hi ha un dèficit important en el procés de formació d'aquestes persones (gestors culturals), que, a més a més no estan en estudis reglats, sinó que estan en Màsters, Postgraus, en especialitats,

P15: 20110206 - 15:19

Són molt especialistes en gestió cultural, o molt especialistes en producció cultural, el que falta són bons continguts, és a dir la tècnica es domina, però els continguts són molt deficitaris.

P 9: 20100920 - 9:34

El gremi docent no te cap porositat i impedeix que el sistema educatiu es nodreixi de professors experts en arts complementaris dels mestres de classe i que per tant portin a terme l'educació artística de la ciutadania. Això fa que siguem, encara, un país artísticament analfabet. La funcionarització generalitzada dels mestres i dels professors no ha estat una bona operació en aquest sentit.

P10: 20100920 - 10:12

La implicació ha d'anar mes enllà de l'horari, la vocació ha quedat supeditada a la professió i, en àmbits claus com la salut, la cultura, la educació, la vocació continuarà essent tant important com la professionalització sens perjudici dels drets sindicals i les conquestes socials que s'han aconseguit per a totes les professions.

P 2: 20110310 - 2:26

Si tu a un tècnic d'un museu li dius que vagi a coordinar la seva feina amb la d'una escola, això forma part de la seva feina. Però un docent et dirà : jo, jo he de fer això i allò perquè tot es carrega sobre l'escola.

La pèrdua de perspectiva de la visió de la política entesa com a acció cultural i educativa, les divisions competencials i administratives que se'n deriven, la separació de funcions tècniques i de gestió, sumades a aquestes qüestions sistèmiques han implicat que els professionals d'un i altre àmbit es trobin avui en espais aïllats i endogàmics en els que, les preocupacions acaben concentrant-se en les problemàtiques pròpies i específiques, de caràcter proteccionista, organitzatiu, laboral i logístic, oblidant els espais de reflexió, innovació, renovació i actualització que aquestes tasques demanden de manera importantíssima. < Doncs allò negatiu és la cristal·lització del gremi docent > és la sentència extreta de l'opinió dels nostres entrevistats que millor resumeix la situació.

Per arribar fins aquí ha estat necessari recórrer un llarg camí en la definició del sistema educatiu català. Un recorregut que s'inicia amb la creació de centres docents experimentals que havien de recollir la tradició de la renovació pedagògica catalana i en

L'articulació d'una xarxa de centres docents públics que integrava aquesta experiència de la societat civil organitzada que havia fet tasques de suplència de l'administració pública i religiosa durant un llarg període a Catalunya i que havia estat la garantia de preservació del fet cultural català. Una tercera llei fonamental que reafirma aquesta tendència és la llei de consells escolars i la llei reguladora de l'accés a la funció pública docent del personal de la xarxa de centres docents públics.

El concepte cultura no apareix com a tal en els preàmbuls d'aquestes lleis, apareix la noció de catalanitat i catalanisme. La cultura com a concepte, apareixerà associada per primera vegada en una llei catalana a l'educació física i a la formació de professionals en aquest àmbit. Aquestes identitats professionals es configuren en primera instància en la formació universitària i és la universitat la institució detectada com a responsable final de l'escissió entre la pràctica i la formació cultural i la formació de les persones. La universitat és el cinquè factor doncs, de divergència identificat.

4.5.- El factor universitat, la cultura i la formació cultural.

P 5: 20100702 - 5:15

Pienso que la universidad tiene que tener una visión culturalista del mundo y no una visión especialista.

P10: 20100920 - 10:15

La Universitat continua menyspreant el valor d'allò divulgatiu a diferència del món anglosaxó quan és fonamental per un enfortiment d'una aposta productiva i d'una ciutadania més preparada, més digna i més lliure.

P13: 20110204 - 13:18

Es un problema que afecta a tota la formació superior del nostre país, que en altres moments estava associada a la formació de graduat i universitari a un cert nivell de gust i sensibilitat cultural, cosa que ara no passa, és a dir, ara predomina la formació universitària, la noció estrictament professionalista.

P15: 20110206 - 15:14

Quan parlem del paper de les humanitats, no estem reivindicant solament les matèries que nosaltres ensenyem i que avui no tenen gaire demanda, és una manera d'entendre el coneixement diferent per no convertir-ho en una tècnica que serveix no sé per a què.

P14: 20110206 - 14:1

L'acadèmia no fa cultura. La interpreta però no la fa i això, jo crec, els allunya una mica.

P18: 20100627 - 18:7

La educación artística y cultural era una cosa de pintar cartillas, cuadernos y todavía existe en la universidad en Brasil. Una educación a través del arte no puede ser una cosa científica y distanciar el ser humano de ser humano. Necesita ser vivo, caliente, vital.

La universitat ha estat tradicionalment l'agent social responsable de la cultura i de l'educació en el grau més alt de la jerarquia. La universitat però, segons els nostres entrevistats és ara un dels factors de divergència a considerar en el marc de les polítiques públiques. La nostra sentència per aquest factor seria: <La universitat ha de tenir una visió culturalista del món i no una visió especialista>

Es constata a través de les referències la percepció generalitzada que la universitat s'ha desvinculat de l'acció cultural a nivell intern i de la tasca de difusió cultural a l'exterior que tradicionalment havia assumit. Per altra banda, la desconsideració de les humanitats com a àmbit de coneixement en el que s'inscrivien teòricament els perfils professionals vinculats amb el patrimoni, la llengua i la cultura en general és cada vegada més alta, i va acompanyada de la no consolidació de les formacions professionals universitàries en les arts, amb honroses excepcions en el cas de la música, el teatre i la dansa que segueixen però proposades des d'institucions paral·leles com l'Institut del Teatre.

Des de la perspectiva educativa, la universitat no ha trobat l'encaix entre la formació de mestres i pedagogs, d'arxiviers, museòlegs o bibliotecaris etc. i la garantia d'una pràctica cultural que permeti desenvolupar altres competències fonamentals com les artístiques i comunicatives.

A Catalunya, les perspectives determinades per les primeres lleis universitàries de caràcter estatal es concreten en lleis que regulen primer la creació dels consells socials com a òrgans de participació de l'administració i la societat civil en la tasca universitària i a partir de la tercera legislatura, en les lleis de creació de les universitats catalanes, per acabar amb una llei d'universitats pròpia en la sisena legislatura i una llei de creació d'un fons de cohesió territorial en la setena, que tanca el disseny del mapa universitari català contemporani.

Ni la llei 26/1984 de coordinació universitària, ni la llei 16/1998 que creen els consells socials a Catalunya no fan cap referència al concepte cultura. En el preàmbul de la llei de 1998 apareixen referències a la pau, al medi natural i al progrés social i humà com a conceptes més propers. En ambdues lleis però, queda evidenciat que el que és important és la participació en el govern de la universitat dels poders públics i el vincle amb

l'entorn social i econòmic. Desapareixen progressivament les referències a persones representatives del sector cultural per formar part d'aquests consells.

Comentari a banda es mereixen els pròlegs de les lleis de creació de les Universitats catalanes. La Universitat Pompeu Fabra fa només una petita referència a la tasca d'extensió universitària i reivindica, això sí, el caràcter d'impulsor de la normalització del català de Pompeu Fabra. Les universitats de Tarragona, Lleida i Girona si que es defineixen com a motors del progrés cultural a les seves comarques, assumeixen la funció de dinamitzar el sector cultural del seu entorn i oferir cobertura a les demandes de titulació d'aquest sector. Les propostes en forma de màsters i postgraus en diferents perfils professionals culturals han estat nombroses. La formació de grau en pedagogia, educació social i magisteri també.

Tarragona opta per el nom d'un altre personatge singular de la cultura catalana, en aquesta ocasió teoritzador de la causa nacional de Catalunya per a la seva universitat, que també té els objectius de les universitats territorials, molt més properes en principi, a la tasca cultural. La UOC és un altre cas singular que vol donar resposta l'any 1995 a una nova necessitat cultural del país com és la formació cultural virtual i en base a les noves tecnologies. La seva funció educativa – cultural es concreta en l'extensió cultural digital. Els preàmbuls de la Universitat Ramon Llull, la UIC, la de Vic i l'Abad Oliva son expressió de la creació d'universitats que son fruit de la voluntat econòmica i social del territori, més que de la consideració de la universitat com a agent cultural i educatiu polític.

La llei d'Universitats de Catalunya en el seu pròleg no aporta al nostre entendre, grans novetats en relació a la legislació estatal però sí que recull alguns elements característics del context català com son la referència a la tasca de renovació pedagògica i cultural de la societat catalana i a la necessitat que el sistema universitari català es distingeixi per promoure el diàleg entre cultures i, la llengua pròpia. És des d'aquest posicionament diferencial que la universitat catalana considera que pot aportar al coneixement de les ciències i les humanitats. Queda concretada la tasca cultural de la universitat doncs, en la seva tasca a favor de l'aprenentatge de llengües i el coneixement i el diàleg entre cultures. La llei d'universitats catalana no contempla en canvi la qüestió de la tercera missió universitària defensada per les lleis de creació de les universitats catalanes i els

consells socials, és per aquest motiu que a través de la creació del Fons d'acció territorial de l'educació superior es regularà la possibilitat que la universitat segueixi exercint com a agent de foment de la cultura, de dinamització de l'àmbit i clima cultural i de generador de productes i serveis culturals.

Aquesta darrera llei compensa així en bona part, seguint el model de la darrera llei orgànica estatal, la perspectiva molt limitada de la funció cultural de la universitat centrada en la qüestió lingüística i en un diàleg entre cultures que no preveu en cap moment tenir en compte l'expressió artística i l'educació de la creativitat. Després de la universitat, les raons que argumenten els factors de divergència tenen una causalitat més social i cultural. Son les causes o factors que hem anomenat de tipus sociològic i que tot seguit analitzem.

4.6.- La consideració social de la tasca educativa i cultural .

P 1: 20100825 - 1:22

Perquè els noms dels artistes surten als diaris i els noms dels mestres, no.

P 8: 20101008 - 8:10

La dignificació de la professió pels mitjans de comunicació passa per la recuperació de la consideració del mestre.

P 2: 20110310 - 2:13

La societat es pensa que l'escola ho ha de fer tot. Hi ha uns pares, una societat. A l'escola eduquem o ensenyem?

P 4: 20110308 - 4:18

Si en el procés de formació dels professionals, cal dir que la responsabilitat del que passa a l'escola, no és només d'ells.

P10: 20100920 - 10:23

Al professor o professora se l'hauria de res situar en el centre del sector social, ser mestre o professor és alguna cosa molt importat, que mereix un respecte per part de tota la societat i això te a veure no només amb la comunicació sinó en el reconeixement d'una autoritat i te a veure amb la cultura de drets però també de deures,

P15: 20110206.doc - 15:15

Els mestres i els professors no tenen el reconeixement que han de tenir, no se'ls considera com a una dedicació que és bàsica, si la carrera fos més important això li donaria prestigi.

Entrant ja en els factors de tipus sociològic, bona part dels motius de divergència venen donats o són agreujats per el caràcter mediàtic de la nostra societat. <Perquè els noms

dels artistes surten als diaris i els noms dels mestres, no >. Els mitjans de comunicació contribueixen a expressar i consolidar aquesta divisió. La consideració social de l'educació és certament diferent a la de la cultura. Queda comprovada la qüestió en base a l'opinió i la percepció dels nostres experts, polítics i professionals. L'escola i l'educació son en general, motiu de desconfiança i generen un cert temor entre els agents culturals per el grau de responsabilitat que impliquen. Les crítiques son constants però la implicació social i la participació son mot baixes. La cultura es dibuixa en canvi com l'espai de socialització per excel·lència, més festiva, lúdica i simbòlica, acusada en determinats casos de frívola i innecessària sobretot en contextos de crisis. Políticament parlant, l'educació és una conselleria complicada però important mentre que la de cultura s'ha demostrat sovint prescindible.

En general, la legislació relativa als mitjans de comunicació en les primeres legislatures ha estat de caràcter econòmic i organitzatiu de la televisió pública catalana i de l'espai de radiodifusió nacional. Les lleis inicials referents a la creació i posada en marxa de l'ens públic de la televisió de Catalunya són lleis de caràcter poc "polític" i sense preàmbuls. L'aportació singular del parlament català en relació al tema de la comunicació pública serà sens dubte, la creació del Consell Audiovisual de Catalunya l'any 2000, un organisme que va generar molt debat i que, prenen com a referents altres consells audiovisuals internacionals, tenia com a funció vetllar i regular el pluralisme cultural i lingüístic als mitjans de comunicació públics que operessin en l'àmbit català.

Però aquesta vinculació amb la cultura i l'educació no quedarà explicitada en la següent llei específica de la corporació catalana de mitjans audiovisuals. Veurem que la llei del cinema serà la que contempli finalment la necessitat específica d'establir vincles entre comunicació, cultura i educació. Aquesta visió estereotipada dels mitjans en relació al món educatiu i cultural està directament relacionada amb una de les característiques centrals del context social contemporani que és la generalització de la sensació de indefensió general i especialment dels menors en relació a l'entorn i a la mediació que en fan els mitjans de comunicació, amb la consegüent necessitat de protecció que això genera i que explica el següent codi.

4.7.- Relació amb l'entorn marcada per la protecció i/o el consum .

P 5: 20100702 - 5:6

Una de las funciones de la escuela, que los ricos creen, es sacar a los niños de la calle y eliminar la violencia. Son condiciones distintas

P10: 20100920 - 10:11

Distancia específica entre l'escola i l'entorn. Si als anys seixanta, setanta la redescoberta de l'entorn va ser clau perquè aquelles generacions de fills d'immigrants coneguessin un país avui les dificultats que els mestres i professors puguin acompanyar als escolars per qüestions de responsabilitat civil han complicat molt el fet de sortir de l'escola i descobrir l'entorn.

P 5: 20100702 - 5:7

En una escuela de un pueblo financiada por una empresa, sólo veía dibujos que eran muy cálidos, muy románticos, y son niños que pertenecen a una sociedad muy violenta. No puede mostrar los dibujos violentos, solo quieren los dibujos bonitos, coloridos, etc.

P 2: 20110310 - 2:22

Només puc sortir amb 10 alumnes. Amb qui es queden els altres? Amb el conserge? En un poble potser es podrà sortir i estaràs més tranquil però tenim tota una estructura que limita molt.

P 1: 20100825 - 1:19

La comoditat i la riquesa exagerada ens permet entrar dins de l'escola, primer eren diapositives, després vídeos que supleixen la necessitat d'anar a buscar-ho a la ciutat i aquí comença un empobriment cultural i educatiu impressionat.

De manera reiterada, els textos de les entrevistes ens permeten identificar citacions que fan referència al fet que aquesta és la societat de la por i el consum. <Una tercera qüestió és la distància específica entre l'escola i l'entorn>. Les demandes socials de protecció i consum son abordades des de cada un dels àmbits. L'escola és espai de protecció, la cultura espai de consum.

L'escola que tradicionalment es basava en l'entorn per als aprenentatges més vitals i significatius avui se n'allunya per seguretat o comoditat mentre que els equipaments culturals descuiden en bona part la comunicació i el diàleg amb els ciutadans a favor de la comercialització dels seus productes. Bona part de les experiències educatives en àmbits culturals han entrat en una inèrcia important que fa més necessari que mai plantejar reflexió i debat sobre el sentit del diàleg educació i cultura. A la inversa, la necessitat que l'escola torni a utilitzar l'entorn és cada vegada més urgent per recuperar el sentit bàsic del coneixement científic, social i cultural i la motivació per la implicació social i política que té molt a veure amb el coneixement del paisatge i el territori.

Pel que fa al paisatge, element molt vinculat a la identitat cultural catalana, els governs de convergència regularan de manera molt intensa la seva protecció responen a algunes lluites i demandes socials molt simbòliques com les que van concloure amb la protecció dels aiguamolls de l'Empordà l'any 1983 o les de la zona volcànica de la Garrotxa i el Pedraforca, autèntics emblemes de la història i l'imaginari català. En alguns casos com el de Poblet, la vinculació entre paisatge i cultural és molt evident però la llei regula les funcions d'un patronat que s'entenen com a turístiques, forestals, urbanístiques i culturals però en cap cas educatives.

Tampoc la llei del paisatge promoguda per el govern tripartit considera en el preàmbul, que en relació al paisatge s'hagin de regular accions educatives malgrat que hem identificat projectes rellevants d'educació en el territori i el paisatge encarregats per el Departament de Política Territorial i Obres Públiques en aliança amb l'Observatori. La llei fa referència exclusivament a actuacions de conservació i millora i de foment de la sensibilització i, a la formació d'especialistes en la matèria. Podem concloure doncs, que tampoc l'educació ambiental i la idea de paisatge cultural està contemplada a Catalunya, ni per les lleis de cultura o paisatge ni per les lleis d'educació malgrat l'exercici de bones pràctiques que els espais com el Parc Natural de la Garrotxa o el dels Aiguamolls fa temps que estan realitzant.

L'educació cultural i natural o mediambiental son en definitiva, dos pràctiques que sabem habituals en l'entorn català però no regulades, recollides ni promogudes per les nostres lleis. Les conseqüències son el desarrelament, la pèrdua de referents culturals i el distanciament de les pràctiques experimentals i científiques vinculades amb l'entorn natural i social. En darrera instància, aquesta desconexió explica en bona part el gran problema que ocupa avui les polítiques educatives internacionals: la integració en el mercat laboral i les competències emprenedores. L'excessiu proteccionisme en aliança amb el consumisme amb generat una promoció de ciutadans por avesats a assumir riscos i responsabilitats en relació al seu entorn social i territorial.

El canvi de discurs en aquest sentit, ve donat en bona part per la constatació generalitzada que cal repensar el sistema educatiu per adequar-lo a les necessitats reals de l'entorn en el que es situa avui. Per avançar en aquesta via, és important constatar la rellevància dels canvis produïts en aquest entorn o context determinats molt

especialment per les possibilitats infinites de comunicació i connexió derivades de la descoberta d'internet.

4.8.- Revolució digital i canvi de paradigma educatiu i cultural.

P 5: 20100702 5:5

Creo en una posibilidad de que puedan escoger ciertos contenidos. Pienso que las redes sociales pueden contribuir a un cierto cambio.

P 5: 20100702 - 5:17

Exigí que en las clases de artes plásticas hubiese ordenadores para todos. Hacen dibujos animados, etc.

P 9: 20100920 - 9:10

L'escola i la cultura sumades, suposant que anessin molt coordinats, no sumen el total educatiu que genera la societat. Es basic que polítiques educatives i polítiques culturals s'impliquin al màxim. Com a mínim, hi hagués educació de l'espectador a l'escola, del televident, del consumidor d'internet

P19: 20100701 - 19:21

Profundizar en la lectura de imágenes, articular imágenes, el lenguaje audiovisual, además de la escritura. Creo que es más profundo el cambio que apenas el soporte.

<Crec que és mes profund el canvi que només el suport>. Moltes de les referències codificades en l'anàlisi textual fan referència al caràcter de societat digital, en xarxa i global en la que ens trobem com a motiu o factor de divergència entre cultura i educació. La revolució digital contribueix a aprofundir la divisió entre els dos àmbits a nivell intern i extern. El canvi és tant radical que totes les institucions i pràctiques han de replantejar i tornar a inventar funcions i possibilitats.

El món de l'educació és més reaccionari al canvi. El de la cultura sembla més proper però també amb moltes contradiccions. En el darrer informe publicat per la Unió Europea sobre la implementació de l'educació per competències proposada des de l'any 2006 als països de la unió, la competència digital segueix essent un dels reptes pendents. Al nostre entendre, un dels problemes és l'orientació que s'està donant a aquesta competència, desvinculant-la de la comunicació i la cultura. Un dels grans debats que genera la revolució digital i el canvi de paradigma que suposa la societat xarxa basada en l'intercanvi i la cooperació entre sabers i ciutadans, gira a l'entorn de la propietat intel·lectual o dret d'autor i la seva relació amb el dret a l'educació i l'accés a la cultura, un tema que només queda apuntat en aquesta recerca. El canvi te un calat tant

important en la societat contemporània que requereix de moltes investigacions específiques i des de diferents òptiques.

El que si podem concloure és que les formes utilitzades fins ara per garantir en la legislació de propietat intel·lectual o dret d'autor el dret d'accés a la cultura i del dret a l'educació estan quedant clarament desfasades. Primer perquè es ceneixen exclusivament als entorns d'educació formal i segon perquè es plantegen des de supòsits d'ús dels recursos culturals que, malgrat seguir essent majoritaris (fotocòpies, reproduccions, cites..) son poc representatius dels canvis substancials en les possibilitats reals avui d'accés a la cultura a través de les tecnologies de la informació i la comunicació.

A tall de conclusió volem confirmar la necessitat de regular ja no només el consum i l'accés a la cultura, sinó la participació i la creació a través d'aquestes tecnologies, i, canviar en definitiva, com assenyala Jesús Martín Barbero la perspectiva unidireccional de la transmissió educativa i cultural per la perspectiva de la connectivitat i la xarxa, és a dir de la construcció compartida de discursos i generació de coneixements.

La discussió sobre aquesta qüestió te un to clarament internacional i és un dels grans reptes de futur. En darrera instància aquesta qüestió no deixa d'estar directament relacionada amb el següent factor de divergència entre polítiques culturals i educatives: les identitats culturals plurals que apareixen a les aules i a la societat catalana en diferents moments històrics.

4.9.- La identitat cultural, la pluralitat i la interculturalitat.

P 2: 20110310 - 2:14

Com pots integrar una persona estrangera si no l'integres en aquesta cultura? Podem ensenyar a llegir, a escriure, però per integrar-se ha de conèixer la cultura del lloc on està i ha de consumir-la. Podem parlar d'integració quan aquesta persona valora els fets culturals..

P 5: 20100702 Anna Mae.doc - 5:8

La situación es compleja en Brasil. Vuestro problema en España es integrar a los inmigrantes. En Brasil está entre los brasileños. La exploración, terrible de inmigrantes sudamericanos, por parte de inmigrantes coreanos, chinos.

<Com pots integrar una persona estrangera si no la integres en aquesta cultura?> El darrer factor de divergència vinculat a qüestions més sociològiques és la constatació de que aquesta és una societat de la diversitat cultural: La realitat és multicultural però per a l'escola aquest fet és problemàtic mentre que per a la cultura és aparentment un valor de creixement i riquesa o així semblen expressar-ho els nostres entrevistats.

El cert és que la diversitat genera tensions en un i altre sector i és en canvi clarament, el factor contemplat com a menys important en nombre de citacions pel que fa als agents. En pocs casos les opinions son clares en aquest sentit i domina una tendència a l'ús d'un llenguatge políticament correcte, especialment en el cas de la cultura, que amaga al nostre entendre, conflictes no evidenciats i debats molt importants que, a Catalunya encara no han estat plantejats.

L'escola catalana, continua vinculada, en la llei d'educació autonòmica, a la conservació del fet cultural català. No ho està, malauradament, al fet de la diversitat cultural que es segueix relacionant exclusivament a la noció de cohesió social, és a dir, a la necessitat d'integració a una línia d'expressió cultural autòctona que garanteixi la convivència. És difícil entendre avui aquesta actitud marcadament proteccionista, expressió d'una certa incapacitat d'acceptació de la riquesa que la pluralitat comporta i de la relació de la creativitat i la innovació amb la diversitat de formes, expressions i perspectives que, necessàriament han de partir i parteixen de les identitats culturals.

D'acord amb la declaració dels drets culturals, aquestes identitats son un dret fonamental de la persona i les col·lectivitats però mai poden entendre's com a excloents i limitar l'acceptació de la riquesa que implica la hibridació, el mestissatge i la configuració d'expressions culturals i artístics diferents, que sempre seran expressió de les identitats col·lectives, però contemporànies. El compromís de la societat amb l'educació segons el preàmbul de la llei catalana d'educació, és el compromís amb la defensa d'unes institucions pròpies de govern que han de garantir nivells més elevats de cultura a través de polítiques educatives democràtiques. Aquesta cultura es concreta en la llengua i les tradicions del país. Una perspectiva distant de la idea d'interculturalitat que defensa la pedagogia contemporània.

5.- Àmbits de complementarietat, eixos de l'educació cultural.

Entre les polítiques culturals i educatives a Catalunya hi ha dificultats d'interrelació importants. Han estat explicades contrastant els resultats de les entrevistes i els resultats obtinguts de l'anàlisi dels preàmbuls de les lleis: lleis marc i administració cultural, lleis de cultura relacionades amb l'espectacle, amb els museus i el patrimoni, amb el paisatge o amb els arxius, lleis d'educació i lleis d'universitats especialment.

No obstant, tant l'anàlisi sociològic com l'estudi jurídic han confirmat també, àmbits de complementarietat o espais de coordinació que, malgrat no ser tant rellevants quantitativament parlant ho són en termes qualitius perquè ens permeten apuntar pautes d'actuació de futur. Els àmbits de complementarietat representen un 41% del total de les categories identificades i de les referències acotades. Constitueixen la mirada optimista i positiva en relació a les possibilitats de diàleg efectiu entre educació i cultura. Desmenteixen en part o relativitzen les dificultats d'interrelació però la seva rellevància en termes quantitius és secundària, no reflecteix per tant, la visió predominant o l'opinió majoritària.

Famílies, categories, codis i citacions. Xifres totals i percentatges en referències

	CATEGORIES*	CODIS	CITACIONS	%
FACTORS DE DIVERGÈNCIA	9 categories	18 codis ¹¹	294 referències	59%
ÀMBITS DE COMPLEMENTARIETAT	6 categories	12 codis	204 referències	41%
TOTALS	14 categories	30 codis	498 citacions	100%

Lleis analitzades que contemplem el seu preàmbul els àmbits de complementarietat

Lleis 49, 83 (Administració cultural)

Lleis 10,12,13,24,46,47,55,56,57,69,70,77,78,85 (Lleis de cultura)

Biblioteques

Llengua i política lingüística

¹¹ Un codi és un concepte, idea o missatge que sintetitza diferents referències coincidents

Agents culturals

Arxius

Cultura popular

Televisió, cinema i audiovisuals

Paisatge

Lleis 25,59,67,68 (Lleis de noves professions)

Lleis 4,6,7,18,19,27,29,50,62,64,73,81 (Lleis d'educació)

Lleis 31,32,33,34,44,61,74,80 (Universitats)

Aquestes categories confirmen la segona de les hipòtesis inicials que assenyalava que es pot generar coneixement teòric fonamentat en el camp del que hem vingut anomenant l'educació cultural. És evident que les categories identificades com a àmbits de complementarietat son centrals per a la construcció d'aquest camp conceptual i teòric de l'educació cultural que ha de fonamentar el disseny de polítiques culturals i educatives des de perspectives diferents i més properes a les demandes dels sectors.

La segona superfamília agrupa les famílies o categories (6) i codis (12) que descriuen i fan referència als **àmbits de complementarietat** i es representen en lletra majúscula.

Code Family: EDUCACIÓ ARTÍSTICA

Created: 2012-03-21 18:32:38 (Super)

Codes (2): [Arts i cultura com a formació extraescolar] [Educació artística]

Quotation(s): 36

Code Family: LLEGIR, ESCRIURE, LITERATURA

Created: 2012-03-21 18:41:38 (Super)

Codes (2): [Ensenyar a llegir] [promoure la lectura]

Quotation(s): 23

Code Family: PATRIMONI

Created: 2012-03-21 18:31:56 (Super)

Codes (2): [Educació i patrimoni] [patrimoni cultural i sostenibilitat]

Quotation(s): 18

Code Family: PEDAGOGIA DEL COS

Created: 2012-03-21 18:33:21 (Super)

Codes (2): [Arts escèniques com a pedagogia] [Educació física i del cos]

Quotation(s): 16

Code Family: CIUTADANIA CULTURAL, CIUTAT EDUCADORA

Created: 2012-03-21 18:34:04 (Super)

Codes (2): [ciutat educadora i escola] [recursos culturals i educatius de ciutat]

Quotation(s): 50

Code Family: CREATIVITAT COM A VALOR

Created: 2012-03-21 18:30:22 (Super)

Codes (2): [La creativitat i l'educació] [La creativitat i la cultura]

Quotation(s): 27

5.1.- Educació per a la ciutadania cultural.

P 1: 20100825 - 1:36

Cada escola hauria de tenir entrades lliures als museus. Des del MACBA això ho vaig proposar 70.000 vegades. Aleshores, que les escoles hagin, necessàriament, de descobrir un parell de centres culturals importants del seu entorn, cada any, i que per fer això, no reben subvenció, sinó que simplement els hi obren la porta, això clama al cel no fer-ho

P 3: 20100626 - 3:10

Las instituciones culturales tienen sus sistemas educativos. El Museo de Arte Contemporáneo en Sao Paulo por ejemplo es uno de los mas interesantes, porque tiene la suerte de que esta en la Universidad y tiene mas apoyos para la investigación, de prácticas educativas en el museo.

P18: 20100627 - 18:8

Creo que nunca al menos en São Paulo tuvimos tantos servicios educativos tan buenos en tantos espacios culturales. (...) Hay cosas que hay que garantizar en un servicio educativo. Primero un equipo, segundo que este equipo estudie junto, cree su trabajo junto y discuta su trabajo, y tercero, que haya en la institución apoyo.

P13: 20110204 - 13:10

A qualsevol institució cultural hi ha, com a mínim, un espai educatiu, un departament educatiu o un servei educatiu i en no pocs centres educatius, hi ha el que en podríem anomenar obertura de finestres cap el gaudi dels bens culturals que, almenys, el propi municipi ofereix de tal manera que no es pot ser completament pessimista.

El concepte de ciutadania cultural deriva de la investigació i els avenços en el camp del dret de la cultura i dels drets fonamentals. El camí cap a una tercera generació de drets humans es va iniciar els anys noranta a Barcelona i des del sistema de nacions unides s'han fet passes importants vers un nou Pacte per els Drets Culturals. El dret a participar en la vida cultural te el reconeixement explícit en la carta dels drets humans, també el dret a l'educació com a dret fonamental.

Els esforços de la comunitat internacional estan marcadament orientats avui, a la recerca de noves fórmules de relació cultura – educació. Es succeeixen els estudis i recerques sobre educació artística, accés dels joves a la cultura, educació crítica en mitjans de comunicació, transversalitat de la cultura, educació per a tothom i al llarg de tota la vida, formació en emprenedoria i creativitat, innovació, interculturalitat, educació en competències etc.

Un dels àmbits més importants de complementaritat i punt de trobada d'aquests drets fonamentals en el que s'han experimentat diversos programes i projectes d'administració pública que aposten per la transversalitat (Kaleidos 2010) és el context

local. L'educació cultural s'entén com a molt més rellevant des de la noció o paradigma de la ciutat com a espai polític, ambiental i social de relació i convivència més universal. La visió de ciutat així definida no depèn de les seves dimensions ni ubicació en diferents contextos i paisatges sinó que s'entén essencialment com a marc de regulació i experimentació del diàleg entre diverses formes d'entendre i habitar el món.

Ciutats Educadores és la forma més organitzada i més coneguda i formal d'intentar aconseguir aquesta porositat màxima de les parts de l'escola i de les parets de les institucions culturals.

Es constata que en termes d'educació ciutadana, les iniciatives haurien d'estar assumides des de les polítiques educatives però contemplant la participació dels agents no només socials i econòmics sinó sobretot culturals en la tasca.

La legislació catalana sobre el tipus i el paper dels agents culturals que actuen en el territori ha estat moltes vegades pionera i certament important. El Parlament de Catalunya ha pres la iniciativa sovint en la legislació de la participació social i ciutadana en les tasques d'interès general. Fou el primer parlament autonòmic que va intervenir en la regulació de la participació privada en la gestió cultural i educativa entenent cultura i educació com a activitats d'interès general que podien ser assumides per la ciutadania a canvi d'una exempció fiscal i un tracte jurídic favorable. La primera llei de fundacions catalana és de l'any 1982, modificada l'any 1985 i substituïda per la llei de Fundacions de 2001. Les fundacions a Catalunya tenen un paper fonamental en la gestió de la cultura i més secundari en el de l'educació.

La llei de regulació general de les associacions per altra banda, serà aprovada l'any 1997 i posa en evidència la diferent classificació establerta entre associacions culturals (usuaris i consumidors, culturals) i associacions de caràcter educatiu (alumnes, pares i mares) o les de participació ciutadana (de veïns, de voluntaris, juvenils) etc. Entre aquestes associacions, destaquen les comunitats catalans de l'exterior, regulades per la llei 18/1996 i reconegudes per la seva contribució a la projecció de la llengua i la cultura. Per aquestes associacions l'aprovació de la llei implica el compromís del govern català en la garantia de defensa del dret fonamental dels seus associats a participar en la vida cultural catalana i, malgrat que no en el preàmbul, es regula que

aquesta participació sigui facilitada a través de l'opció de retornar a Catalunya a fer formació. Els agents culturals i educatius organitzats son objecte doncs, de regulació que considera la possibilitat de treball conjunt.

El segon gran grup d'agents que han de fer possible aquesta construcció de la ciutadania cultural i el treball coordinat entre educació i cultura en el territori responen a perfils professionals que s'han anat definint i regulant al llarg d'aquests anys i que s'articulen en col·legis professionals. Els mestres d'escola, no reconeguts encara avui per cap col·legi professional, tenen en aquests altres agents educadors uns aliats importantíssims per avançar en els projectes d'alfabetització, promoció de la llengua i del gaudi de la lectura i l'escriptura, coneixement del medi i de l'entorn, cooperació i solidaritat etc.

Moltes d'aquestes professions es situen en els espais d'intersecció entre cultura i educació. Confirmen doncs, una de les hipòtesis parcials de la recerca, que en els espais d'intersecció entre educació i cultura es van obrint àmbits laborals interessants de manera molt ràpida, provocant d'immediat la seva regulació legal. Destaquem en aquest sentí la llei 10/1985, de 13 de juny, de creació del Col·legi Oficial de Bibliotecaris i Documentalistes de Catalunya, en el preàmbul de la que s'especifica que hi ha una revaloració de la cultura i de la seva extensió mitjançant el desenvolupament educatiu, la difusió de la lectura i les necessitats creixents d'informació i documentació.

També en l'espai d'intersecció entre educació i cultura es dibuixen necessitats d'educació diferents. És el cas de la llei 15/1996 de 15 de novembre, o Llei de Creació del Col·legi d'Educadors i Educadores Socials de Catalunya que regula la intervenció dels educadors en espais no formals, obviant de manera significativa la referència als entorns culturals. Per aquest mateix motiu, apareix poc temps després la llei de creació del Col·legi de Pedagogs de Catalunya on la cultura sí és ja un camp d'actuació específic en el que els pedagogs s'especialitzen en l'elaboració de projectes educatius, el disseny de perfils professionals, les accions educatives o la recerca. Ens atrevim a afirmar però que, malgrat la previsió de la llei en la definició del perfil del pedagog, la formació professional d'aquests especialistes ha tingut poc en compte aquest camp cultural i, els currículums de formació de pedagogs i pedagogues no es caracteritzen per un avenç significatiu en aquest sentit a Catalunya. El COPEC o col·legi oficial de pedagogs inicia ara un primer grup de treball sobre pedagogia i cultura que agrupa als

pedagogs que, de manera més aviat voluntària s'han anat introduint en els centres culturals.

És interessant doncs, la conclusió dels perfils professionals apareguts en aquests anys, regulats o no per llei: bibliotecaris, documentalistes, arxivers (regulats per llei pròpia), museòlegs (regulats per decret), restauradors, gestors culturals (associació de professionals), dissenyadors gràfics, professionals de l'audiovisual, educadors socials i pedagogs etc. L'experiència professional com a museòloga, gestora cultural i educadora, sumada a aquest anàlisi confirma una necessitat de repensar alguns d'aquests perfils professionals o, sobretot, de generar hibridacions entre tots ells: museòlegs que treballin en clau educativa, pedagogs culturals, gestors culturals de serveis, programes i projectes educatius etc. Tots aquests professionals haurien de compartir un codi deontològic específic fonamentat en una visió de l'educació que garantis el dret a participar en la vida cultural i el caràcter polític i ètic d'aquesta participació fonamental per a la construcció de la democràcia real.

Aquesta qüestió avui, està directament relacionada amb el següent eix de construcció de ciutadania cultural que és el de les noves alfabetitzacions en diferents llenguatges i narratives. Un eix que té un clar referent de bones pràctiques en els històrics programes de promoció de la lectura.

5.2. - Literatura, lectura i noves alfabetitzacions.

P 1: 20100825 - 1:17

Aleshores a mi em fa la impressió que tot el projecte a Barcelona de biblioteques públiques és molt molt important perquè ensenyar a llegir i a interessar-se per l'escriptura i tot això, la xarxa de biblioteques pot fer moltíssimes coses que no cal que faci l'escola

P 6: 20100704 - 6:24

Sobretudo con el modelo que ha salido de Bogotá/ Medellín que las bibliotecas son centros culturales y centros de ocio de fin de semana, lugares de encuentro de las familias lo cual es importante porque son una alternativa a los centros comerciales. La única que tiene la gente aquí. Hay que empezar a pensar en las bibliotecas no solo en cuestión de libros sino una cuestión de ciudadanos!

P 7: 20100712 - 7:6

Les biblioteques per descomptat, ha sigut un dels capítols més espectaculars; han arribat tard, però han satisfet la demanda que estava, allò, latent.

Les biblioteques han estat un model de referència de les polítiques públiques i la creació d'espais culturals i educatius. Avui son les pioneres en obrir les portes als nous llenguatges audiovisuals. < La capacitat de lectura de la imatge és també un element de formació, i més en aquests moments > Les biblioteques escolars no estan acceptades com a estructurants de la xarxa i no participen, per tant de la mateixa consideració social i cultural.

L'educació en comunicació i en cultura i llenguatges audiovisuals així com, la mobilització del sector literari i creatiu son fronts assumits des de la cultura i les polítiques culturals. L'alfabetització digital i els racons de lectura (Projectes de centre per a la promoció de la lectura) son fronts proposats des de les polítiques i el sector educatiu. El diàleg en aquest sentit s'haurà de construir de manera molt innovadora i consensuada, entenent que la literatura és un espai més de creació i que el sector editorial és un dels sectors estratègics a Catalunya juntament amb el sector de la comunicació en general.

En relació a les biblioteques, els preàmbuls de les lleis estudiades, la llei de 1981 i la llei de 1993 ens permeten establir una certa comparativa que dibuixa una tendència compartida per altres subsectors culturals regulats per les lleis aprovades en aquest període: si en la llei de 1981, les biblioteques eren clarament la política pública de construcció d'equipaments per garantir l'accés a la cultura en condicions de llibertat i igualtat, l'any 1993, la xarxa de biblioteques creades és objecte essencialment de coordinació i distribució competencial, és a dir de repartiment d'obligacions entre les administracions públiques pertinent.

El sistema bibliotecari en general, té segons el preàmbul de la llei, la funció de difondre la producció bibliogràfica catalana i de garantir un sistema de lectura pública que té en compte tangencialment, les biblioteques escolars però que no es planteja la necessitat d'una major coordinació ni la visió de treball educatiu compartit. Caldrà contrarestar aquesta desviació perquè les biblioteques son indiscutiblement, un dels grans actors i agents culturals implicats en la formació i educació de ciutadans i ciutadanes més creatives, responsables i participatives.

Finalment cal considerar el paper dels organismes creats des de l'administració cultural com a tercer bloc d'agents implicats en l'estratègia de construcció de ciutadania cultural. Ens referim a la creació d'organismes com l'Institut Català de les Indústries Culturals (empresa pública de dret privat) i els organismes independents com el CONCA definits en les legislatures i governs de la darrera etapa estudiada. El CONCA es situa pel que fa als seus plantejaments inicials i filosofia (avui seriosament discutida i retallada) com a actor educatiu en el camp de les arts i la ciutadania. L'analitzarem amb més detall en l'apartat següent. Però especialment rellevants també en l'estratègia de construcció de ciutadania cultural son avui, els mitjans de comunicació audiovisual i les indústries culturals i creatives.

L'Institut Català d'Indústries Culturals té caràcter d'empresa pública de dret privat, és a dir amb moltes més atribucions i capacitat de gestió econòmica i financera que les anteriors. Com hem vist, en el preàmbul de l'ICIC la referència a la tasca educativa és molt secundària i només s'hi sobreentén quan es parla de creativitat lligada al mercat cultural. Malgrat això, en el seu articulat es regula clarament la formació i la promoció de la innovació creativa i l'aliança amb les escoles de formació de professionals de les indústries culturals. L'ICIC amplia el camp de protecció i promoció de la producció cultural més enllà de la literatura i es posiciona en relació a la tasca de formació de creadors i productors alhora que comença a apuntar a la necessitat de considerar la formació bàsica de ciutadania cultural i creativa entesa com a necessitat de creació de la demanda de consum d'aquests productes.

L'altre gran organisme del món audiovisual, el consell audiovisual de Catalunya no ha tingut mai explicitat en el seu preàmbul el paper que l'educació juga en aquesta garantia de defensa del pluralisme però aquesta ha estat una tasca desenvolupada per el CAC sobretot en els seus primers anys d'una manera clarament articulada amb el sistema educatiu formal a través de la convocatòria de premis a la recerca i a l'educació en comunicació (el CAC a l'escola). A partir de 2005, la llei de comunicació audiovisual catalana defineix de nou les funcions dels mitjans de comunicació públics en un context radicalment diferent pel que fa a les possibilitats tècniques i socials, i coordina un àmbit absolutament vinculat a la cultura i als drets fonamentals (el coneixement i difusió de la llengua catalana segons la llei) com és el dels mitjans. La llei diu textualment en el seu preàmbul:

[...] (la comunicació) s'orienta a la satisfacció adequada i efectiva de tot un seguit de drets i principis d'origen constitucional i estatutari, com ara el dret a l'educació i a l'accés a la cultura, l'impuls del coneixement i l'ús de la llengua catalana, i l'afavoriment de la cohesió i el pluralisme socials.

Serà la llei del cinema, la darrera llei de cultura del període estudiat, la llei de cultura que sí concreta i regula els mecanismes de difusió de la cultura cinematogràfica en el sistema educatiu català, i així ho fa constar en el mateix preàmbul: <Així mateix, l'article 45 de la Llei regula mecanismes de difusió de la cultura cinematogràfica en el sistema educatiu català>

Podem concloure doncs, que en el cas dels mitjans de comunicació, sembla que l'educació cinematogràfica està garantida a Catalunya i la legislació cultural en aquest cas, preveu el diàleg amb el sector educatiu. No passa el mateix amb la televisió ni amb els altres mitjans i per tant podríem dir que l'educació en comunicació catalana està més orientada a l'educació artística que a l'educació crítica o en mitjans. És important però remarcar que aquest és probablement l'únic subsector cultural regulat durant el període de govern d'esquerres que preveu la coordinació entre política cultural i educació.

5.3.- Educació artística per a tothom.

P 9: 20100920 - 9:37

La falta de porositat del sistema educatiu ha generat l'aparició d'una sèrie de serveis que les necessitats exigien: les escoles de música, les escoles de dansa, els tallers de les cases de cultura, aquesta seria la més positiva.

P19: 20100701 - 19:6

En las escuelas de cultura y artes brasileñas existen salas con *ludotecas* además de biblioteca, inicio de lecturas; se dibuja mucho, se trabajo con fango y con juegos colectivos. Tal vez las innovaciones de la educación vinculada con la cultura aquí están más en este proceso. En São Paulo en la década de los años 70, surgieron personas que trajeron una visión interesante de cómo vincular la enseñanza del arte a las actividades pedagógicas.

P 9: 20100920 - 9:14

En termes de models comparats excel·leix el Canadà a partir del que va intentar en G. Laferriere, on les arts estan presents des del primer ensenyament i hi ha un model alternatiu que és més o menys present en els Països Baixos i que potser és, degut al tancament del sistema educatiu nostre que potser seria el que s'hauria d'aplicar aquí: És situar una certa oferta pública o concertada, és a dir, assequible per les butxaques privades que fos d'escola d'arts just després de l'horari escolar

L'educació artística ha estat assumida per separat des de l'escola com a extraescolar o matèria curricular poc considerada, des de la cultura com a suplència i sense entendre el vincle amb la formació de públics. L'educació per a tothom, de qualitat, és el gran objectiu de la UNESCO i de les polítiques educatives mundials. L'educació per a tothom és el segon Objectiu del Mil·lenni. Es constata en aquesta recerca que, la garantia per a una educació per a tothom però de qualitat passa per la inclusió de l'educació artística i l'aliança amb el món de la creació i del sector cultural i que cal trobar models que facilitin el treball conjunt. Les bones pràctiques en aquest sentit son moltes i estan marcant clarament les tendències a seguir.

Un dels organismes públics culturals responsable de l'educació artística, creat per llei del Parlament de Catalunya, el CONCA es plantejava ja obertament, la qüestió de la formació de públics i en particular feia esment de la formació del públic jove entre els seus objectius. El preàmbul de la llei del CONCA no només fa referència al foment i expansió de la cultura sinó també al dret de la ciutadania a la cultura i a la necessitat de garantir l'accés universal. El mateix preàmbul fa referència a la importància de la formació professional i, com assenyalàvem, insisteix en la necessitat de crear demanda entre els joves.

Pel que fa a la legislació educativa orgànica o estatal, La LODE fou una llei pionera centrada en la protecció del dret a l'educació i en la defensa de la pluralitat ideològica i la participació pública i social en l'educació com a principi democràtic, serà però la LOGSE, la llei que regularà el model d'escola pública i de sistema educatiu contemporani a Espanya. En el llenguatge dels pròlegs de les lleis educatives de l'etapa socialista, el concepte cultura no apareix de manera específica. Es parla sempre de valors malgrat que es reconeix de manera evident l'expressió cultural i artística d'aquests valors a través de les llengües, el patrimoni i les arts, que es consideren camp de coneixement específic perquè responen a una demanda professional de la societat.

La LOE reprendrà el discurs de la LOGSE i reivindicarà per primera vegada l'educació no només com a sistema de transmissió de coneixements sinó també de creació i renovació cultural. En el pròleg de la darrera llei educativa estatal apareixen qüestions com les capacitats culturals i emocionals per a l'exercici de la ciutadania i per a la participació en la vida cultural amb una actitud crítica i responsable. Es repren la

reivindicació de l'educació com a tasca col·lectiva i la consideració de la importància dels ensenyaments artístics també al nivell de l'educació superior, és a dir, obrint la porta definitivament a l'entrada de les arts a les universitats. Les arts estan doncs presents ja en la legislació educativa, com també ho està el patrimoni cultural. El pas següent és vincular ambdós conceptes amb el de les identitats i l'educació intercultural.

5.4.- Patrimoni, identitat i educació intercultural.

P 7: 20100712 - 7:1

La cultura relacionada amb la idea de conreu, de cultivar les pràctiques culturalment distingides; la cultura és la capacitat de relacionar-se dels humans amb els altres humans o bé amb la natura, però afegint-t'hi tot un plus de conreu, de conreu que vol dir alimentar, que vol dir informar-se, que vol dir créixer, que vol dir preocupar-se, on hi hagi una persona culta, cultivada, hi haurà segur l'interès continuat per un tema, la exigència, la curiositat, l'intercanvi, totes aquelles pautes que comporten i caracteritzen els comportaments culturals bàsics

P15: 20110206 - 15:18

El Cinema Clàssic no deixa de ser un Patrimoni Cultural, que s'ha de saber mantenir i saber transmetre, el Clàssic és el que té sentit sempre, és clar, els grans poetes han llegit molta poesia, els grans cineastes han vist molt cinema, és a dir no s'inventa des de res, no, des del no res. En la filosofia passa el mateix, els alumnes et diuen la filosofia és pensar, és saber filosofar, sí, però bé, si no saps el que han fet els grans filòsofs, corres el risc de pensar que has inventat la sopa d'all i tot el que se t'acudí, ja ho han dit uns altres hi ho han dit millor, o sigui, és com un llibre amb molts capítols.

P13: 20110204 - 13:22

El patrimoni, la memòria aporta les claus d'identificació del seu entorn, de pertanyença a aquest entorn i de responsabilitat envers a aquest entorn, amb el qual, al final, no és només un problema cultural, sinó també és un problema polític,

P 6: 20100704 - 6:20

Y educar, claro no solo en términos de la educación formal sino que empieza a haber educación más ligada -y eso si, ya te decía que este país tenía su caminito andado- a patrimonio cultural y diversidad.

<El patrimoni, la memòria aporta les claus d'identificació del seu entorn, de pertànyer a aquest entorn i de responsabilitat envers a aquest entorn> La rellevància del subsector del patrimoni en el discurs general sobre educació i cultura que hem constatat a través de les entrevistes, és, numèricament parlant i d'acord a les referències que configuren aquesta categoria, molt inferior al protagonisme que aquest subsector ha tingut i té en les polítiques públiques culturals i en el marc jurídic

Malgrat la llarga tradició catalana en el camp de l'educació en patrimoni i els avenços en la introducció d'aquesta oferta cultural en el món educatiu, des de la universitat a les escoles, els resultats aconseguits a Catalunya no són massa significatius pel que fa a la consideració que li donen els nostres entrevistats a aquest punt de trobada. En el sector del patrimoni és no obstant, on més possibilitats de col·laboració món educatiu i cultural es dibuixen però és també l'àmbit en el que és més difícil garantir la qualitat i no caure en la massificació i mercantilització de la oferta.

Per altra banda, el patrimoni cultural és el camp en el que el paradigma de la diversitat cultural suposa un repte més important donat que els discursos, sobretot en l'àmbit de museus i arxius, és unidireccional i de caràcter clarament nacional. L'escola és en això, una gran aliada. El reconeixement de la identitat cultural del país que acull a persones i realitats molt diverses és un primer pas fonamental per a la construcció de ponts amb les altres identitats, però perquè aquestes altres identitats siguin tractades i enteses amb la consideració que es mereixen i el valor que tenen, s'han de poder expressar a través del seu patrimoni cultural i la seva capacitat d'expressió artística, també a l'escola.

El patrimoni cultural i natural, científic i artístic, material i immaterial així com l'educació intercultural són els àmbits de coneixement més presents en les universitats. La seva rellevància és però una altra qüestió. El món de les universitats estarà regulat durant aquest període 1980-2010 per tres lleis orgàniques estatals dels anys 1983, 2001 i 2007. Les lleis universitàries són l'expressió fonamental de la perspectiva cultural del país. La relació educació i cultura en les tres lleis és explícita. Podríem dir, a manera ràpida que la cultura passa de ser herència a ser oferta.

Els punts de contacte entre aquesta institució educativa singular que és la universitat i el món de la cultura són evidents i fundacionals però tenen diferents maneres d'expressar-se en cada una de les tres lleis, que simbolitzen clarament tres períodes i visions marcades, òbviament per el context internacional. Dit de manera resumida la universitat passa de ser agent de democratització de la cultura a considerar la cultura com a activitat important en la formació de l'alumnat però secundària en l'oferta real de perfils professionals.

La primera llei universitària, una de les primeres lleis de l'etapa socialista defineix així les funcions bàsiques de la universitat l'any 1983 en un context de reconstrucció social i cultural des de l'educació i especifica la funció d'extensió cultural. En el cas de la llei universitària de l'any 2001, etapa dels governs del PP a Madrid, la concreció de la tasca universitària en relació a la cultura està orientada a la formació de professionals competents abans que a la *transmissió* cultural. El retorn dels governs liderats per opcions polítiques d'esquerres a Madrid generarà una tercera perspectiva en un context social però sobretot econòmic, el de l'any 2007, que ja era substancialment diferent i on es posava l'accent de nou, en la transferència del coneixement i els seus beneficis a la societat.

A Catalunya, aquestes tres perspectives es concreten en lleis que regulen primer la creació dels consells socials com a òrgans de participació de l'administració i la societat civil en la tasca universitària i a partir de la tercera legislatura, en les lleis de creació de les universitats catalanes, per acabar amb una llei d'universitats pròpia en la sisena legislatura i una llei de creació d'un fons de cohesió territorial en la setena, que tanca el disseny del mapa universitari català contemporani. La llei d'Universitats de Catalunya en el seu pròleg no aporta grans novetats en relació a la legislació estatal però sí que recull alguns elements característics del context català com són la referència a la tasca de renovació pedagògica i cultural de la societat catalana i a la necessitat que el sistema universitari català es distingeixi per promoure el diàleg entre cultures i, la llengua pròpia.

La llengua i la política lingüística són, amb diferència, l'aspecte de la cultura més regulat durant les primeres legislatures per el parlament català. La llei de normalització lingüística de 1983 és una de les poques lleis analitzades que, des de la perspectiva cultural planteja, en el preàmbul, la necessitat d'un treball coordinat amb el món educatiu. *L'escassa presència històrica de la llengua catalana en l'ensenyament no ha permès entre d'altres, integrar altres identitats culturals* afirma el preàmbul d'aquesta llei pionera de 1983, defensant així un concepte d'identitat molt vinculat al de la declaració dels drets culturals, és a dir, no exclouent sinó recurs de diàleg amb la diversitat i amb les altres llengües oficials. També en aquest mateix preàmbul es fa referència per primera vegada en una llei analitzada per aquest treball, a la possibilitat de regular una part fonamental de la vida cultural catalana a través de l'educació. La

segona llei de política lingüística de 1998 manté l'esperit de la primera norma i segueix incidint en la necessitat d'articular el coneixement de la llengua a través de l'educació. Després de la llengua, el segon gran àmbit o tipus de patrimoni que sí que te garantit a Catalunya el vincle amb el sistema educatiu per assegurar-ne el coneixement i el gaudi d'una manera universal i generalitzada és la denominada cultura popular o tradicional.

La primera llei de cultura aprovada per el Parlament de Catalunya és la llei 1/1980 de 12 de juny per la qual es declara Festa Nacional de Catalunya la diada de l'onze de setembre. L'any 1993 s'aprova la llei que institueix l'himne nacional de Catalunya. Ni una ni altre llei determinen en el seu preàmbul ni en seu articulat que aquests símbols nacionals hagin de tenir presència en el marc escolar més enllà de regular la seva consideració en qualsevol actuació que les escoles públiques facin com a institucions oficials.

El mateix any 1993 s'aprova però la llei de foment i protecció de la cultura popular i tradicional i de l'associacionisme cultural. En el preàmbul d'aquesta llei es parla de manera explícita de l'associacionisme om a espai formatiu substitutori de l'escola i de la suplència que les entitats han fet en un moment històric pel que fa a la transmissió de *cultura, valors i símbols*. Per altra banda, s'assenyala formalment la necessitat d'incloure la cultura popular en el sistema educatiu.

La nostra hipòtesis inicial que les lleis catalanes d'educació i cultura no preveien aquests espais de confluència queda descartada en relació a la cultura popular, com ja havia passat en relació a la llengua. És aquesta possibilitat dibuixada per les lleis la que ha permès anar creant espais d'intersecció entre el món educatiu i cultural a Catalunya. Les tradicions han entrat a l'escola com a fonament d'activitats culturals i participatives i les sortides escolars han buscat donar resposta a aquesta descoberta necessària de la identitat en equipaments vinculats a la història com els museus i espais patrimonials.

Per donar resposta a les necessitats contemporànies de l'educació cultural hem d'afegir però, un tercer paràmetre definit per categories i codis que fan referència a perspectives que han canviat i qüestions que ja son fonamentals: de l'educació de la identitat a l'educació en la diversitat, de la comunicació a l'expressió, de la llengua als llenguatges fins ara no considerats.

5.5.- L'educació en diversitat cultural i creativitat

P 9: 20100920 - 9:17

Si, és clar. I cada vegada, en termes de mercat laboral es valoren més les persones creatives. Sony, la Damm, quan necessiten algú que sigui enginyer, valoren molt més aquell que és enginyer però ha fet també art dramàtic, música, o ha fet arts plàstiques que no pas l'enginyer sol o l'enginyer que te arquitectura.

P 1: 20100825 - 1:11

Trobo molt propera la meva activitat docent amb la meva activitat d'escriptura, per exemple. Perquè és una forma de que coses que aprenc em fa il·lusió empaquetar-les d'alguna manera per mi i per deixar-les per altres. No? Que es el que em sembla que te ha veure amb l'educació

P 7: 20100712 - 7:17

varem constatar l'important que seria la formació amb escriptura dramàtica per a gent que està creant nous espectacles per a nens. Anna Teodoroski, una de les grans especialistes en aprenentatge en alfabetització i en ensenyament en lecto - escriptura que destaca la importància, per exemple, en l'adquisició del llenguatge de tot el que és l'ús de la poesia, dels bons textos, dels embarbussaments

P18: 20100627 - 18:15

Los niños necesitan tener contacto con la diversidad, que dialoguen con ella desde la infancia, porque también es una época de la vida muy poderosa donde la imaginación está muy abierta, donde haces conexiones con facilidad, donde está todo despierto. Entonces si alimentas este momento, tendrás un ser humano más creativo, integrado.

<I cada vegada, en termes de mercat laboral es valoren més les persones creatives> La creativitat és un concepte i una capacitat que va lligada des de la visió crítica i socialment constructiva, a la diversitat cultural. La demanda de creativitat avui és molt evident però les inèrcies i les dificultats de caire polític i ideològic a Europa, Espanya i Catalunya per vincular-la a aquesta diversitat, son encara importants: per una banda, les identitats culturals lligades als territoris i als poders polítics segueixen essent molt sovint de caràcter excloent quan son majoritàries o reclamen un exercici de protecció pel seu caràcter quan son minoritàries.

Per altra banda, la creativitat lligada a la perspectiva crítica i a la diversitat és encara un concepte o valor difícil d'acomodar en esquemes educatius pensats per donar resposta a una societat i un context econòmic que està canviant de manera accelerada però que encara no té models alternatius proposats més enllà de la substitució dels llocs de treball industrials per els llocs de treball de l'economia creativa.

La primera vegada que en el preàmbul d'una llei d'educació apareix la noció de creativitat com a recurs de desenvolupament professional i personal dels individus és en la llei d'educació de l'any 2002, del govern del partit popular. Una al·lusió a la creativitat que es combina amb l'exigència d'una cultura de l'esforç i de la competitivitat en destreses comunicatives, que inclouen altres llengües i hàbits de lectura. En definitiva, un text molt contradictori que expressa al nostre entendre, una apropiació poc meditada de conceptes que fan referència a valors culturals no entesos com a tals.

La LOE de l'any 2006 reprendrà el discurs de la LOGSE i reivindicarà per primera vegada l'educació no només com a sistema de transmissió de coneixements sinó també de creació i renovació cultural. En el pròleg de la darrera llei educativa estatal apareixen qüestions com les capacitats culturals i emocionals per a l'exercici de la ciutadania i per a la participació en la vida cultural amb una actitud crítica i responsable. Aquest discurs de formació de ciutadania cultural crítica i creativa expressat en la darrera llei orgànica estatal, es fa present en la primera llei d'educació catalana en un format que reivindica l'aportació específica a aquesta qüestió des del fet diferencial català:

Les raons culturals i cíviques són impulsades per la voluntat de conformar una ciutadania catalana identificada amb una cultura comuna, en la qual la llengua catalana esdevingui un factor bàsic d'integració social.

L'escola catalana, continua així vinculada avui a la conservació del fet cultural català. No ho està, malauradament, al fet de la diversitat d'expressions culturals, locals o globals, vinculades amb el territori o amb l'edat, el sexe, l'estètica, els gustos, les aficions etc. Una diversitat que es segueix relacionant en el món educatiu exclusivament amb conceptes de diferència: minusvàlues, problemàtiques socials o mentals etc.

La visió escolar segueix essent la de la necessitat d'integració dels diferents a una línia d'expressió cultural pròpia de l'escola que és l'autòctona i que garanteix la convivència. És difícil entendre avui aquesta actitud marcadament proteccionista, expressió d'una certa incapacitat d'acceptació de la riquesa que la pluralitat comporta i de la relació de la creativitat i la innovació amb la diversitat de formes, expressions i perspectives que, necessàriament han de partir i parteixen de les identitats culturals.

D'acord amb la declaració dels drets culturals, aquestes identitats son un dret fonamental de la persona i les col·lectivitats però mai poden entendre's com a excloents i limitar l'acceptació de la riquesa que implica la hibridació, el mestissatge i la configuració d'expressions culturals i artístics diferents, que sempre seran expressió de les identitats col·lectives, però contemporànies.

La no consideració d'aquesta diversitat de formes d'expressió cultural a les escoles és la causa de l'exclusió del sistema educatiu d'una proposta creativa i formativa excepcional que és la que fa el teatre i les arts escèniques en general, la dansa i el que s'ha denominat la pedagogia del cos.

5.6.- Les arts escèniques i la pedagogia del cos i el moviment.

P18: 20100627 - 18:5

Hay investigaciones metodológicas y pedagógicas que entran en el cuerpo, ya que muchos niños y niñas tienen percepción desde el cuerpo,. La pedagogía de cuerpo trabaja en todos los sentidos, no solo una lectura de la obra racional de los elementos racionales. Creo que podemos hacer otras aproximaciones de la obra teatral.

P20: 20100712 - 20:1

Sempre dic que soc llicenciat per l' Institut del teatre, vaig deixar la carrera i em vaig dedicar de ple al teatre, soc pedagog teatral i, després, faig el que en dic animador sociocultural, elconcepte d'animació mes vinculat a la pedagogia, al tema de la educació, així com els francesos ho tenien mes vinculat al tema de la sociologia, els italians treballaven mes en temes d'educació.El teatre interessa com un instrument de formació bàsica.

El cos, el moviment, la dansa i les arts escèniques son l'àmbit d'educació artística i cultural més socialment demandat però encara en contextos sempre, extraescolars o no formals. S'han fet grans avenços en la formació de creadors i s'està avançant en la formació de pedagogs – creadors però les dificultats d'integració d'aquests llenguatges al món educatiu reglat son altíssimes. L'educació física podria ser, en aquest sentit, una veu des del món educatiu amb la que proposar el diàleg i que podria permetre la intersecció alhora amb el coneixement científic i tecnològic aplicat.

A Catalunya, l'expressió d'aquesta possibilitat és el desenvolupament dels estudis artístics superiors en arts escèniques que l'Institut del Teatre està realitzant a banda del

reconeixement de la tasca de les escoles de belles arts, dels conservatoris etc. Des de l'àmbit educatiu, la legislació que ha recollit aquesta possibilitat de formació en teatre, dansa i arts escèniques definint com a principi la coordinació entre l'acció cultural i l'educativa, és la de l'educació d'adults, que s'entén a sí mateixa, en el preàmbul de la llei com: *conjunt d'activitats de tota mena, culturals, artístiques (...)*

L'educació d'adults és l'espai educatiu formal i no formal indicat al nostre entendre com a laboratori important de l'educació cultural, sobretot si entenem aquesta educació d'adults, cada vegada més, com a educació al llarg de tota la vida i hi incloem no només aquells adults amb necessitats compensatòries sinó, com és el cas en molts països del nord d'Europa, l'espai de la formació continuada dels professionals i la ciutadania en general. La forta demanda social d'aquesta formació en dansa, en moviment, en cos i en teatre ha estat una constant a Catalunya aquests anys i de fet, ha permès articular una gran pluralitat de cercles teatrals, escoles de dansa, formació en arts del circ etc. Son espais on es combina sovint tradició i modernitat, patrimoni i creació, música i dansa, expressió i moviment. Son al nostre entendre, els grans paràmetres per on es mou la innovació en educació cultural.

6.- Conclusions

La primera conclusió d'aquest treball és que a diferència del que assenyalava T.S Eliot (2003; pàg. 147) l'educació no està avui a Catalunya, estretament relacionada amb la cultura en l'àmbit de la política autonòmica. Hem constatat que les polítiques culturals i les polítiques educatives a Catalunya, presenten més punts de divergència que de complementaritat. En conseqüència, els professionals de la gestió, la producció i la creació cultural per una banda i els de la docència en general per l'altre, no prioritzen l'objectiu de garantir de manera conjunta la participació en la vida cultural a través de l'educació i la formació de ciutadania. En percentatge final, els punts de divergència suposen un 59% del total enfront del 41% de representativitat dels punts de trobada.

L'anàlisi de les lleis identifica aquests punts de divergència o intersticis i els relaciona amb subsectors determinats. Segons els nostres entrevistats, la causa fonamental o més important en termes numèrics, que explica el percentatge superior de divergència i

desconnexió entre la vida cultural i el sistema educatiu és la separació administrativa, la burocràcia i la distribució competencial inherent al sector públic. Sembla que l'experiència de creació d'alguns organismes administradors independents com l'ICIC o el CONCA en el seu moment hagin tendit a facilitar en bona part el diàleg o, com a mínim a considerar-lo en els pròlegs o articulats de les lleis que els creen. Queda per constatar si l'autonomia als centres educatius que regula la nova llei d'educació facilitarà també aquests projectes més coordinats.

La tercera qüestió a tenir en compte és com superar la percepció per part dels professionals d'un i altre sector, que la col·laboració entre el món educatiu i cultural implica una possibilitat d'intrusisme professional i d'atribució de funcions impròpies. La cultura acusa a l'escola de curricular i tècnica, l'escola a la cultura de comercial. Les lleis d'educació confirmen en els seus pròlegs un interès exclusiu en la ordenació de les fases i temporalitats del sistema. Una defensa de la garantia de drets fonamentals entesos de diferent manera en funció del govern (llibertat d'ensenyament, igualtat d'accés...) i una certa obsessió per la sistematització dels aprenentatges, que només en el cas de la LOGSE inclou el fet artístic i cultural.

Les lleis de cultura més importants fan en canvi referència exclusiva a qüestions com la propietat intel·lectual, les fundacions, el patrimoni, o les indústries culturals amb poques mencions a l'educació o a la formació. Les grans excepcions en el cas català, són la llei de cultura popular i de l'associacionisme o la legislació lingüística i el cinema, orientades a la ciutadania en general i que, aquí sí, preveuen el vincle amb el món educatiu. Constatem que al llarg d'aquests anys, quan les lleis de cultura han optat per considerar la funció educativa en el pròleg és perquè han entès que el que estaven legislant era part fonamental de la cultura col·lectiva: llengua, patrimoni, cultura popular i cinema segons les etapes i governs.

La consolidació de les diferents identitats professionals i corporatives s'expressa en els pròlegs de les lleis que fan referència a les noves professions vinculades a cultura i/o a educació, i venen a confirmar que la tendència és a treballar des d'òptiques molt diferents. En general, la cultura més orientada certament al mercat (audiovisuals, disseny gràfic, publicistes) i l'educació a l'atenció social i els drets fonamentals (educació social, pedagogia...). L'excepció és probablement el cas dels bibliotecaris i els

animadors o gestors culturals malgrat que aquesta professió no té encara col·legi professional regulat per llei.

La universitat és viscuda avui com un gran problema per al diàleg educació i cultura i els pròlegs de les lleis que la regulen confirmen la tendència a un divorci perillós entre coneixement pràctic, científic i tecnològic per una banda i la cultura, les humanitats, les arts i la creativitat de l'altre. Algunes de les universitats han estat realment constituïdes a Catalunya com a instruments de política territorial més vinculades a la funció cultural però la legislació sobre consells socials i participació no ha acabat de concretar aquesta possibilitat.

Els resultats de la investigació ens han aportat però, dades molt rellevants i significatives en relació a l'existència d'àmbits en els que educació i cultura han treballat conjuntament. Aquesta informació té una gran importància qualitativa i cal entendre-la com a correctora de la percepció inicial que teníem sobre aquestes possibilitats de treball coordinat. Podem afirmar així, que malgrat les divergències els àmbits d'intersecció o complementarietat entre educació i cultura ja estan apuntats.

El concepte de ciutat educadora, projecte educatiu de ciutat o similar crea espais de diàleg entre educació i cultura, superant els repartiments competencials i les divisions administratives des de la perspectiva del món local i la gestió de proximitat. La aliança entre el projecte de Ciutats Educadores i les Agendes 21 de la Cultura és fonamental. Molt especialment, cal recomanar avançar en la proposició de treball per projectes promoguts des de la demanda social i a través de la participació ciutadana. Aquesta és una de les tendències que clarament estan obrint vies de superació de les polítiques tecnocràtiques, les divisions competencials, la descoordinació administrativa i la burocràcia.

Son nombrosos en segon lloc els projectes que perfilen el segon paràmetre de l'educació cultural: competències culturals i interculturals. Son projectes afavorits en alguns casos per les legislacions de la darrera època i des de l'àmbit cultural en general, que estan promovent la participació d'artistes i agents culturals en l'educació formal (Caixa Escena, En residència, cinema en curs) i no formal (desenvolupament social comunitari). Son projectes que tendeixen a posar en diàleg els agents d'un i altre mon

aconseguint una superació evident de la divisió tècnica de funcions i de gestió i un diàleg constructiu entre les dues mirades. Els processos s'estan iniciant des de la base, i els diàlegs entre educadors i artistes obren la possibilitat de generalitzar la tendència al món dels tècnics i càrrecs polítics corresponents. Son projectes que travessen les àrees curriculars i disciplines tradicionals i entenen la hibridació entre ciència i arts, memòria i creació, tradició i modernitat, llenguatges i possibilitats.

Finalment, en relació al tercer paràmetre, el reconeixement social del valor de la creativitat està generant una clara demanda al sector cultural, des del sector privat i empresarial que pot contribuir a reduir sensiblement les diferències sistèmiques entre educació i cultura. El procés és molt incipient a Catalunya i presenta una possibilitat de desviació importantíssima en termes polítics cap a un desmantellament de l'escola pública si aquesta no aconsegueix resoldre el seu procés d'adaptació a les demandes de futur. Aquesta creativitat es valora per la seva clara relació també, amb l'expressivitat i la comunicació, la connectivitat entesa no només com a qüestió tecnològica sinó com a les capacitats que desenvolupen el teatre, les arts escèniques, el moviment, el ball, la festa i en definitiva el llenguatge del cos.

D'acord amb els resultats dels anàlisis realitzats, l'educació cultural es concretaria d'aquesta manera en camps d'intervenció que responen a hibridacions culturals: una literatura que consideri les noves alfabetitzacions, un coneixement del patrimoni que fonamenti la descoberta de la diversitat cultural i una pedagogia del cos i del moviment que permeti desenvolupar les competències creatives i expressives. Aquesta educació cultural inclouria l'educació en comunicació i en noves alfabetitzacions que contribueix a educar la mirada crítica i creativa també en relació a l'educació i el món educatiu i, a través de la literatura, canvia la mirada en relació al món cultural. La capacitat de lectura crítica dels mitjans i les competències comunicatives en general, vinculades al gaudi estètic i la possibilitat de participació contraresten el poder dels mitjans de comunicació en el joc de la política i la ciutadania. L'alfabetització digital contraresta el temor al canvi de paradigma cultural. També en formaria part, l'educació en patrimoni que contraresta clarament la desvinculació de l'escola del seu entorn natural i pot contribuir, si es planteja des del paradigma de la diversitat a contrarestar les tendències excloents de les identitats.

Per últim, la pedagogia teatral o del cos afavoreix notablement la construcció de ciutadania creativa i cultural en tots els àmbits perquè afavoreix el treball col·lectiu i en equips que, tenen la seva riquesa en la major diversitat. Per altra banda, la consideració de l'educació del cos i l'expressivitat en l'escola és una via indiscutible de formació d'espectadors crítics de la cultura.

La gran aposta estratègiques o repte de futur per a l'educació cultural és la universitat que cal posicionar com a actor central de les polítiques culturals i educatives. La formació universitària ha de respondre als nous paradigmes del segle XXI. La pèrdua del rol d'agent fonamental en matèria cultural per part de la Universitat i la tendència a un model formatiu orientat a una demanda decreixent i en crisi, per part del mercat de treball, de mà d'obra especialitzada i tecnificada posa en qüestió com afirmen diferents autors el futur de la universitat en general en el nostre context territorial. Les universitats han d'exercir com a agents dinamitzadors culturals del territori i per al territori. Per fer-ho, el diàleg educació i cultura ha de començar a la universitat, entre les facultats de ciències, de lletres i les de ciències de l'educació i, entre el professorat d'una i altra facultat. Cal obrir les portes de la universitat de manera més evident a la societat com ja propugnen les terceres missions reconegudes en les legislacions catalanes. Cal que els membres de la comunitat universitària en general assumeixin de nou el rol d'agents de formació ciutadana general (extensió cultural), que siguin exemple de plantejaments creatius i científics de construcció d'alternatives als problemes socials globals, de mirades crítiques i analítiques a les polítiques locals, i d'acompanyament i pont entre els sectors econòmics i la recerca però també entre el sector cultural i educatiu i la recerca científica en aquests camps.

Un àmbit d'investigació i reflexió és el la formació, sobretot de mestres i gestors, que passa també, per la teoria i pràctica de la cultura, el reconeixement de la interdisciplinarietat i l'aprenentatge en treball cooperatiu. L'excessiva especialització i compartimentació dels sabers i àmbits d'actuació, característics de la universitat que ja no respon als paradigmes del segle XXI sinó que encara està al servei del mercat laboral del segle XX, és una de les raons fonamentals que expliquen l'interstici del gremialisme i l'excessiva sindicació del agents culturals i educatius. La creació de col·legis professionals en els darrers anys és una evidència contrastada d'aquesta tendència creixent a la determinació de límits i diferenciacions entre professionals. La formació

continuada d'aquests professionals, proposada des de les universitats (ICE) consolida i referma l'escissió dels dos sistemes. Cal urgentment articular programes formatius en els que hi hagi un diàleg real entre els especialistes en pedagogia i didàctiques i els coneixedors dels camps de coneixement generals culturals i científics.

Consideracions finals:

L'excel·lència, aquest concepte tant vinculat a les arts i a la cultura, cal reclamar-la en tots els àmbits: l'educatiu i el cultural però no pot estar deslligada o desvinculada de la garantia dels drets fonamentals d'accés i participació. La formació de públics s'ha de plantejar com a formació de ciutadania cultural i no només de consumidors. L'educació intercultural s'ha de plantejar la formació de públics i el desenvolupament de les competències culturals i expressives estratègiques en el context de l'economia creativa.

La protecció de les identitats culturals no pot estar en contradicció amb el reconeixement de la diversitat d'expressions i manifestacions. Durant molts anys, la cultura a Catalunya es va identificar quasi exclusivament amb la llengua i la cultura popular i, en segon lloc, amb el patrimoni i les biblioteques. La preservació i la protecció han marcat la pauta. Només en les darreres etapes, el llenguatge audiovisual, les arts escèniques, la creació artística i, per una qüestió òbvia els continguts digitals han estat contemplats i legisats com a pràctiques culturals. El repte avui és legislar i fer política pública que garanteixi la participació en la vida cultural des del respecte a totes les formes d'expressió i creació, de llenguatges i procedències, d'estètiques i narratives d'acord als drets fonamentals i a partir de la defensa de les condicions de la diversitat. Per fer-ho, cal vincular cultura i educació.

L'educació és, per definició la garantia del dret fonamental de participació en la vida cultural i no pot estar desvinculada de la pràctica artística, del consum cultural i de la participació social i cultural per a tots els ciutadans i ciutadanes sense discriminació de cap tipus, incloent les de tipus estètic o generacional. El compromís per l'escola pública de qualitat i per una cultura no únicament d'excel·lència i/o comercial és definitivament una opció política com ens ha demostrat l'anàlisi de les lleis culturals i educatives.

El dret a participar en la vida cultural només es garanteix al nostre entendre a través de la pedagogia i la cultura com a compromís polític i de l'educació com a servei públic universal.

7.- Bibliografia

- Agencia Española de Cooperación Internacional, Fundación Interarts, & Fòrum Universal de les Cultures-Barcelona 2004. (2006). *Derechos culturales y desarrollo humano :Publicación de textos del diálogo del fòrum universal de las culturas de barcelona 2004*. Madrid: Aeci.
- Alsina, P., Giráldez Hayes, A., & Abad, J. (2012). *La competencia cultural y artística:7 ideas claves*. Barcelona: Graó.
- Andréu Abela, J., García-Nieto, A., Pérez Corbacho, A. M., & Centro de Investigaciones Sociológicas. (2007). *Evolución de la teoría fundamentada como técnica de análisis cualitativo*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.
- Arendt, H., & Farrés, O. (2009). *La condició humana*. Barcelona: Empúries.
- Asensio, M., & Pol, M. (2002). *Nuevos escenarios en educación :Aprendizaje informal sobre el patrimonio, los museos y la ciudad*. Buenos Aires: Aique.
- Augé, M.** (2010) *La comunidad Ilusioria* . Barcelona. Gedisa Editorial, 2012
- Barbero, J. M. (1987). In G.Gili (Ed.), *Introducciones : De los medios a las mediaciones*
- Barbosa, A. M. (2008). In Cortez Editora (Ed.), *John dewey e o ensino da arte no brasil* (6a edição ed.)
- Barbosa, A. M., & Coutinho, R. G. (2009). In Editora UNESP (Ed.), *Arte/Educação como mediação cultural e social*
- Baricco, A. (2006). *Los bárbaros : Ensayo sobre la mutación [I barbari]* (X. González Rovira Trans.). Barcelona: Editorial Anagrama.
- Bauman, Z. (2007). *Los retos de la educación en la modernidad líquida* (1a ed.). Barcelona: Editorial Gedisa, S.A.
- Bauman, Z. (2008). *Múltiples culturas, una sola humanidad* (1a ed.). Barcelona: Katz Editores ; Centro de Cultura Contemporánea de Barcelona.

- Beltrán, J., & Ros, A. (2003). *Interculturalitat :Bases antropològiques, socials i polítiques*. Barcelona: Uoc.
- Besalú, X., Jiménez Martínez, P., & Universitat de Girona. (2006). *Diversitat cultural i educació*. Girona: Universitat de Girona. Retrieved from <http://www.tdx.cat/TDX-0831106-132627/index.html>
- Bonet, L. (1995). *Diversitat cultural i polítiques culturals a Europa*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill; Institut de Sociolingüística Catalana.
- Bosch, E. (2009). In Graó (Ed.), *Un lloc anomenat escola* (1a edició ed.)
- Bosch, E., Barcelona, Barcelona, & Associació Internacional de Ciutats Educadores. (2009). *Educació i vida urbana :20 anys de ciutats educadores*. Barcelona: International Association of Educating Cities.
- Bosch, E., Espelt, R., Buisan, M., & Prats, J. (2003). *Ciudadania :Www.educalia.org*. Barcelona: Fundacio "La Caixa".
- Bourdieu, P., Darbel, A., & Schnapper, D. (2003). *El amor al arte :Los museos europeos y su público*. Barcelona etc.: Paidós.
- Buckingham, D., 1954-. (2005). *Educación en medios :Alfabetización, aprendizaje y cultura contemporánea*. Barcelona etc.: Paidós.
- Burke, P. (2010). In Ediciones Akal (Ed.), *Hibridismo cultural* (1a edició ed.)
- Busquet Duran, J. (2005). *Els escenaris de la cultura : Formes simbòliques i públics a l'era digital* (1a ed.). Barcelona: Trípodos.
- Busquet i Duran, J., Mestre Chust, J. V., & Universitat Oberta de Catalunya. (2007). *La cultura*. Barcelona: Uoc.
- Calaf i Masachs, R. (2009). *Didáctica del patrimonio :Epistemología, metodología y estudio de casos*. Gijón: Trea.
- Calaf Masachs, R., Fontal Merillas, O., & Valle, R. E. (2007). *Museos de arte y educación :Construir patrimonios desde la diversidad*. Gijón: Trea.
- Cámara Lapuente, S., Rodríguez Tapia, J. M., & Espanya. (2009). *Comentarios a la ley de propiedad intelectual :(texto refundido, real decreto legislativo 11996, de 12 abril)* (2a ed.). Cizur Menor Navarra: Thomson reuters Civitas.
- Camps, V. (2008). *Creure en l'educació :L'assignatura pendent*. Barcelona: Edicions 62.
- Camps, V. (2009). *Qué hay que enseñar a los hijos* (1a ed.). Barcelona: Editorial Proteus.

- Cantero, C., & Andalusia. (2006). *El concepto de la extensión universitaria a lo largo de la historia*. Sevilla: Dirección General de Universidades.
- Cardús i Ros, S., & Fundació Jaume Bofill. (1988). *Les polítiques culturals de les administracions públiques a Catalunya :Projecte d'investigació : Llibre blanc de la cultura encarregat a la fundació jaume bofill per les institucions públiques catalanes*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.
- Chomsky, N., Macedo, D. P., & Djembé, G. G. (2007). *La (des)educación* (1a en Biblioteca de Bolsillo ed.). Barcelona: Crítica.
- Coelho Netto, J. T., & Godínez, Á. (2009). *Diccionario crítico de política cultural :Cultura e imaginario*. Barcelona: Gedisa.
- Colectivo Lorenzo Luzuriaga. (2010). In Wolters Kluwer España S. (Ed.), *Mejorar la educación : Pacto de estado y escuela pública*
- Colombo, A., López Cruz, T., Martinell, A., & Universitat Oberta de Catalunya. (2010). *Polítiques culturals, estratègies i cooperació*. Barcelona: Uoc.
- Comisión de las Comunidades Europeas. (2007). *Comunicación sobre una agenda europea para la cultura en un mundo en vias de globalización*. Bruselas:
- Comissió de les Comunitats Europees, Eurydice, & Eurostat. (2012). *Key data on education in europe :2012*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Comissió Europea. (2010). *Llibre verd :Alliberar el potencial de les indústries culturals i creatives : Brusel·les, COM (2010) 1833*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació.
- Comité de Derechos Económicos, Sociales y Culturales. (2009). *Observación general N° 21.- Derecho de toda persona a participar en la vida cultural(artículo 15, párrafo 1 a), del pacto internacional de derechos económicos, sociales y culturas*. Unpublished manuscript.
- Consell de l'Audiovisual de Catalunya. (2003). *Llibre blanc: L'educació en l'entorn audiovisual*. Barcelona: Consell de l'Audiovisual de Catalunya. Retrieved from <http://www.cac.cat/web/recerca/quaderns/hemeroteca/>
- Daudet, Y., & Singh, K. (2001). *Le droit à l'éducation : Analyse des instruments normatifs de l'UNESCO*. Paris: Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

- Delors, J., Al-Mufti, I., UNESCO. Comisión Internacional sobre la educación, & Unesco. (1996). *La educación :Encierra un tesoro : Informe a la UNESCO*. Madrid: Santillana.
- Donnat, O., & Tolila, P. (2003). *Le(s) public(s) de la culture :Politiques publiques et équipements culturels*. Paris: Presses de la Fondation nationale des sciences politiques.
- Eco, U. (2007). *Apocalípticos e integrados* (A. Boglar Trans.). (2a ed.). Barcelona: Editorial Lumen.
- Edu-Arts (Projecte), Bosch, E., & Grup Iref. (2001). *Edu-arts :La ciudad y la capacidad educativa de las artes*. Barcelona: Grup IREF.
- Eliot, T. S. (2003). In Instituto de Estudios Europeos y Ediciones Encuentro (Ed.), *La unidad de la cultura europea: Notas para la definición de la cultura*
- Embid Irujo, A. (2000). *La enseñanza en España en el umbral del siglo XXI : Consideraciones jurídicas*. Madrid: Tecnos.
- Essomba, M. À., Martinell, A., Guiu, O., Dalmau, T., Marzà, A., Navarro, M., .Fundació BCN Formació Professional. (2008). Ciutadania global [diversos articles]. () Retrieved from <http://www.bcn.es/imeb/revista/revistes/revista68.pdf>
- Eurydice. (2012). *Citizenship education in Europe*. Brussels: Eurydice, EACEA. Retrieved from http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/139EN.pdf
- Eurydice. (2012). In Eurydice (Ed.), *Developing key competences at school in Europe: Challenges and opportunities for policy*. Bruselas: EACEA.
- Eurydice, & Comissió de les Comunitats Europees. (2010). *Cifras clave de la educación en Europa :2009*. Bruselas: Eurydice.
- Fernández de Muniain Letamendia, C., España, España, & Instituto Nacional de Administración Pública. (1993). *Régimen de distribución de competencias entre el estado y las comunidades autónomas :Cultura y lengua*. Madrid: Ministerio para las Administraciones Públicas. Instituto Nacional de Administración Pública.
- Fernández Prado, E. (1991). *La política cultural :Qué es y para qué sirve*. Gijón: Trea.
- Ferrer i Guardia, F. (1976). *La escuela moderna*. Bilbao: Zero, S.A.
- Ferrés i Prat, J. (2008). *La educación como industria del deseo : Un nuevo estilo comunicativo* (1a ed.). Barcelona: Editorial Gedisa, S.A.

- Fina, X., Comas Soler, M., ICC Consultors, & Catalunya. (2010). *Cultura i joves II :Hàbits culturals i polítiques públiques*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Secretaria de Joventut.
- Font i Cardona, J. (1991). *Papers de política cultural*. Barcelona: Edicions 62.
- Fontal Merillas, O., Palacios, A., Llull Peñalba, J., Huerta, R., Castro Prieto, P., Torregrosa Laborie, A., & Falcón Vignoli, R. M. (2012). El patrimoni a l'escola [diversos articles]. (). Barcelona: Serveis Pedagògics, [.
- Franch, J., & Martinell, A. (1994). *Animar un proyecto de educación social :La intervención en el tiempo libre*. Barcelona etc.: Paidós.
- Friboulet, J. J., Liechti, v., & Meyer-Bisch, P. (2000). *Les indicateurs du droit à l'éducation : La mesure d'un droit culturel, facteur du développement*. Fribourg: Unesco.
- Fumaroli, M. (2007). *El estado cultural :Ensayo sobre una religión moderna*. Barcelona: Acantilado.
- Fundación Kaleidos.red. (2010). *Transversalidad en los proyectos locales :De la teoría a la práctica*. Somonte-Cenero, Gijón: Trea.
- García Canclini, N. (1995). *Consumidores y ciudadanos :Conflictos multiculturales de la globalización*. México, D.F.: Grijalbo.
- García Canclini, N. (2004). *Diferentes, desiguales y desconectados :Mapas de la interculturalidad*. Barcelona: Gedisa.
- García Petit, L., & Centre Unesco de Catalunya. (1998). *El poder de la cultura :Conferència intergovernamental de polítiques culturals favorables al desenvolupament organitzada per la UNESCO a estocolm, els dies 30 de març a 2 d'abril de 1998*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya.
- Gardner, H. (1994). *Educación artística y desarrollo humano*. Barcelona etc. Paidós Ibérica:
- Gardner, H. (1998). *Inteligencias múltiples :La teoría en la práctica*. Barcelona etc.: Paidós.
- Gascó, M., & Escola d'Administració Pública de Catalunya. (2003). *L'avaluació de polítiques públiques culturals*. Barcelona: Escola d'Administració Pública de Catalunya. Retrieved from <http://www20.gencat.cat/docs/eapc/Home/>
- Giráldez Hayes, A., Vallvé Cordoní, L., Alsina, P., Ohler, J., Cusí, C., García Fernández, M., . . . García Gómez, M. J. (2009). Competencia artística y cultural [diversos articles]. (). Barcelona: Graó educación.

- Giroux, H. A. (1997). *Cruzando límites* [Border crossings]. Barcelona: Paidós.
- Giroux, H. A. (1990). In Ediciones Paidós (Ed.), *Los profesores como intelectuales : Hacia una pedagogía crítica del aprendizaje* (1a edición ed.)
- Giroux, H. A. (2001). *Cultura, política y práctica educativa*. Barcelona: Graó.
- Giroux, H. A. (2005). *Estudios culturales, pedagogía crítica y democracia radical*. Madrid: Editorial Popular.
- Giroux, H. A., & McLaren, P. (1999). *Sociedad, cultura y educación*. Madrid; Buenos Aires: Miño y Dárido.
- Gomà, R., & Subirats, J. (2001). *Govern i polítiques públiques a catalunya : 1980-2000*. Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona.
- Gómez de la Iglesia, R., & Grupo Xabide. (2007). *Acción pedagógica en organizaciones artísticas y culturales*. Vitoria-Gasteiz: Xabide.
- González Moreno, B. (2003). *Estado de cultura, derechos culturales y libertad religiosa*. Madrid: Civitas.
- Huerta, R. (1995). *Art i educació* (1a ed.). València: Universitat de València.
- Huizinga, J. (1972). *Homo ludens* (E. Imaz Trans.). (1972nd ed.). Madrid: Alianza Editorial.
- Institut Català de Noves Professions, & Comissió Europea. (1997). *Les competències clau : La formació al segle XXI : Actes de la jornada del 27 de novembre de 1996*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Institut Català de Noves Professions.
- Institut de Cultura, & Barcelona. (2011). *Barcelona cultura 2007-2011: Balanç de les polítiques culturals de l'institut de cultura*. Barcelona: l'Ajuntament.
- Interarts, Observatorio Europeo de Políticas Culturales Urbanas y Regionales. (1999). *Sueños e identidades : Una aportación al debate sobre cultura y desarrollo en europa*. Barcelona: Interarts.
- Jiménez López, L., Aguirre Arriaga, I., Pimentel, L. G., & Organización de Estados Iberoamericanos para la Educación, la Ciencia y la Cultura. (2010). *Educación artística, cultura y ciudadanía*. Madrid: Organización de Estados Iberoamericanos.
- Jordan, J. A. (1992). In Edicions CEAC S. (Ed.), *l'educació multicultural* (1a edició ed.)
- Juanola i Terradellas, R., Calbó, M., Vallés Villanueva, J., & Universitat de Girona. (2006). *Educació del patrimoni : Visions interdisciplinàries : Arts, cultures, ambient*. Girona: Documenta Universitaria.
- Kymlicka, W. (1996). In Ediciones Paidós Ibérica (Ed.), *Ciudadanía multicultural*
- Laaksonen, A. (2011). *Creative intersections*. (No. 41). Melbourne: IFCCA D'ART.

- Lacarrieu, M., Álvarez, M., & Yúdice, G. (2002). *La (indi)gestión cultural :Una cartografía de los procesos culturales contemporáneos*. Buenos Aires: Ciccus.
- Lanao, P., & del Pozo, J. M. (2003). *El blanc i el negre : Un diàleg a fons sobre immigració, política i ciutadania*. Girona: Grups de Recerca i Actuació amb Minories Culturals i Treballadors Estrangers.
- Lauret, J., & Marie, F. (2010). *Working group on developing synergies with education, especially arts education*. (Final Report).European Agenda for Culture.
- Lluch, G. (2010). *Las lecturas de los jóvenes :Un nuevo lector para un nuevo siglo*. Rubí: Anthropos.
- Lluch, G. (2012). *La lectura al centre :Llegir (i escriure) llibres, pantalles i documents en el pla de lectura de centre*. Alzira: Bromera.
- Malaret Garcia, E., & Marsal Ferret, M. (2005). *Las fundaciones de iniciativa pública: Un régimen jurídico en construcción*. Barcelona: Fundació Carles Pi i Sunyer.
- Maraña, M. (2010). In Unesco Etxea (Ed.), *Cultura y desarrollo : Evolución y perspectivas* (Bakun Trans.). Bilbao: SRB. doi: <http://www.refworks.com/refworks2/default.aspx?r=references|MainLayout::init#>
- Marcé, X., Martinell, A., Sendra, G., & Espanya. (1995). *Perfil y formación de gestores culturales :Formación de técnicos y administradores culturales en españa : Perfil profesional de los gestores culturales*. Madrid: Ministerio de Cultura. Dirección General de Cooperación Cultural.
- Marchesi, Á., Vidal i Pla, F., Isern, A., Llansana González, J. J., Armengol, C., Abelló, L., & Biblioteca Rosa Sensat. (2006). *L'educació des de la LOE [diversos articles]*. (). Barcelona: Rosa Sensat.
- Marina, J. A. (2010). *La educación del talento* (1a ed.). Barcelona: Editorial Planeta.
- Marina, J. A., & Mateos, Á. (2008). *Filosofía i ciutadania I*. Barcelona: Cruïlla.
- Martín-Barbero, J. (2002). *La educación desde la comunicación*. Buenos Aires etc.: Grupo Editorial Norma.
- Martinell, A. (2011). Educación, política y cultura. *Coloquio Internacional Sobre Animacion Sociocultural.Zaragoza 22 De Octubre De 2011,*
- Martinell, A., & Carbó Ribugent, G. (2010). *Cultura, empleo y desarrollo*. Girona: Documenta Universitaria.
- Martinell, A., & Universitat de Girona. (1995). *Configuració dels antecedents professionals de l'educador especialitzat social a catalunya (1960-90) des d'una perspectiva històrica*. Girona: Universitat de Girona. Servei de Publicacions.

- Martínez Marín, A. (1996). *Una teoría sobre nuestra organización pública y sus principios*. Madrid: Editorial Tecnos, S.A.
- Marzo, J.L., Badia, T. (2006). Las políticas culturales en el estado español (1985-2005). [<http://www.soymenos.net/>.]
- Marzo, J.L., Badia, T. (2012). L'era de la degradació de l'art i la política cultural a catalunya.
- Michaud, Y. (2005). *Patrimoni, creació i educació :El present com a futur* : Barcelona: Fundació Caixa Catalunya.
- Miller, T., & Yudice, G. (2004). *Política cultural*. Barcelona: Gedisa.
- Morduchowicz, R., & Martín-Barbero, J. (2010). *Los jóvenes y las pantallas :Nuevas formas de sociabilidad*. Barcelona: Gedisa.
- Morin, E. (2000). *Els 7 coneixements necessaris per a l'educació del futur* [*Les sept savoirs nécessaires à l'éducation du futur*] (H. Cots Trans.). Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya.
- Morin, E., & Malaina Martín, E. (2009). *Para una política de la civilización*. Barcelona: Paidós.
- Morin, E., & Pakman, M. (2007). *Introducción al pensamiento complejo*. Barcelona: Gedisa.
- Morley, D. (2008). *Medios, modernidad y tecnología : Hacia una teoría interdisciplinaria de la cultura* (M. Polo Trans.). (1a ed.). Barcelona: Editorial Gedisa, S.A.
- Museu Nacional d'Art de Catalunya. Departament d'Acció Cultural i Educació, & Museu Nacional d'Art de Catalunya. (2005). *EducArt ... :Un projecte educatiu al servei de la societat*. Retrieved from http://www.mnac.cat/doc/lan_001/pae2005.pdf
- Núñez, S. (2010). In Casa Editorial Hum (Ed.), *Prohibido pensar* (1a edició ed.)
- Nussbaum, M. C., & Udina, D. (2011). *Sense ànim de lucre :Per què la democràcia necessita les humanitats*. Barcelona: Arcàdia.
- Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic. (1998). *Education at a glance*. Retrieved from http://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance_19991487
- Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic. (2005). *Informe PISA 2003 :Aprender para el mundo del mañana : Programa para la evaluación internacional de alumnos (PISA)*. Madrid: Santillana Educación.

- Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic, Espanya, & Instituto de Evaluación. (2011). *Pisa 2009*. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia. Instituto de Evaluación. Retrieved from <http://www.educacion.gob.es/dctm/ministerio/>
- Organización de las Naciones Unidas para la Educación, la Ciencia y la Cultura. Políticas para la creatividad : Guia para el desarrollo de las industrias culturales y recreativas. Retrieved from www.unesco.org/es/guia-industrias-culturales
- Padró i Puig, C., Hernández, F., & Universitat de Barcelona. (2000). *La funció educativa dels museus: Un estudi sobre les cultures museístiques*
- Padrós Reig, C. (2000). In Atelier (Ed.), *Derecho y cultura* (1a edició ed.)
- Padrós, X., & Institut d'Estudis Autònoms. (1992). *El desplegament autonòmic a catalunya : Departaments de cultura i d'ensenyament*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Institut d'Estudis Autònoms.
- Parada Vázquez, J. R. (1997). *Derecho administrativo* (11ª ed.). Madrid: Marcial Pons.
- Pardo Pastor, J. (1990). Consideracions sobre un canvi dels models de gestió museístics. Granollers: el Museu.
- Parejo Alfonso, L., Jiménez-Blanco, A., & Ortega Álvarez, L. (1998). *Manual de derecho administrativo* (5ª corr, aum y puea al día ed.). Barcelona: Ariel.
- Prats, J., Busquets Fàbregas, J., Batllori, R., Serra, J. M., De Nardi, A., Bovet, M. d. T., López, C. (2010). El paisaje en la educación [diversos articles]. (). Barcelona: Graó Educació de Serveis Pedagògics.
- Prieto de Pedro, J. (1993). *Cultura, culturas y constitución* (Reimpresión corregida ed.). Madrid: Congreso de los Diputados etc.
- Read, H. (2011). In Cuadernos Arte Cátedra (Ed.), *Al infierno con la cultura* (1a edició)
- Ricomà Vallhonrat, R. M., Macaya, A., Suárez, M., Tarragona, & Museu d'Art Modern. (2008). *El museu i l'educació per a la diversitat cultural de les arts*. Tarragona: Diputació.
- Rigol i Roig, J. (2010). *Política*. Barcelona: Edicions 62.
- Rius, J. (2004). *Un nou paradigma de la política cultural : Estudi sociològic del cas barceloní*
- Robinson, K. (2001). *Out of our minds : Learning to be creative*. Oxford: Capstone.

- Rodríguez Tapia, J. M., & Bondía Román, F. (1997). *Comentarios a la ley de propiedad intelectual :Texto refundido, R.D.leg. 1-1996, de 12 de abril*. Madrid: Civitas.
- Rorty, R. (2010). In Paidós Básica (Ed.), *Filosofía como política cultural* (1a edición)
- Rubio Aróstegui, J. A. (2003). *La política cultural del estado en los gobiernos socialistas : 1982-1996*. Gijón: Ediciones Trea, S.L.
- Ruiz Olabuénaga, J. I. (2012). *Metodología de la investigación cualitativa* (5a ed.). Bilbao: Universidad de Deusto.
- Ruiz Tarragó, F. (2007). *La nueva educación*. Madrid: LID Editorial Empresarial, S.L.
- Rychen, D. S., & Salganik, L. H. (2003). *Key competencies :For a successful life and a well-functioning society*. Cambridge etc.: Hogrefe & Huber.
- Smiers, J. (2006). *Un mundo sin copyright : Artes y medios en la globalización* (J. Barba, S. Jawerbaum Trans.). (1a ed.). Barcelona: Editorial Gedisa, S.A.
- Subirats, J., Fina, X., Catalunya, & Universitat Autònoma de Barcelona. (2008). *El retorn social de les polítiques culturals*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Retrieved from http://www20.gencat.cat/docs/CulturaDepartament/SSCC/GT/Arxius%20GT/ESTUDI_11_C.pdf
- Tajadura Tejada, J. (1997). *El preámbulo constitucional*. Granada: Comares.
- Teixeira Coelho (Ed.). (2008). *a cultura e seu contrário*. (1st ed.). Sao Paulo: Sao Paulo: Editora Iluminarias.
- Teixeira Coelho (Org.), & MONTESQUIEU, (.). (2005). In Sao Paulo: Iluminuras (Ed.), *O gosto, de montesquieu*. (1ª. ed ed.)
- Unesco. (2010). *Informe mundial de la UNESCO :Invertir en la diversidad cultural y el diálogo intercultural*. París: Ediciones Unesco.
- Unesco today : Arts education for all. Retrieved from www.unesco
- Unesco, & Naciones Unidas. (1992). *Educación y conocimiento :Eje de la transformación productiva con equidad*. Santiago de Chile: Naciones Unidas.
- Université de Fribourg, Centre Unesco de Catalunya, & Consell d'Europa. (1998). *Projecte de declaració sobre els drets culturals*. Barcelona: Centre Unesco de Catalunya.
- Vaquero Caballería, M. (1998). *Estado y cultura: La función cultural de los poderes públicos en la constitución española*. Madrid: Editorial Centro de Estudios Ramón Areces.

- Vidal Beneyto, J., & Fundación Cultura de Paz. (2006). *Derechos humanos y diversidad cultural :Globalización de las culturas y derechos humanos*. Barcelona: Icaria.
- Vilarrasa, A., Benejam, P., Medir i Huerta, R. M., Ávila Ruiz, R. M., Campillo, J., Para, M. Á., Pol, E. (2003). Salir del aula (diversos articles). (). Barcelona: Graó Educación de Serveis Pedagògics.
- Villarroya Planas, A., & Catalunya. (2010). *Política cultural, Catalunya :2010*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació.
- VV.AA (Associació de professionals de la gestió cultural de Catalunya). (2007). In Associació de professionals de la gestió cultural de Catalunya (Ed.), *Nous models d'organització per al sector cultural. 3r simposi en gestió cultural* (1a edició ed.)
- VV.AA. (2003). *Propuestas para construir alianzas : Primer congreso cultura y educación*. Chile: Área Cultura Educación.
- VV.AA. (2004). *La política cultural en España*. Madrid: Real Instituto Elcano de Estudios Internacionales y Estratégicos.
- VV.AA. (Immaculada Pérez Maza). (2006). In Pérez Maza I. (Ed.), *14 jornadas estatales DEAC de museos*. Madrid: Ediciones del Umbral.
- Yúdice, G. (2002). *El recurso de la cultura: Usos de la cultura en la era global* (G. Ventureira Trans.). (1a ed.). Barcelona: Editorial Gedisa, S.A.
- Zallo, R. (2011). *Análisis comparativo y tendencias de las políticas culturales de españa, cataluña y el país vasco*. Unpublished manuscript.

Annex 1.- Carta i model entrevista qualitativa

INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ DE LA RECERCA

Educació i cultura son conceptes, des d'una perspectiva històrica però també contemporània, intrínsecament relacionats. Les polítiques educatives neixen per a garantir l'accés universal al coneixement i a la cultura en el context de les societats liberals modernes i contemporànies. Les polítiques culturals, insisteixen des de la seva etapa fundacional, molt més tardana, en el caràcter d'absoluta complementarietat de la gestió cultural i la funció educativa.

No obstant, malgrat això, constatem sovint des de l'experiència educativa i cultural directa, serioses dificultats i obstacles per a la presa de decisions coordinades i observem que és difícil l'assumpció de responsabilitats polítiques i la conseqüent presa de decisions que garanteixin aquests espais d'intersecció en els que s'està generant innovació i ocupació, en els que es

dona la promoció de la creativitat i on s'observen molt bones pràctiques de gestió contemporània dels recursos culturals i educatius.

Perquè quelcom tant evident com la necessitat d'aquesta interrelació essencial entre polítiques culturals i educatives ha de ser reivindicada avui per tots els organismes internacionals com a estratègia de futur i convertir-se en una recomanació explícita als responsables públics? Què ha passat en aquests darrers anys de polítiques culturals i educatives? On han quedat els debats i els avenços en la reflexió política i pedagògica i en el context social i polític de principis de segle XX a Catalunya? On està el punt d'inflexió en la relació entre ambdues disciplines i el de la seva pèrdua de centralitat en les polítiques públiques? Quin és avui el principal problema que obstaculitza una acció coordinada i que ens caldria superar?

Per mirar de respondre a tot plegat, aquesta recerca pretén analitzar el que s'ha esdevingut en un context determinat como és el de la política cultural i educativa autonòmica a Catalunya en el període dels darrers 30 anys, a través de les lleis i l'administració i a través sobretot del testimoni dels principals agents culturals i educatius d'aquesta etapa, i buscant també el contrast amb la perspectiva més teòrica d'alguns dels experts internacionals més reconeguts en els camps de la reflexió política cultural i educativa.

Per a una primera part de l'anàlisi ens centrarem en les lleis de cultura i d'educació que delimiten el nostre àmbit d'acció: Arts, Patrimoni cultural, Lectura pública, Comunicació cultural, Diversitat lingüística i cultural per una part i Educació formal o reglada, no formal i social per altre banda.

En segon lloc, l'estudi busca conèixer la opinió dels principals protagonistes i agents de les polítiques, programes i projectes culturals i educatives a Catalunya durant aquest període, així com d'alguns dels grans experts internacionals en la matèria.

Seria una gran oportunitat per a aquesta investigació, comptar amb la teva participació com a persona clarament reconeguda en l'experiència educativa i cultural a Catalunya en els darrers anys. Segueix a continuació un petit guió orientatiu per a l'entrevista, que no obstant, vol ser oberta i flexible, i plantejada més com un diàleg o una conversa agradable.

ENTREVISTA OBERTA ALS PRINCIPALS PROTAGONISTES DE LES POLÍTIQUES, PROGRAMES I PROJECTES CULTURALS I EDUCATIUS DELS DARRERS 30 ANYS A CATALUNYA.

0.- INTRODUCCIÓ AUTOBIOGRÀFICA

- Lloc d'origen
- Estudis i trajectòria professional

1.- VALORACIÓ DEL NIVELL DE COORDINACIÓ I RELACIÓ ACTUAL ENTRE POLÍTIQUES CULTURALS I EDUCATIUES EN EL CONTEXT DEL GOVERN DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Com definiries, des de la teva experiència i implicació personal i professional en el camp de la política i l'acció cultural per a la joventut i l'educació, la situació actual de les relacions entre el sector cultural i el sector educatiu a Catalunya?

2.- VALORACIÓ DE LA NECESSITAT D'UNA MAJOR COORDINACIÓ ENTRE AMBDUES, EN UN CONTEXT DE CANVI DE PARADIGMA I DE SOCIETAT DENOMINADA DEL CONEIXEMENT.

Podries donar la teva opinió sobre el grau d'interès que, al teu entendre tindria, el plantejar una millor articulació i coordinació de les polítiques culturals i educatives? Ho veus interessant, necessari? Perquè?

3.- EVOLUCIÓ DE LES POLÍTIQUES CULTURALS I EDUCATIVES A NIVELL CATALÀ EN ELS DARRERS 25 ANYS.

En els anys 20 i 30 en bona part dels països occidentals i per descomptat a Catalunya, es produeix un gran debat sobre la importància de les polítiques educatives per a la consecució dels nivells culturals i de coneixement necessaris per a la construcció de societats modernes i democràtiques. La centralitat de les qüestions relacionades amb l'educació i la cultura semblava indiscutible en les polítiques públiques de la mancomunitat i de la segona república.

El període bèl·lic de les guerres mundials i sobretot la guerra civil, suposa un parèntesis evident en aquesta situació democràtica, que sembla que es reprèn i es recupera a partir de la segona meitat del segle XX a molts països i més tardanament a Catalunya.

Podries parlar-me com a testimoni i persona directament implicada en les polítiques educatives i socials d'aquests anys de l'evolució que et sembla que han tingut en els darrers 30 anys i del grau de consideració que et sembla que ha tingut en l'àmbit cultural la qüestió educativa en general?

Et sembla que existeixen diferències importants en relació a aquesta qüestió entre les polítiques culturals locals, nacionals o internacionals?

En quins àmbits, camps i subsectors consideres que ha estat més important el desenvolupament de la funció educativa de la cultura o s'ha concretat més a través de programes i serveis pedagògics per exemple? En les arts en general, en les arts escèniques clarament, en el patrimoni, en les llengües..?

Quines capacitats creus que haurien de tenir els creadors o els gestors culturals per poder assumir aquesta funció educativa? Les tenen? La formació actual que reben creus que els les dona?

4.- PERCEPCIÓ SOBRE LA SITUACIÓ DELS SISTEMES EDUCATIUS I EL MÓN DE L'EDUCACIÓ EN GENERAL A CATALUNYA.

Els reconeguts i famosos informes sobre la situació de l'educació i els sistemes educatius en els països occidentals i en especial per a Espanya i Catalunya no conviden a ser massa optimistes en el seu anàlisi dels resultats escolars. A nivell internacional, malgrat els avenços en la escolarització obligatòria i l'educació per a tothom defensada en els objectius del mil·lenni, hi ha un alt nivell de preocupació per els índexs de qualitat educativa i es constata la necessitat urgent de pensar en noves alfabetitzacions. Sembla observar-se una clara tendència a considerar la qüestió cultural en un sentit transversal a la vegada que sectorial, como un dels eixos fonamentals per a garantir aquesta qualitat en l'educació del futur.

Quines consideres que han estat les principals bones pràctiques i els millors exemples de les aliances des de l'escola amb la cultura i les arts en els darrers anys a Catalunya?

Quines capacitats, al teu entendre, haurien de desenvolupar els docents i educadors en general per a poder aprofitar millor els potencials i recursos de la diversitat de les expressions culturals i de la creativitat que tenen avui a les aules? Et sembla que es una qüestió de les capacitats dels docents o creus que caldria incidir en el model escolar en general si volem facilitar aquestes bones pràctiques?

Podries assenyalar alguns canvis que consideres que serien necessaris en l'àmbit de les polítiques educatives per adaptar el model escolar a les demandes de formació personal, professional, cultural i social que tenim avui a Catalunya?

5.- IDENTIFICACIÓ DELS PRINCIPALS AVENÇOS I /O OBSTACLES PER A UN MILLOR DIALEG ENTRE AMB DUES POLÍTIQUES

Per acabar, quin senyalaries com el avenç fonamental i quin definiries com a problema principal per explicar la coordinació o la descoordinació entre el món de la cultura i el de l'educació a Catalunya?

Moltes gràcies per la teva inestimable col·laboració.

ENTREVISTA ABIERTA A EXPERTAS Y EXPERTOS EN EL CAMPO DE LAS POLÍTICAS CULTURALES Y EDUCATIVAS

0.- ENCUADRE AUTOBIOGRÁFICO

- Lugar de origen
- Estudios y trayectoria profesional

1.- VALORACIÓN DEL ESTADO ACTUAL DE COORDINACIÓN Y RELACIÓN ENTRE POLÍTICAS CULTURALES Y EDUCATIVAS EN EL CONTEXTO DE LOS SISTEMAS PÚBLICOS DEMOCRÁTICOS NACIONALES Y EN EL MARCO DE LOS ORGANISMOS INTERNACIONALES

¿Cómo definiría usted, desde su experiencia y su implicación en el campo de la política y la acción cultural para las artes, la situación actual de las relaciones entre el sector cultural y el sector educativo en su contexto?

2.- VALORACIÓN DE LA NECESIDAD DE UNA MAYOR COORDINACIÓN ENTRE AMBAS, EN UN CONTEXTO DE CAMBIO DE PARADIGMA Y DE SOCIEDAD DEL CONOCIMIENTO.

¿Podría darnos su opinión sobre el grado de interés y los efectos positivos o negativos que, a su modo de ver, se obtendrían con una mejor articulación y coordinación de las políticas culturales y educativas?

3.- EVOLUCIÓN DE LAS POLÍTICAS CULTURALES A NIVEL INTERNACIONAL EN LOS ÚLTIMOS 25 AÑOS.

En los años 20 y 30 en buena parte de los países occidentales, se produce un gran debate sobre la importancia de las políticas educativas para la consecución de los niveles culturales y de conocimiento necesario para la construcción de sociedades modernas y democráticas. La centralidad de las cuestiones relacionadas con la educación y la cultura parecía indiscutible en las políticas públicas. El período bélico de las guerras mundiales y civiles, supone un paréntesis evidente en esta situación que parece retomarse y recuperarse a partir de la segunda mitad del siglo XX.

¿Podrías decirme vuestra visión como expertas, de la evolución que han tenido las políticas culturales en los últimos 20-30 años, y del grado de consideración que ha tenido de la cuestión educativa en general?

¿Creéis que existen diferencias importantes en relación a esta cuestión entre las políticas culturales locales, nacionales o internacionales?

¿En cuales ámbitos, campos y subsectores considerarías que ha sido más importante el desarrollo de la función educativa de la cultura y se ha concretado a través de programas o servicios pedagógicos? ¿En las artes, en el patrimonio, en las lenguas..?

¿Qué capacidades creéis que deberían tener los gestores culturales para asumir esta función educativa?

4.- PERCEPCIÓN SOBRE LA SITUACIÓN DE LOS SISTEMAS EDUCATIVOS Y EL MUNDO DE LA EDUCACIÓN EN GENERAL A NIVEL INTERNACIONAL.

Los reconocidos informes sobre la situación de la educación y los sistemas educativos en los países occidentales no parecen ser demasiado optimistas en su análisis sobre los resultados escolares en los distintos niveles nacionales. A nivel internacional, a pesar de los logros y avances en la escolarización para todos, hay un alto nivel de preocupación por los índices de calidad educativa y la necesidad de nuevas alfabetizaciones. Parece observarse una clara tendencia a considerar la cuestión cultural en un sentido transversal a la vez que sectorial, como uno de los ejes fundamentales para la educación del futuro.

¿Cuáles consideráis que han sido las principales alianzas desde la educación con la cultura y las artes en los últimos años?

¿Qué capacidades, a vuestro modo de ver, deberían desarrollar los docentes y educadores en general para poder aprovechar los potenciales y recursos de la diversidad de expresiones culturales y de la creatividad en las aulas?

¿Podrías señalar algunos cambios consideréis necesarios en el ámbito de las políticas educativas para adaptar el modelo escolar a las demandas de formación personal, profesionales, culturales y sociales de los contextos contemporáneos?

5.- IDENTIFICACIÓN DE LOS PRINCIPALES AVANCES Y /O OBSTÁCULOS PARA UN MEJOR DIÁLOGO ENTRE AMBAS POLÍTICAS

Por último, ¿cual señalaríais como el problema principal de la descoordinación y la poca relación existente entre el mundo de la cultura y el de la educación?

Muchísimas gracias de antemano por vuestra inestimable colaboración

Annex 2 .- Quadre de lleis analitzades

1.- Lleis que evidencien intersticis o factors de divergència

Nº	Àmbit	Legislatura Parlament	Lleis aprovades per el Parlament Autonòmic de Catalunya	Lleis orgàniques Corts Espanyoles	El fet cultural en el preàmbul	L'educació en el Preàmbul	Tipologia de relació establerta	Codis Vinculats
01	Constitució			Constitució Espanyola	"Promover el progreso de la cultura"	No apareix la referència a l'educació	Divergència. Cultura com a principi general de caràcter holístic / Educació	Codi 1,2,3 i 6
02	Estatut		Estatut de Catalunya		"Identitat col·lectiva de Catalunya"	No apareix la referència a l'educació	Divergència. Cultura com a factor d'identitat / Educació	Codi 1,2,3 i 9
58	Lleis Marc	1998 – vigent 5ª	LLEI 22/1998 , de 30 de desembre, de la Carta municipal de Barcelona.		Democratització de la cultura. Difusió i gestió cultural en benefici dels ciutadans.	Regulació de l'educació complementària i extraescolar.	Interstici: les polítiques culturals i educatives es mantenen com a accions paral·leles però no coincidents. No es generen espais d'intersecció malgrat estem parlant d'una carta municipal. On està l'educació artística? La formació de públics?...	Codi 1,2,3,6 i 7
79	Lleis marc	2006 – vigent 8ª	Estatut de Catalunya		La pluralitat cultural i de llengües és present al preàmbul com a valor i objectiu de l'autogovern de Catalunya. El Dret d'accés a la cultura es regula a l'article 22.	L'educació com a concepte no es present al preàmbul però sí la formació lligada a la tradició cívica i associativa. El Dret a una educació de qualitat i en termes d'igualtat queda regulat a l'article 21	Interstici: es mantenen desvinculades i inconnexes les responsabilitats culturals de les educatives. El sistema educatiu no assumeix el desenvolupament de les capacitats culturals i creatives que semblen ser responsabilitat exclusiva del sistema cultural. L'escola no reconeix el deure de conèixer i construir el patrimoni cultural (que genera un deure de respectar i preservar). La cultura té com a consigna encara, la de ser "fàcilment accessible".	Codi 1,2,3,6 i 9
2	Cultura Arxius	2001 – vigent 6ª	Llei 10/2001 , de 13 de juliol, d'arxius i documents			"Us social del patrimoni cultural"	Interstici: la funció educativa dels arxius i documents queda restringida a l'àmbit de les necessitats de la societat lligades a la investigació.	Codi 2,3,4 i 5
11	Cultura Espectacles	1981 – 2011- 1ª	LLEI 8/1981 , de 2 de novembre, que crea la Entitat Autònoma d'Organització d'Espectacles i Festes.			No consta	Interstici: el que històricament havia estat una certa divergència (cinema, circ com a espectacles poc "educatius") és ara un interstici o espai no regulat.	Codi 1,2,3,6 i 7
39	Cultura Espectacles	1990 – 3ª	Llei 10/1990 , de 15 de juny, sobre policia de l'espectacle, les activitats recreatives i els establiments públics			Protecció de menors	Interstici: la protecció dels menors no està relacionada amb l'educació del consumidor ni amb la formació de públics.	Codi 1,2,3,6 i 7
84	Cultura Espectacles	2009 – vigent 8ª	Llei 11/2009 , de 6 de juliol, de regulació administrativa dels			Protecció de menors	Interstici: la llei sobre espectacles públics i activitats recreatives segueix eludint la formació de consumidors responsables i la tasca formativa centrant-se en la	Codi 1,2,3,6 i 7

			espectacles públics i les activitats recreatives.				regulació, el control i la sanció i renunciant a la funció de servei públic informatiu i formatiu.	
09	Cultura – Festa	1980 - vigent 1ª	LLEI1/1980 , de 12 de juny, per la qual es declara Festa Nacional de Catalunya la diada de l'onze de setembre		“factors històrics, socials i culturals son l’arrel de les realitats nacionals”	No consta	Interstici: cultura arrel de la realitat nacional però no vinculada a l’educació.	Codi 1,3,6 i 9
45	Cultura – Himne	1993 – vigent 4ª	LLEI1/1993 , de 25 de febrer, de l'himne nacional de Catalunya.			No consta	Interstici: reconeixement jurídic de l’himne nacional i la seva utilització institucional , que no inclou el món educatiu.	Codi 1,3,6 i 9
36	Administració cultural - IEM	1989 – vigent 3ª	LLEI 1/1989 , de 16 de febrer, de creació de l’Institut Català d’Estudis Mediterranis (modificada el 1995)			No consta	Interstici: regulació de l’estudi dels vincles de la cultura catalana amb la regió del mediterrani sense cap referència ni connexió amb la tasca educativa o l’educació cultural a la regió.	Codi 1,3,5,6 i 9
26	Administració cultural -LILC	1987 – vigent 2ª	LLEI20/1987 , de 12 de novembre, de creació de l'Entitat Autònoma Institució de les Lletres Catalanes.			No consta	Interstici: la llei regula la promoció i difusió de la literatura catalana en relació al context internacional però no es preocupa del marc escolar o de l’educació a Catalunya.	Codi 1,2,3,5 i 9
41	Administració Cultural – IEC	1991 – vigent 3ª	LLEI8/1991 , de 3 de maig, sobre l'autoritat lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans.			No consta	Interstici: regulació de l’assessorament lingüístic i normatiu de la llengua desvinculat de les universitats i les escoles.	Codi 1,2,3,5 i 9
40	Cultura – Museus	1990 – vigent 3ª	LLEI17/1990 , de 2 de novembre, de museus.			“Estudi i difusió dels fons entre tots els ciutadans”. Article 8: “Els bens culturals han de poder ésser objecte de	Interstici: ni el concepte ni la funció educativa apareixen específicament com a objectius fonamentals en el preàmbul de la llei de museus. El concepte de difusió conté una visió molt determinada de la tasca de generació de continguts que han de fer els museus, que s’entén, indirectament, de formació. L’article 8 de la llei cita l’ensenyament, la recerca i la difusió entre d’altres possibilitats no del museu com a institució sinó dels bens culturals.	Codi 1,2,3,4 i 6

						recerca, ensenyament, divulgació i gaudi.”		
48	Cultura Patrimoni	- 1993 – vigent 4ª	- LLEI9/1993 , de 30 de setembre, del Patrimoni Cultural Català.			“Herència que cal transmetre a les generacions futures”. Deure de promoure la participació dels ciutadans en la cultura	Interstici: el deure de promoure la participació dels ciutadans en la cultura es considera acomplert amb les mesures de recuperació, inventari i gestió que faciliti la visita pública. En la referència als perfils professionals que es requereixen per a aquestes tasques, no hi figura en cap moment la referència als docents o educadors.	Codi 1,2,3,4 i 6
71	Cultura Audiovisual	- 2000 – vigent 6ª	- Llei 20/2000 , de 29 de desembre, de creació de l'Institut Català de les Indústries Culturals			No consta en el preàmbul però sí en l'articulat	Interstici: la llei regula la formació professional i la innovació creativa però no ho vincula a l'educació general formal o no formal. No es planteja cap vincle ni tant sols amb les escoles artístiques existents.	Codi 2,3,4,5 i 8
82	Cultura Audiovisual	- 2007 – vigent 8ª	- Llei 11/2007 , d'11 d'octubre, de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals			“accés universal a les diverses modalitats de difusió del coneixement, de la informació i de les expressions culturals”	Interstici: malgrat la referència indirecte a la tasca formativa de les TIC i els mitjans audiovisuals, la llei no preveu cap estratègia educativa per garantir aquest accés.	Codi 1,2,3,4 i 8
38	Paisatge	1989 – 3ª	LLEI10/1989 , de 10 de juliol, del Patronat de la Muntanya de Montserrat.			Agents turístics i econòmics	Interstici: regulació del patronat responsable de la gestió d'aquest símbol cultural, religiós i turístic. El món educatiu en resta exclòs.	Codi 2,6,7
14	Paisatge	1981 – 1982 – 1983 – 1984 1ª	Llei 12/1981 , de 24 de desembre Llei 2/1982 , de 3 de març Llei 6/1982 , de 6 de maig Llei 2/1983 , de 9 de març Llei 21/1983 , de 28 d'octubre Llei 22/1984 , de 9 de novembre	Cap referència a paisatge cultural La llei 22/1984 declara paisatge natural d'interès nacional un apart de la vall del monestir de Poblet	Cap referència a educació ambiental o geogràfica.	Interstici: la protecció dels espais naturals que no són entesos tampoc com a culturals excepte en el cas de Poblet no implica cap responsabilitat compartida amb el món de l'educació formal o no formal.	Codi 1,7 i 9	
05	Educació	1983- 2009 – 1ª	LLEI8/1983 , de 18 d'abril, de centres docents experimentals.		“Avenços científics, socials i culturals”		Interstici. La qualitat educativa i la renovació pedagògica en paral·lel està justificada per els canvis culturals però no està fonamentada en o adaptada a l'activitat cultural.	Codi 1,2,3,4 i 5

17	Educació	1985		LODE. LeyOrgánica Reguladora Derecho a la Educación	De manera molt genèrica, si entenem que l'entorn cultural forma part de la comunitat escolar i configura aquest pluralisme. "Participación de la comunidad escolar" "Pluralismo y derecho de todos"		Interstici. En cap moment el preàmbul fa referència explícita a la cultura o a l'entorn cultural com a element articulador d'aquesta pluralitat que l'any 1985 s'entenia especialment com a pluralitat d'opcions ideològiques – religioses. La comunitat escolar definida en la llei no inclou l'entorn cultural de manera específica.	Codi 1,2,3,4 i 7
30	Educació	1991 – 3ª	Llei 11/1991, de 10 de maig , reguladora de l'accés a la funció pública docent del personal de la xara de centres públics.		No consta		Divergència: l'ingrés a la funció pública del professorat provinent de moltes experiències de renovació pedagògica no contempla cap referència a la funció cultural que caracteritza aquesta tasca.	Codi 1,2,3,4
42	Educació	1995		LOGEPCD. LeyOrgánica General de la Participación , la Evaluación y el Gobierno de los Centros Docentes	"Participaciónilustrada"		Interstici: regulació de la participació social en les activitats complementàries i extraescolars que no inclou els agents culturals.	Codi 1,2,2,4 i 7
08	Universitats	1984 - vigent 1ª	LLEI26/1984 , de 19 de desembre, de coordinació universitària i de creació de consells socials.		No consta	Representació dels interessos socials en l'educació	Divergència: cultura aliena als interessos representats en els consells socials universitaris (educació superior)	Codi 2,3,4,5 i 7
35	Universitats	1991 – vigent 3ª	LLEI12/1991 , de 10 de maig, de reconeixement de la Universitat Ramon Llull.		No consta		Divergència: les universitat privades no tenen el mateix vincl amb el territori i les demandes socials que les universitats privades. L'educació superior privada s'allunya doncs, de la cultura.	Codi 5 i 7
51	Universitats	1997 – vigent 5ª	Llei 5/1997 , de 30 de maig de reconeixement de la universitat de Vic		No consta		Divergència: les universitats de caràcter privat o semipúblic no estan vinculades a l'entorn cultural	Codi 5 i 7
52	Universitats	1997 – vigent 5ª	Llei 11/1997 , d'1 d'octubre, de reconeixement de la Universitat		No consta		Divergència: les universitats de caràcter privat o semipúblic no estan vinculades a l'entorn cultural	Codi 5 i 7

			Internacional de Catalunya					
53	Universitats	1998 – vigent 5ª	Llei 16/1998, de 28 de desembre, dels consells socials de les universitats públiques de Catalunya		No consta		Divergència: la reestructuració dels consells universitaris persegueix una major eficàcia en la gestió per assegurar funcions que són polítiques i socials però no culturals. Es fa referència als valors de la pau, el medi ambient i el progrés social i humà. No apareix el terme cultura.	Codi 2,3,4,5 i 7
65	Universitats	2003 – vigent 6ª	Llei 20/2003, de 4 de juliol, de reconeixement de la Universitat Abat Oliba CEU		No consta		Divergència: universitats privades com a exercici de llibertat de creació de centres docents de qualitat i viables econòmicament. La única referència cultural és el nom de l'Abat Oliba	Codi 5 i 7
66	Universitats	2003 – vigent 6ª	LLEI 1/2003, de 19 de febrer, de Universitats de Catalunya		“Renovació pedagògica i cultural (...) Diàleg entre cultures”		Divergència: la llei vincula en el seu preàmbul la universitat a un factor de renovació pedagògica i cultural genèric i a una aposta per el diàleg intercultural però les referències explícites en matèria de compromisos universitaris són el coneixement, les ciències i les humanitats com a disciplines acadèmiques. Desapareix el concepte d'extensió cultural i qualsevol referència a la formació en camps culturals i artístics o a les programacions d'activitats més enllà de la docència, la recerca i la transferència.	Codi 2,3,4,5 i 9

2.- Lleis sense preàmbul o amb preàmbul no significatiu, interstícis o espais no argumentats en termes de discurs polític (no en termes jurídics)

03	Educació			LOECE. Ley Orgánica Elección de Centros Escolares.	Sense preàmbul	Sense preàmbul	Interstíci
15	Televisió pública TV3	1ª legislatura	Llei 6/1981, de 19 de juny, Llei 5/1982, de 6 de maig Llei 14/1982, de 21 de desembre, Llei 10/1983, del 30 de maig Llei 16/1983, de 14 de juliol Llei 20/1984, de 4 d'abril		Sense preàmbuls	Sense preàmbuls	Interstíci

16	Teatre Olesa	1984 – 1ª	Llei 19/1984 , de 4 de abril, aval per a la construcció del nou teatre de la Passió d'Olesa.		Sense preàmbul	Sense preàmbul	Interstici
20	Educació	1987 – 2ª	LLEI18/1987 , de 13 de juliol, per la qual s'estableix la gratuïtat de l'ensenyament en els estudis de nivell mitjà i en els d'arts aplicades i oficis artístics.			Arts aplicades i oficis artístics	Interstici - Regulació administrativa
21	Educació	1988 – 2ª	Llei 4/1988 , de 28 de març, reguladora de l'autonomia de gestió econòmica dels centres docents públics no universitaris de Catalunya				Interstici - Regulació administrativa
37	Cultura – Arxius	1989 – 3ª	LLEI 8/1989 , de 5 de juny, de modificació de la Llei 6/1985 , de 26 d'abril, d'Arxius.				Interstici - Tipificació de les infraccions administratives
60	Cultura - Bibliotecaris i documentalistes	1998 – vigent5ª	Llei 14/1998 , de 19 de novembre, de modificació de la Llei 10/1985 , de 13 de juny, de creació del Col·legi de Bibliotecaris-documentalistes de Catalunya				Interstici - Adaptació a les noves titulacions de documentalistes.
54	Universitats	1998 – 5ª	Llei 15/1998 , de 28 de desembre, del Consell Interuniversitari de Catalunya				Interstici
63	Universitats	2000 – vigent 6ª	Llei 23/2000 , de 29 de desembre, de modificació de la Llei 15/1998 , de 28 de desembre, del Consell Interuniversitari de Catalunya				Interstici - Modificació administrativa
76	Cultura - Audiovisual	2004 – vigent 7ª	Llei 3/2004 , de 28 de juny, de segona modificació de la Llei 2/2000 , del 4 de maig, del Consell de l'Audiovisual de Catalunya				Interstici - La llei reforça el CAC com a autoritat de control exclusivament, d'acord a la nova llei de comunicació audiovisual

3- Lleis que evidencien àmbits de complementarietat

Nº	Àmbit	Legislatura Parlament	Lleis aprovades per el Parlament Autonòmic de Catalunya	Lleis orgàniques Corts Espanyoles	El fet cultural en el preàmbul	L'educació en el Preàmbul	Tipologia de relació establerta	Codis vinculats
83	Cultura - Arts	2008 – 8ª (modificada 2008 / 2011)	Llei 6/2008 , del 13 de maig, del Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (modificada per la Llei 17/2008)			“Foment i expansió de la cultura” “Dret de la ciutadania a la cultura i dret d'accés universal”	Complementarietat i intersecció: el preàmbul de la llei fa explícit el tema del desenvolupament de públics i en particular del públic jove, tot i que no especifica que aquesta formació de públics pugui tenir com a aliat fonamental el món educatiu. El darrer informe del CONCA del 2011 fa explícita la necessitat d'articular fórmules de col·laboració entre educació i cultura i presenta un primer anàlisi de la situació dels ensenyaments artístics i culturals a Catalunya.	Codi 1, 3, 4 i 5
24	Cultura - Arxius	1985 – 1989 2ª	LLEI6/1985 , de 26 d'abril, d'Arxius.			Si, si entenem la difusió des de la perspectiva d'educació de la ciutadania. En relació a la investigació històrica (educació superior)	Complementarietat i intersecció dels arxius amb la tasca educativa en un sentit general (objectiu de difusió del patrimoni documental) i específicament pel que fa a l'educació superior i la recerca.	Codi 1 i 4
56	Cultura - Associacions	1997 – vigent 5ª	Llei 7/1997 , de 4 de juny d'associacions			“Contribució al creixement de la societat i la cultura”	Complementarietat i intersecció: l'anterior llei de cultura popular i associacionisme cultural només regula els àmbits “folklorics”. En aquesta llei es regulen les associacions de caràcter especial com son les d'educació (alumnes i pares d'alumnes) i les culturals que, per aquesta norma, son aquelles vinculades molt especialment al lleure i l'educació no formal (esplais)	Codi 1, 3, 5 i 6
70	Cultura - Audiovisual	2000 – 2004 6ª	Llei 2/2000 , de 4 de maig, del Consell de l'Audiovisual de Catalunya			No consta en el preàmbul però exerceix inicialment una clara funció educativa	Complementarietat i intersecció: la legislació del CAC regula la funció educativa i el CAC organitza anualment premis, jornades i materials d'educació en comunicació molt rellevants d'acord a les recomanacions del Parlament Europeu i per	Codi 2,3,4 i 5

							la seva trajectòria.	
77	Cultura - Audiovisual	2005 - vigent 7ª	Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya			<i>La comunicació audiovisual coma garantia del dret a l'educació i a l'accés a la cultura.</i>	Complementarietat: la llei regula i posa de manifest la importància del sector audiovisual i de la comunicació com a estratègia fonamental que vincula educació i cultura.	Codi 2,3 4 i 5
10	Cultura - Biblioteques	1981 - 1ª	LLEI3/1981, de 22 d'abril, de Biblioteques			"Accés a la cultura" "Màxima difusió"	Intersecció encara que no explícita: les biblioteques com a recurs d'accés a la cultura amb l'objectiu de la màxima difusió	Codi 1 i 2
47	Cultura - Biblioteques	1993 - vigent 4ª	LLEI4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya.			Regulació del sistema de lectura pública i coordinació biblioteques universitàries amb la biblioteca Nacional.	Complementarietat i intersecció: la llei regula la coordinació únicament però entre biblioteques universitàries i biblioteca nacional i articula el sistema de lectura pública a càrrec o competència dels municipis. Les biblioteques escolars són contemplades i recollides només en casos excepcionals com a equipaments culturals del sistema de lectura pública (punt 2)	Codi 1 i 2
85	Cultura - Cinema	2010 - vigent 8ª	Llei 20/2010, del 7 de juliol, del cinema			"Diversitat cultural com a patrimoni comú de la humanitat que ha d'ésser protegida i difosa en benefici de les generacions actuals i de les futures." "L'article 45 de la llei regula mecanismes de difusió de la cultura cinematogràfica en el sistema educatiu català"	Complementarietat i intersecció: la llei de cinema preveu l'aliança entre l'ICIC i el departament d'educació per a projectes d'educació cinematogràfica i audiovisual <i>Les administracions públiques, en l'àmbit de llurs respectives competències, han de promoure l'accessibilitat de les obres cinematogràfiques i la integració de llurs continguts al sistema educatiu per mitjà de programes de formació en la cultura cinematogràfica i audiovisual</i>	Codi 2,3, 4 i 5
46	Cultura - Cultura popular	1993 - vigent 4ª	LLEI2/1993, de 5 de març, de foment i protecció de la cultura popular i tradicional i de l'associacionisme cultural.			La societat civil transmet cultura, valors i símbols i estudia el patrimoni etnològic. L'associacionisme com a espai formatiu. S'explicita la incorporació dels continguts de la cultura	Complementarietat i intersecció: la llei regula i explicita en el seu preàmbul la necessitat d'incorporar i vincular la pràctica de la cultura popular amb els ensenyaments reglats i el món educatiu formal. Regula en el capítol II, el concepte i la funció de l'animació socio-cultural.	Codi 1, 3 i 4

						popular en l'educació.		
69	Cultura - Fundacions	2001 - vigent 6ª	Llei 5/2001, de 2 de maig, de Fundacions.		Fundacions de caràcter cultural i artístic	Fundacions de caràcter docent	Intersecció: Protecció i promoció de la participació de la iniciativa privada en les activitats d'interès general educatives i culturals.	Codi 1 i 5
49	Cultura - IEM	1995- vigent 4ª	LLEI 10/1995, de 27 de juliol, de modificació parcial de la Llei 1/1989, de 16 de febrer, de creació de l'Institut Català d'Estudis Mediterranis.			"convertir-lo en una plataforma de cooperació en camps diversos como el de la cultura, l'ensenyament, formació professional..."	Complementarietat i intersecció: la modificació de la llei respon a la introducció de la funció de cooperació, i aquesta inclou la cooperació educativa en aquest espai cultural que és el mediterrani.	Codi 1, 2 i 4
12	Cultura - Fundacions	1982 - 1ª	Llei 1/1982, de 3 de març, de fundacions privades (modificada el 1985)		Cultura i educació son activitats d'interès general	Cultura i educació son activitats d'interès general	Complementarietat i intersecció: regulació de la participació privada en ambdues "activitats d'interès general"	Codi 1 i 5
13	Cultura - Llengua	1983 - 1ª	Llei 7/1983, de 18 d'abril, de normalització lingüística a Catalunya.			"Escassa presència històrica de la llengua catalana a l'ensenyament" "Objectiu de l'ensenyament, les dues llengües"	Complementarietat i intersecció: "objectiu de l'ensenyament, les dues llengües"	Codi 2 i 4
57	Cultura - Llengua	1998 - vigent 5ª	Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística			Educació en llengua catalana	Complementarietat i intersecció: la llei regula la garantia de coneixement de les dues llengües oficials a través de l'escola i la docència universitària en llengua catalana.	Codi 2 i 4
59	Cultura - Noves professions	1998 - vigent 5ª	Llei 12/1998, de creació del Col·legi de Publicitàries i Publicitaris i Relacions Públiques de Catalunya			Formació professional de creatius	Complementarietat i intersecció: la llei regula la formació i reconeixement professional d'un perfil que no es defineix com a cultural però sí com a creatiu vinculat al món comunicatiu.	Codi 5

67	Cultura - Noves professions	2003 - vigent 6ª	Llei 24/2003, de 4 de juliol, del Col·legi professional de l'audiovisual			Formació de professionals	Intersecció: formació i reconeixement de nous perfils professionals	Codi 2,3 i 5
68	Cultura - Noves professions	2003 - vigent 6ª	Llei 11/2003, de 13 de juny del Col·legi professional del disseny gràfic			Formació de professionals	Intersecció: formació i reconeixement de nous perfils professionals	Codi 3 i 5
25	Cultura - Professions	1985 - vigent 2ª	LLEI 10/1985, de 13 de juny, de creació del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya			"professió vinculada al redreçament cultural i al desenvolupament educatiu, la difusió de la lectura i les necessitats creixents d'informació i documentació"	Complementarietat i intersecció. La tasca del bibliotecari és entesa com un punt d'intersecció entre el redreçament cultural i el desenvolupament de l'educació malgrat que, els bibliotecaris com a professionals tindran poca entrada en l'àmbit de les biblioteques escolars.	Codi 1 i 2
78	Cultura - Patrimoni	2005 - vigent 7ª	Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge			"Fomentar la sensibilització de la societat vers el paisatge" "Ensenyament i formació d'especialistes en la matèria"	Complementarietat i intersecció: la llei regula la necessitat de considerar el paisatge d'acord als seus valors patrimonials culturals i econòmics i fomentar la sensibilització a través de la formació i ensenyament d'especialistes en la matèria	Codi 1 i 4
55	Cultura popular	1996 - 5ª	LLEI 18/1996, de 27 de desembre, de relacions amb les comunitats catalanes de l'exterior			"Combat per el manteniment i la recuperació de la cultura" Referència a residències per motius d'estudi per als agents dinamitzadors de la vida cultural catalana a l'exterior	Complementarietat i intersecció: promoció d'intercanvis educatius per als actors dels casals culturals a l'exterior per afavorir l'estudi de la llengua i la cultura catalanes. La llei preveu protecció i educació en cultura catalana als membres d'aquestes comunitats.	Codi 2 i 4
04	Educació	1983- 2002		LORU. Leyorgánica de Reforma Universitaria	"Democratización de la educación y la cultura" "Extensión de la cultura"	"Democratización de la educación y la cultura"	Complementarietat i intersecció - "(...) base para la sociedad estable, tolerante, libre y responsable"	Codi 1,4
06	Educació	1983- 2009 - 1ª	LLEI14/1983, de 14 de juliol, reguladora del procés d'integració a la xarxa de centres		"Catalanització" "Escola pública catalana"		Intersecció entre escola i cultura entesa com a expressió de la identitat específicament catalana i concretada en la llengua.	Codi 1,2 i 4

			docents públics de diverses escoles privades.					
18	Educació	1985 – 2009 2ª	LLEI25/1985 , de 10 de desembre, dels consells escolars.		En referència a l'anterior consell d'ensenyament i cultura i departament d'ensenyament i cultura. Fa menció explícita del món de la cultura	El món de l'ensenyament i la cultura	Complementarietat i intersecció. La llei regula la participació en la programació de l'ensenyament no universitari en tres nivells. Val a dir però, que al nivell més alt, la referència a la cultura desapareix i queden només representats en els consells escolars els interessos socials i professionals com en el cas de les universitats.	Codi 1 i 4
19	Educació	1986 – 2ª	LLEI7/1986 , de 23 de maig, d'Ordenació dels Ensenyaments no reglats en el Règim Educatiu Comú i la creació de l'Institut Català de Noves Professions.		Es fa una referència explícita a la recuperació dels vells oficis artesanals com a ensenyaments culturals no inclosos en el sistema educatiu reglat		Complementarietat i intersecció. Regulació dels ensenyaments i l'educació artesanal que, no obstant, no acaba de ser concebuda com a educació artística sinó vinculada a "oficis"	Codi 3 i 5
27	Educació	1991		LOGSE. LeyOrgánica General Sistema Educativo	"La ley aborda , por primera vez en el contexto de una reforma del sistema educativo, una regulación extensa de las enseñanzas de la música y la danza, del artedramático y de las artesplásticas y de diseño, atendiendo al creciente interés social por las mismas, manifestado singularmente por el incremento notabilísimo de su demanda".		Complementarietat i intersecció. La llei preveu per primera vegada la consideració dels ensenyaments artístics i culturals en l'entorn escolar formal en resposta a la demanda social de teatre, música, dansa, disseny etc.	Codi 3 i 6
29	Educació	1991 – vigent 3ª	LLEI3/1991 , de 18 de març, de formació d'adults.		La formació d'adults és entesa com un conjunt d'activitats de tota mena entre les quals, les culturals i per això té un caràcter formal i no formal		Complementarietat i intersecció. L'educació d'adults està encomanada no només als educadors sinó a l'entorn cultural, espai de l'educació no formal.	Codi 1, 4 i 5
50	Educació	1996 – vigent 5ª	LLEI 15/1996 de 15 de novembre, o Llei de Creació del Col·legi d'Educadors i		"(...) en serveis i projectes que van més enllà del sistema educatiu"		Complementarietat i intersecció: els educadors socials intervenen en aquests altres serveis entre els que, suposem, els culturals, aportant la seva competència i especificitat.	Codi 1 i 4

			Educadores Socials de Catalunya					
62	Educació	2002 – Derogada		LOCE. Ley Orgánica de Calidad de la Educación	“Valores humanistas propios de nuestra tradición cultural” Fa referència a: “alumnos procedentes de otros países que con frecuencia hablan otras lenguas y comparten otras culturas”		Complementarietat i intersecció: la llei fa referència a la necessitat de destreses comunicatives (altres llengües), creatives (innovació) i culturals (TIC) així com a la necessitat de promoure les biblioteques escolars per a la lectura.	Codi 2, 3 i 5
64	Educació	2001 – vigent 6ª	Llei 14/2001 , de creació del col·legi de pedagogs		Cultura com a camp d’actuació		Complementarietat i intersecció: el perfil del pedagog té en la cultura un camp de treball específic.	Codi 1 i 5
73	Educació	2006- 2012		LOE. Ley Orgánica Educación	“La educación es el medio de transmitir y renovar la cultura” “La educación debe preparar para vivir en la Sociedad del conocimiento y asumir los retos que plantea” “Enseñanzas artísticas profesionales, de grado medio y superior así como las universitarias”		Complementarietat i intersecció: la llei regula de nou l’educació artística i cultural i planteja el vincle fonamental entre educació i cultura que caracteritza la societat del coneixement.	Codi 2,3 i 5
81	Educació	2009 – vigent 8ª	LLEI 12/2009 , del 10 de juliol, d’educació		“Les raons culturals i cíviques són impulsades per la voluntat de conformar una ciutadania catalana identificada amb una cultura comuna, en la qual la llengua catalana esdevingui un factor bàsic d’integració social” “L’escola ha estat vista com una oportunitat per a oferir a les noves generacions uns nivells més elevats de cultura i benestar...”		Complementarietat i intersecció: la llei regula la funció de l’escola en relació a la cultura d’una manera molt explícita: element d’integració i millora de les condicions socials i personals. Aquesta cultura és la cultura identificada amb la llengua catalana i amb la tradició. La institució escolar ha estat segons el preàmbul de la llei, la que ha mantingut viva la llengua i les tradicions del país. L’escola no manté segons el preàmbul de la lleï catalana, cap relació amb la creativitat i la cultura contemporània. Es confirma en aquest sentit, l’interstici plantejat per l’estatut quan obvia que l’accés a la cultura no només tradicional i lingüística catalana sinó plural, o el desenvolupament de la creativitat son necessitats específiques que no queden regulades en la seva prestació.	Codi 2, 4 i 5

07	Educació física	1984 - vigent 1ª	Llei 11 / 1984 de 5 de març, de creació de l'Organisme Autònom Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya		"Cultura física"	Educació física	Intersecció entre educació i cultura física	Codi 3 i 6
31	Universitats	1990 - vigent 3ª	LLEI11/1990, de 18 de juny, de la Universitat Pompeu Fabra.		Extensió universitària Normalització del català (Pompeu Fabra) com a referència.		Complementarietat i intersecció en l'espai de l'extensió universitària malgrat que poc especificada com a tal en el text del preàmbul.	Codi 1, 2 3 i 4
32	Universitats	1991 - vigent 3ª	LLEI36/1991, de 30 de desembre, de creació de la Universitat Rovira i Virgili.		Demandes de titulació del sector cultural. Teoria de la causa nacional catalana com a referent (Rovira i Virgili)		Complementarietat i intersecció: la universitat ha de ser el motor de dinamització del sector cultural territorial.	Codi 1,2,3 i 4
33	Universitats	1991 - vigent 3ª	LLEI35/1991, de 30 de desembre, de creació de la Universitat de Girona.		Demandes de titulació del sector cultural. Sense referent cultural en el nom de la universitat.		Complementarietat i intersecció: la universitat ha de ser el motor de dinamització del sector cultural territorial.	Codi 1,2,3 i 4
34	Universitats	1991 - vigent 3ª	LLEI34/1991, de 30 de desembre, de creació de la Universitat de Lleida.		Demandes de titulació del sector cultural. Sense referent cultural en el nom de la universitat.		Complementarietat i intersecció: la universitat ha de ser el motor de dinamització del sector cultural territorial.	Codi 1,2,3 i 4
44	Universitats	1995 - vigent 4ª	LLEI3/1995, de 6 d'abril, de reconeixement de la Universitat Oberta de Catalunya.		Referència a les necessitats culturals del país i a la prestació de tasques d'extensió cultural. La universitat es planteja com a projecte d'arrel cultural que respon entre d'altres a les necessitats artístiques de formació.		Complementarietat i intersecció: la UOC és, segons el preàmbul de la llei que la constitueix, la universitat més directament implicada en la realitat cultural i en les necessitats culturals del país renovades per els canvis tecnològics.	Codi 1,2 i 5
61	Universitats	2001 - 2007		LOU.LeyOrgánica de Universidades	"Sociedad del conocimiento, extensión de la cultura, desarrollo cultural, cultura de la evaluación ..."		Complementarietat i intersecció: "la extensión de la cultura es una función ineludible de la institución universitaria" "Capital humano como motor de desarrollo cultural" "El consejo social estará constituido por personalidades de la vida cultural, profesional...."	Codi 1,2, 3 i 4

74	Universitats	2006 – 7ª	Llei 3/2006, de 17 de març, de creació del Fons d'acció territorial de l'educació superior		Referència específica al foment de la cultura als productes i serveis culturals i al clima cultural		Complementarietat i intersecció: la llei regula la tercera missió universitària i la vincula al diàleg amb el territori i els agents econòmics i socials, entre els que, els culturals	Codi 1,4 i 5
80	Universitats	2007		LOU. LeyOrgánica por la que se modifica la Ley 2001	“Oferta cultural y educativa de las universidades, deporte y extensión universitària”		Complementarietat i intersecció: el preàmbul fa referència a l'oferta cultural de les universitats i la llei afegeix un capítol específic dedicat a l'extensió universitària i les activitats culturals – esportives. Més enllà d'aquestes referències però, la funció de la universitat és la de ser motor econòmic i estar vinculada al sector productiu científic i tecnològic. En aquest sentit, el sector cultural torna a ser relegat i es crea per tant un espai d'interstici àmpliament denunciat en relació a les humanitats i la educació artística i cultural a la universitat.	Codi 1, 5 i 6

4.- Lleis marc de cultura aprovades per el Congrés de Diputats reguladores dels àmbits de competència de l'estat.

22	Patrimoni	1985 vigent		LEY DE PATRIMONIO CULTURAL			
23	Propietat Intel·lectual	1987 vigent		LEY DE PROPIEDAD INTELECTUAL.Modificada 1992 – 1996			
28	Propietat Intel·lectual	1992		Ley 20/1992, de 7 de julio, de modificación de la Ley 22/1987, de 11 de noviembre, de PropiedadIntellectual.			Complementarietat i intersecció: descentralització del registre i fixació del cànon de remuneració dels autors. L'article 140 preveu que un percentatge de la remuneració compensatòria per copia privada estigues dedicat a les activitats de formació d'artistes
75	Cultura - Propietat	2006 – vigent		ModificacionesPropiedadIntellectual (Ley		“Límites facultativas a la ilustración para fines educativos. Derecho de	Complementarietat i intersecció: la llei regula espais alliberats del deure de pagament dels

	Intel-lectual			19/2006 y 23/2006)		cita en el marco de la educación formal y por parte de los docentes y profesores”	drets d’exploració per motius educatius o de nova creació (dret de cita)
43	Cultura	1994		Ley 30/1994 de 24 de noviembre, de Fundaciones y de Incentivos Fiscales a la Participación Privada en Actividades de Interés General			

Annex 3.- Quadre de codis i citacions

CODES-PRIMARY-DOCUMENTS-TABLE (CELL=Q-FREQ)

Report created by Super - 24/01/2013 17:39:42

"HU: [Z:\cunesco\comu\CATEDRA UNESCO 09\ESPAYS PERSONALS\GEMMA\C&E PROJEC...\Educación cultural.hpr6]"

Code-Filter: All [30]

PD-Filter: All [20]

Quotation-Filter: All [488]

CODES	PRIMARY DOCS																				Totals
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Arts escèniques	0	3	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	3	10
Arts i cultura	1	2	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	12
Ciutat educadora i	1	2	0	3	1	1	1	3	0	0	0	0	5	0	0	5	2	0	2	0	26
Criminalització de	1	1	0	2	0	0	0	1	0	2	0	0	0	0	1	1	3	0	2	0	14
Desconnexió	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	0	7
Descoordinació	2	0	0	1	0	1	2	0	0	0	2	3	0	0	2	0	0	0	1	0	14
Distribució competència	5	1	0	0	0	10	0	2	5	6	2	3	0	0	1	0	3	0	0	1	39
Educació artística	0	4	0	1	1	0	2	1	3	0	1	0	2	0	3	1	1	3	2	0	25
Educació física i	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	6
Educació i patrimoni	0	1	0	0	2	3	0	0	0	0	2	0	0	0	1	1	1	0	0	0	11
Elitisme cultura	2	0	0	2	1	1	2	0	1	1	1	3	2	0	0	0	1	1	0	0	18
Ensenyar a llegir	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	2	1	0	0	2	1	1	0	1	0	11
Escola espai de	2	1	0	0	3	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8
Formació de mestres	1	3	0	2	2	1	0	1	3	0	2	0	1	0	1	3	0	3	1	0	24
Funció alliberadora	0	0	3	2	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	3	2	0	0	14
Funció conservadora	0	4	2	3	0	0	0	0	1	0	4	1	2	0	1	5	3	1	1	0	28
Gestors sense cultura	0	0	2	1	0	2	2	0	0	1	0	0	0	1	2	0	0	0	1	0	12
Identitat cultural c	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	2	3	0	0	0	0	2	0	8
Educació no és	3	1	2	0	3	1	0	1	1	0	1	1	2	0	0	2	6	0	0	0	24
La creativitat i la	3	2	0	0	1	0	2	0	2	1	0	1	0	0	0	1	1	2	3	0	19
La creativitat	1	1	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	8
La cultura espai	2	1	0	1	0	0	0	0	2	3	3	1	0	4	1	1	0	0	0	0	19
La cultura no educa	1	1	0	1	1	1	0	4	4	3	2	1	2	0	0	0	3	1	0	0	25
Multiculturalitat	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	5
Noves formes	0	1	0	1	2	4	0	0	1	4	0	2	0	0	0	2	0	0	2	0	19
Patrimoni cultural	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	2	0	0	7
Professors	1	4	1	1	0	1	2	0	3	3	0	0	3	1	2	4	3	2	0	0	31
Promoure la lectura	1	0	0	1	0	6	2	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	12
Recursos culturals	5	3	2	1	1	1	1	1	0	0	0	1	2	0	1	3	2	1	0	1	26
Universitat	1	0	2	0	0	1	0	0	0	2	0	1	1	2	0	6	0	0	0	0	16
Totals	34	37	14	24	21	37	20	15	37	31	24	21	29	14	21	38	36	19	21	5	

